

Ministerul Educației

Cristina Moldovan

GEOGRAFIE

clasa a VI-a

Booklet

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației.

Acest manual școlar este realizat în conformitate cu Programa școlară aprobată prin Ordinul ministrului educației naționale nr. 3393/28.02.2017.

119 – număr unic de telefon la nivel național pentru cazurile de abuz împotriva copiilor

116.111 – numărul de telefon de asistență pentru copii

Ministerul Educației

Cristina Moldovan

GEOGRAFIE

clasa a VI-a

 Booklet

Manualul școlar a fost aprobat de Ministerul Educației prin Ordinul de Ministru nr. _____ .

Manualul este distribuit elevilor în mod gratuit, atât în format tipărit, cât și în format digital, și este transmisibil timp de patru ani școlari, începând din anul școlar 2023 – 2024.

Inspectoratul Școlar _____

Școala/Colegiul/Liceul _____

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*			
				format tipărit		format digital	
				la primire	la predare	la primire	la predare
1.							
2.							
3.							
4.							

* Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: *nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat*.

- Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.
- Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MOLDOVAN, CRISTINA

Geografie : clasa a VI-a / Cristina Moldovan. - București : Booklet, 2023

ISBN 978-606-590-991-5

913

Referenți științifici:	lector univ. dr. Corina-Florina Tătar, Universitatea din Oradea prof. gr. I Angela Farcaș, Liceul Teoretic „I. C. Drăgușanu”, Brașov prof. gr. I Daniela Stoian, Școala Gimnazială nr. 3 „Gheorghe Lazăr”, Brașov
Redactor-șef:	Bogdan Nicolai
Redactare:	Antonia Tuheac
Corectură:	Dorina Lipan
Copertă:	Silvia Olteanu
Layout interior:	Roxana Ignat
Grafică și DTP:	Simona Radu-Iacobini
Tehnoredactare:	Carmen Dumitrescu
Cartograf:	Iulian Dochița
Video:	Quartz Film Studio
Voce:	Ramona Hilohe
Digital:	MyKoolio
Credite foto:	Adobe Stock, Wikimedia Commons, Google Maps, ourworldindata.org, worldometers.info, CIA Factbook, calitateaer.ro, Eurostat

Pentru comenzi:

tel.: 021.430.30.95/021.440.10.02

e-mail: comenzi@booklet.ro

site: www.booklet.ro

© Editura Booklet

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii.

CUPRINS

Competențe generale și specifice	5	2. Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale	28
Ghid de utilizare a manualului digital	6	a. Așezările rurale – satele	28
Recapitulare inițială	8	b. Așezările urbane – orașele	30
Evaluare inițială	9	3. Resursele naturale și valorificarea acestora	33
		Proiect pe grupe – Cum se fabrică... ?	36
UNITATEA 1		4. Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)	37
CUNOAȘTEREA LUMII ÎN CARE TRĂIM	10	a. Agricultura	38
1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă	12	b. Industria	39
2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii	14	c. Serviciile	40
Aplicație: Exerciții de apreciere a distanțelor și a suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale	16	5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții	42
Investigație	17	Aplicație: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat. Provocări locale în context mondial. Trasee turistice	44
Recapitulare	18	Investigație	45
Evaluare	19	Recapitulare	46
		Evaluare	47
UNITATEA 2		UNITATEA 3	
ANTROPOSFERA – OMUL ȘI ACTIVITĂȚILE UMANE	20	EUROPA – IDENTITATE GEOGRAFICĂ	48
Harta politică a lumii	22	A. MEDIUL NATURAL CA SUPORT AL LOCUIRII UMANE	50
1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială	24	1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori	50
a. Evoluția numerică a populației Terrei	24	2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore	54
b. Răspândirea geografică a populației	25	Studiu de caz: Munții Alpi	56
c. Diversitatea umană	26	3. Hidrografia	57
d. Mobilitatea teritorială	27	4. Diferențieri climatice și biogeografice	59
		Recapitulare	62
		Evaluare	63

B. OAMENI ȘI LOCURI	64	3. Europa de Sud – Italia	89
1. Harta politică – state și regiuni	64	4. Europa de Nord – Norvegia	91
Harta politică a Europei	66	5. Europa de Est – Ucraina	93
2. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)	68	Proiect – Promovarea turistică a unei țări europene	95
a. Răspândirea geografică a populației	68	Recapitulare	96
b. Elemente de diversitate umană	69	Evaluare	97
3. Mari orașe europene	71	UNITATEA 4	
Recapitulare	74	EUROPA ÎN LUMEA CONTEMPORANĂ	98
Evaluare	75	1. Valori culturale și umane europene	100
C. ECONOMIA	76	2. Calitatea vieții în Europa	102
1. Resursele naturale și valorificarea lor	76	Proiect pe grupe – Bunăstarea subiectivă în școala mea	104
2. Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile	78	Recapitulare	105
Recapitulare	80	Evaluare	106
Evaluare	81	Recapitulare finală	107
D. UNIUNEA EUROPEANĂ	82	Evaluare finală	109
E. CARACTERIZAREA GEOGRAFICĂ A UNOR STATE	84	Dicționar	110
1. Europa de Vest – Franța	85	Anexa 1 – Cum realizez un proiect, o investigație, un portofoliu	111
2. Europa Centrală – Germania	87	Anexa 2 – Fișe pentru observarea activității elevilor	112

COMPETENȚE GENERALE ȘI SPECIFICE

1. Prezentarea realității geografice, utilizând mijloace și limbaje specifice

- 1.1. Precizarea, prin cuvinte proprii, a sensului termenilor geografici
- 1.2. Descrierea relațiilor dintre elementele și fenomenele geografice, utilizând termeni specifici

2. Raportarea realității geografice spațiale și temporale la reprezentări cartografice

- 2.1. Poziționarea elementelor geografice pe reprezentări cartografice
- 2.2. Ordonarea spațială și/sau cronologică a elementelor, fenomenelor și proceselor geografice după criteriile date
- 2.3. Utilizarea informațiilor oferite de suporturile cartografice, grafice și alte materiale vizuale în contexte/situații diferite

3. Studiarea spațiului geografic, realizând conexiuni cu informații dobândite la alte discipline școlare

- 3.1. Utilizarea informațiilor cu caracter geografic obținute cu ajutorul instrumentelor TIC/GIS și al elementelor din matematică și științe
- 3.2. Prezentarea caracteristicilor elementelor, fenomenelor și proceselor geografice prin utilizarea instrumentelor TIC/GIS
- 3.3. Prezentarea diversității naturale, umane și culturale, realizând corelații interdisciplinare
- 3.4. Descrierea patrimoniului local, național, european și mondial, utilizând diverse surse

4. Elaborarea unui demers investigativ din perspectiva educației permanente și pentru viața cotidiană

- 4.1. Construirea unui demers investigativ dirijat
- 4.2. Caracterizarea elementelor, fenomenelor și proceselor după un algoritm dat
- 4.3. Compararea elementelor, fenomenelor și proceselor după caracteristicile geografice

GHID DE UTILIZARE A MANUALULUI DIGITAL

Ce este manualul digital?

Manualul digital reproduce integral versiunea tipărită, oferind elevilor posibilitatea de a interacționa cu diverse elemente de conținut. Astfel, aceștia vor putea să urmărească videoclipuri, să rezolve exerciții interactive și să navigheze prin manual.

Simbolurile folosite în manualul digital:

1. Elemente grafice (AMII-uri statice):

- imagini;
- informații și activități suplimentare.

2. Elemente video (AMII-uri animate):

- videoclipuri cu informații și activități suplimentare;
- curiozități.

3. Exerciții interactive (AMII-uri interactive):

- exerciții de alegere multiplă, de tip adevărat sau fals, de asociere, de completare etc.

UNITATEA 1

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce sunt statele;
- clasificarea statelor;
- harta politică a lumii.

2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Observă!

1. Analizează harta pe care sunt reprezentate țările (cu diferite culori) și continentele (figura 1). Amintește-ți ce ai învățat în clasa a V-a și răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce este harta?
2. Ce sunt continentele?
3. Câte continente sunt pe Terra și care sunt acestea?
4. Pe care continent sunt temperaturile atât de scăzute încât nu poate fi locuit?

Figura 1. Harta politică a lumii

II. Identifică pe hartă:

1. cele mai întinse țări din lume;
2. continentul pe care se găsește o singură țară;
3. continentul pe care se găsește țara numită Statele Unite ale Americii;
4. o țară care nu se află pe un continent.

Învăță! **CA** **SA** **CI**

MIC DICȚIONAR

Formă de guvernământ – mod de organizare și de exercitare a puterii într-o țară.

Țara sau statul reprezintă un teritoriu delimitat prin frontiere, ocupat de o populație permanentă, care este capabilă să se guverneze singură, având propriile legi și instituții. **Frontiera** este un spațiu de separație între două țări. Frontierele pot fi: **terestre** – pe uscat, **navale** – pe râuri sau maritime – pe mare.

Clasificarea țărilor:

1. După mărime:
  - a. **Cele mai întinse țări** ale lumii sunt: Federația Rusă, Canada, China, Statele Unite ale Americii, Brazilia.
  - b. Țările cu **cel mai mare număr de locuitori** (figura 2) sunt: China, India, Statele Unite ale Americii.

UNITATEA 2

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- cum este răspândită populația Terrei;
- factorii care determină răspândirea populației;
- ce este și cum se calculează densitatea populației.

b. Răspândirea geografică a populației

Observă! **CA**

Analizează harta de mai jos (figura 3) și, ajutat de harta politică a lumii, discută cu colegii tăi de bancă despre modul în care este răspândită populația pe continente.

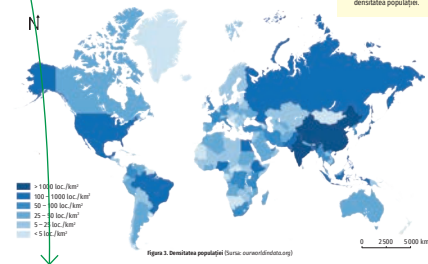

Figura 3. Densitatea populației (Surso: correntindob.ro)

Învăță! **CI**

Răspândirea populației este neuniformă, existând deopotrivă suprafețe cu populație numeroasă și zone complet nelocuite. Răspândirea populației este influențată de mai mulți factori:

1. **Factorii fizico-geografici** – printre aceștia se numără:
  - a. **Relieful** – influențează densitatea populației prin altitudine și pantă. Cei mai mulți dintre locuitorii planetei trăiesc la câmpie.
  - b. **Clima** – condițiile climatice (temperatură, precipitații) determină răspândirea populației. Printre cele mai favorabile tipuri de climă se numără clima temperată-occidentală sau mediteraneană.
  - c. **Existența surșilor de apă** – apa este un element vital pentru om, astfel că, din cele mai vechi timpuri, cele mai populate regiuni au fost cele situate de-a lungul unor fluviu sau pe țărmul mării.
2. **Factorii istorici** – au influențat răspândirea populației, mai ales în perioada marilor imperii sau a colonizării continentelor recent descoperite.
3. **Factorii demografici** – cu cât numărul populației crește, cu atât densitatea populației este mai mare într-un anumit teritoriu.
4. **Factorii economici și sociali** – printre aceștia se numără gradul de dezvoltare economică și nivelul de trai al populației.

MIC DICȚIONAR

Densitatea populației – numărul de locuitori pe unitatea de suprafață (km²), care arată cât de intens populată este un teritoriu. Aceasta se calculează împărțind numărul de locuitori la suprafața pe care o ocupă.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Utilizând eticheta geografică, analizează harta fizică a Chinei, amintește-ți factorii care influențează răspândirea populației și identifică zonele în care densitatea populației ar putea fi ridicată și cele în care ar putea fi scăzută.

Cum se folosește manualul digital?

1. Meniul superior

Mărire/micșorare – se mărește sau se micșorează fereastra, pentru o vizualizare adecvată a elementelor de interes.

Căutare – pot fi efectuate căutări în manualul digital după cuvinte-cheie.

Cuprins – deschide cuprinsul manualului digital.

Înapoi la prima pagină – se revine la prima pagină a manualului digital.

Pagina anterioară – se accesează pagina anterioară paginii curente.

Pagina următoare – se accesează pagina următoare paginii curente.

Salt la ultima pagină – se accesează ultima pagină a manualului digital.

Adnotări – deschide o galerie de instrumente, cu funcții diferite, ce permit operații în timp real: sublinieri, adnotări, încercuiri, demarcări, mascări, evidențieri etc.

Tipărește pagini din manualul digital.

Indicații – se accesează ecranul cu indicații.

2. Ajutor în utilizarea exercițiilor interactive (AMII-urilor interactive):

Deschide exercițiul interactiv dând click pe . Pentru exercițiile de completare, utilizează mouse-ul pentru a poziționa cursorul pe spațiul în care dorești să completezi. Pentru exercițiile de alegere, urmărește cerința, apoi utilizează mouse-ul și apasă pe varianta de răspuns pe care o consideri corectă. Apasă butonul **Verifică** pentru a vedea dacă ai ales corect. Pentru toate tipurile de exerciții apare în cazul răspunsului corect și în cazul răspunsului greșit. Pentru a relua rezolvarea exercițiului, apasă butonul **Mai încearcă**.

3. Ajutor în utilizarea elementelor video (AMII-urilor animate):

Apasă butonul pentru a deschide videoclipul. Butonul **Play (Vizualizare)** este localizat pe bara de jos a ferestrei, alături de **Volum** și de opțiunea **Afișare completă** pe ecran. Pentru a opri temporar videoclipul, apasă butonul **Pauză**, de pe bara de jos a ferestrei. Pentru a închide videoclipul, apasă butonul din colțul din dreapta-sus al ferestrei.

4. Ajutor în utilizarea elementelor grafice (AMII-urilor statice):

Apasă butonul . Imaginea se va deschide într-o fereastră nouă. Apasă butonul din colțul din dreapta-sus, pentru a închide imaginea.

GEOGRAFIA FIZICĂ STUDIAZĂ:

- Locul Pământului în Univers și în Sistemul Solar
- Modul în care Pământul este influențat de alte corpuri cerești

Învelișurile naturale ale Pământului

UNIVERSUL

- Caracteristici
- Componente

SISTEMUL SOLAR

- Caracteristici
- Componente

PĂMÂNTUL (CA PLANETĂ)

- Caracteristici
- Componente

LITOSFERA

Învelișul solid al Pământului

CONTINENTE:

- Munți
- Dealuri
- Podișuri
- Câmpii

BAZINE OCEANICE:

- Platforma continentală
- Abruptul continental
- Câmpia abisală: aici se pot afla dorsale
- Groapa abisală

ATMOSFERA

Învelișul gazos al Pământului

STRUCTURĂ ȘI COMPOZIȚIE

ELEMENTE CARE O CARACTERIZEAZĂ:

- Temperatură
- Precipitații
- Vânturi

ZONE DE CLIMĂ:

- Caldă
- Temperată
- Rece

HIDROSFERA

Învelișul de apă al Pământului

APA MĂRILOR ȘI A OCEANELOR

Mișcări: valuri, marea, curenți

APELE CONTINENTALE:

- De suprafață: râuri, lacuri, mlaștini
- De adâncime: apă freatică, apă captivă

BIOSFERA ȘI PEDOSFERA

Învelișul viu al Pământului

ZONELE BIOGEOGRAFICE

- ▶ Pădurea ecuatorială
- ▶ Savana
- ▶ Deșertul
- Cald
- Temperat
- Rece
- ▶ Pădurea subtropicală
- ▶ Mediteraneeană
- ▶ Pădurea de foioase
- ▶ Pădurea de conifere
- ▶ Tundra

EVALUARE INIȚIALĂ

I. Identifică, pe harta fizică a lumii, după modelul de mai jos (figura 1):

40 p

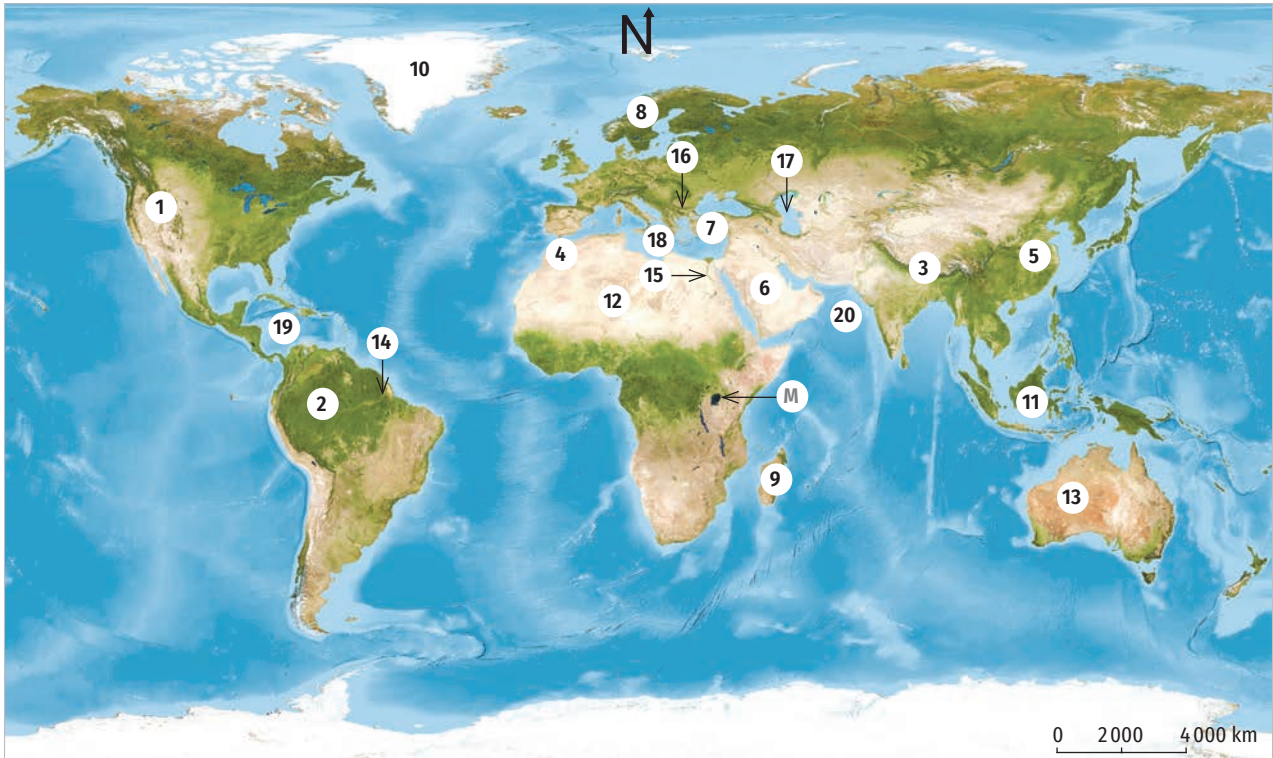

Figura 1. Harta fizică a lumii

Model (M): Lacul Victoria

1. Munții _____	6. Peninsula _____	12. Deșertul _____	18. Marea _____
2. Câmpia _____	7. Peninsula _____	13. Deșertul _____	19. Marea _____
3. Munții _____	8. Peninsula _____	14. Fluviul _____	20. Golful _____
4. Munții _____	9. Insula _____	15. Fluviul _____	
5. Câmpia _____	10. Insula _____	16. Fluviul _____	
	11. Arhipelagul _____	17. Marea _____	

II. Calculează după modelul de mai jos:

20 p

Exemplu: Dacă distanța dintre două localități este de 24 km, care este distanța la care sunt reprezentate pe o hartă la scara 1 : 100 000?

1 cm pe hartă = 1 km pe teren. Acestea sunt reprezentate pe hartă la distanța de 24 cm.

a. Dacă distanța dintre două localități este de 2 km, care este distanța la care sunt acestea reprezentate pe o hartă la scara 1 : 10 000?

b. Dacă distanța dintre două puncte de pe o hartă este de 10 cm, iar scara hărții este 1 : 50 000, care este distanța reală din teren?

III. Precizează pentru continentul Europa:

30 p

Model: Peninsula – Pen. Iberică

1. două peninsule;
2. două fluvii;
3. două unități de relief;
4. două tipuri de climă;
5. două caracteristici ale vegetației;
6. două insule și marea sau oceanul în care se află acestea;
7. o paralelă importantă care îl traversează.

Subiectul I	Subiectul II		Subiectul III	Oficiu	Total
20 × 2 p = 40 p	a. 10 p	b. 10 p	1 – 5: 2 x 2p; 6: 4 x 2p; 7: 2p	10 p	100 p

Cunoașterea lumii în care trăim

1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă
2. Continente și țări – reprezentări cartografice.
Harta politică a lumii

Unitatea

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- etapele descoperirilor geografice;
- originea numelor date continentelor;
- români care au contribuit la mari descoperiri geografice.

1. Repere ale cunoașterii Terrei – de la marile descoperiri geografice la explorarea modernă

Observă!

Analizează harta pe care sunt reprezentate unele dintre cele mai importante călătorii ale Evului Mediu care au determinat cunoașterea Terrei și răspunde la următoarele întrebări:

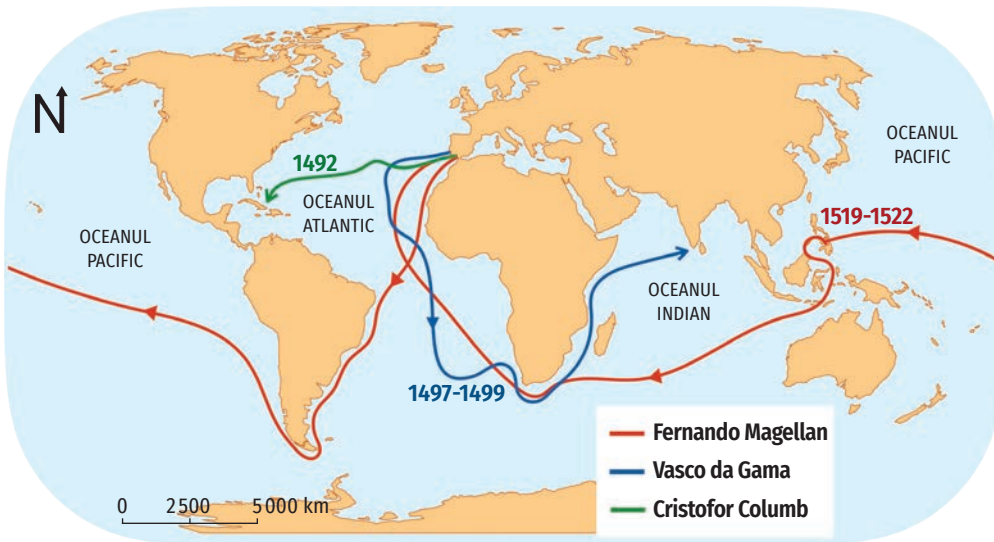

Figura 1. Harta marilor descoperiri geografice din perioada Evului Mediu

1. În ce an a întreprins Cristofor Columb prima sa călătorie și ce continent a descoperit el?
2. În ce an a călătorit Vasco da Gama și ce continent a ocolit el?
3. În ce an a făcut Magellan ocolul Pământului și care a fost drumul lui?
4. Ordonează cronologic principalele momente ale marilor descoperiri geografice.

Figura 2. Imperiul Roman

Învăță!

Încă de la apariția sa pe Pământ, omul a încercat să descopere și să stăpânească teritorii tot mai extinse. În istoria descoperirilor geografice au existat mai multe etape:

1. Descoperirile popoarelor antice – popoarele care au avut un rol însemnat în cunoașterea continentelor au fost:

- **vechii greci** – au descoperit și colonizat bazinul Mării Mediterane și bazinul Mării Negre. Lor li se datorează primele hărți cu împărțirea uscatului în continente și introducerea denumirilor de Europa și Asia;
- **fenicienii** – au ajuns până în Insulele Britanice, descoperind tot țărmul atlantic al Europei. Tot ei au fost primii care au înconjurat continentul Africa;
- **romanii** – au colonizat o mare parte a Europei, dar ei au stăpânit teritorii și în nordul Africii și vestul Asiei (figura 2);
- **chinezii** – au călătorit în toată partea centrală a Asiei, ajungând până în India și chiar în zona lacului Aral.

La sfârșitul perioadei antice, se conturează ideea formei sferice a Pământului și a existenței Oceanului Planetar.

2. Marile descoperiri geografice din perioada Evului Mediu

Evul Mediu a fost o perioadă însemnată pentru cunoașterea Pământului. Printre cei mai importanți exploratori se numără:

PORTOFOLIU

Documentează-te și descrie, în caiet, principalele momente ale unei călătorii făcute de Cristofor Columb, Vasco da Gama, Fernando Magellan sau de un alt navigator care a avut un rol important în marile descoperiri geografice.

Indicație: Poți găsi indicații de rezolvare a exercițiilor din secțiunea Portofoliu la pagina 111 a manualului.

- **Vasco da Gama** (figura 3): în călătoria sa spre India (1497-1499), înconjoară continentul Africa;
- **Cristofor Columb** (figura 4): în 1492, debarcă pentru prima dată pe continentul american, în zona Americii Centrale, fiind convins că a ajuns în India. În total, realizează patru călătorii spre America, descoperind numeroase teritorii din Insulele Antile;
- **Fernando Magellan** (figura 5): între anii 1519-1522, călătorește în jurul Pământului și demonstrează că forma acestuia este sferică, fapt cunoscut încă din Antichitate. Magellan moare în timpul călătoriei, aceasta fiind dusă la capăt de adjunctul său.

Tot în Evul Mediu, portughezii, spaniolii și englezii explorează continentul american, navigatorii olandezi descoperă Australia și se fac numeroase incursiuni în interiorul continentelor descoperite.

3. Descoperirile din perioada modernă și contemporană

Perioada modernă a fost marcată de noi descoperiri în interiorul continentelor. Sunt întreprinse numeroase călătorii în Asia de Nord, în Australia și în Africa, iar America este explorată până la Munții Stâncoși. Tot în această perioadă sunt descoperite sau redescoperite insulele din Oceania și se întreprind expediții numeroase în Oceanul Arctic. În 1820, exploratorii ruși descoperă și ultimul continent, Antarctica, pentru ca, în 1895, norvegienii să fie primii care pun piciorul pe acest continent.

Odată cu apariția și dezvoltarea aparatelor de zbor, oamenii nu au reușit doar să descopere suprafața terestră, ci și să depășească limitele atmosferei terestre. Astfel, în anul 1961, Iuri Gagarin a fost primul om care a ajuns în spațiu, pe orbita Pământului, iar în 1969, Neil Armstrong a fost primul om care a ajuns pe Lună.

Aprofundează!

La data de 16 august 1897, din portul Anvers, Belgia, pleacă spre Polul Sud una dintre cele mai importante expediții de la sfârșitul secolului XIX, care a deschis calea numeroaselor cercetări din secolul XX. La bordul vasului *Belgica* se afla și Emil Racoviță, celebru om de știință român. În timpul expediției care a durat doi ani s-au colectat 1200 de piese zoologice și 400 de piese botanice, la care s-au adăugat observațiile extrem de amănunțite pe care Emil Racoviță le-a făcut asupra balenelor, focilor și păsărilor antarctice.

La data de 14 mai 1981, în cadrul misiunii „Soiuz”, Dumitru Prunariu, singurul cosmonaut român, a zburat în spațiul cosmic. Misiunea a durat 7 zile, 20 de ore și 42 de minute, timp în care a înconjurat Pământul de 125 de ori și au fost realizate 22 de experimente științifice.

Exersează!

Completează spațiile libere cu răspunsul corect:

- Cei care au dat numele continentelor Europa și Asia au fost *vechii greci*.
- În Antichitate, țărmul atlantic al Europei a fost explorat de _____.
- Continentul America a fost descoperit de către _____.
- Primul om care a zburat în cosmos a fost _____.
- Vasul cu care a călătorit Emil Racoviță s-a numit _____.
- Continentul Antarctica a fost descoperit în anul _____.

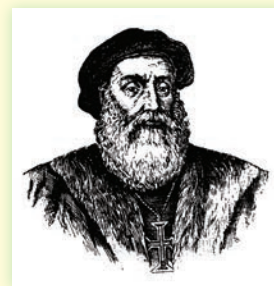

Figura 3. Vasco da Gama

Figura 4. Cristofor Columb

Figura 5. Fernando Magellan

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Ce crezi că i-a motivat pe oameni să descopere noi teritorii? Care crezi că au fost consecințele marilor descoperiri geografice?

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi că omului i-a trebuit mult timp să cunoască globul terestru;
- să fi conștient de eforturile considerabile depuse de om pentru a explora și a descoperi Terra.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce sunt statele;
- clasificarea statelor;
- harta politică a lumii.

2. Continente și țări – reprezentări cartografice. Harta politică a lumii

Observă!

I. Analizează harta pe care sunt reprezentate țările (cu diferite culori) și continentele (figura 1). Amintește-ți ce ai învățat în clasa a V-a și răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce este harta?
2. Ce sunt continentele?
3. Câte continente sunt pe Terra și care sunt acestea?
4. Pe care continent sunt temperaturile atât de scăzute încât nu poate fi locuit?

Figura 1. Harta politică a lumii

II. Identifică pe hartă:

1. cele mai întinse țări din lume;
2. continentul pe care se găsește o singură țară;
3. continentul pe care se găsește țara numită Statele Unite ale Americii;
4. o țară care nu se află pe un continent.

Învăță!

Țara sau **statul** reprezintă un teritoriu delimitat prin frontiere, ocupat de o populație permanentă, care este capabilă să se guverneze singură, având propriile legi și instituții.

Frontiera este un spațiu de separație între două țări. Frontierele pot fi: **terestre** – pe uscat, **fluviale** – pe râuri sau **maritime** – pe mare.

Clasificarea țărilor:

1. După mărime:

- a. **Cele mai întinse** țări ale lumii sunt: Federația Rusă, Canada, China, Statele Unite ale Americii, Brazilia.
- b. Țările cu **cel mai mare număr de locuitori** (figura 2) sunt: China, India, Statele Unite ale Americii.

MIC DICȚIONAR

Formă de guvernământ – mod de organizare și de exercitare a puterii într-o țară.

2. După forma lor, țările se clasifică în: **compacte** (Franța), **fragmentate** (Grecia) sau **alungite** (Italia).

3. După forma de guvernământ, țările pot fi **monarhii** (Regatul Unit, Japonia, Spania) sau **republici** (Brazilia, Germania, Franța).

Hărțile pe care sunt reprezentate țări, folosind culori diferite pentru a putea fi ușor de recunoscut, poartă denumirea de **hărți politice**. Acestea pot reprezenta țările dintr-o regiune, de pe un continent sau chiar toate țările lumii. Harta politică a lumii este cea pe care sunt reprezentate toate țările de pe Terra.

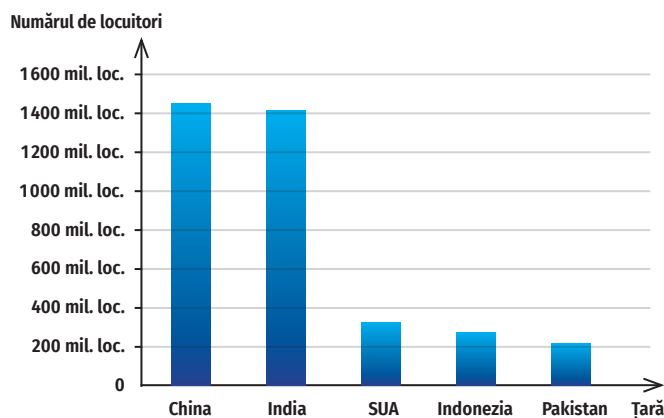

Figura 2. Cele mai populate țări ale lumii (Sursa: ourworldindata.org)

Aprofundează!

Pentru a fi mai puternice și a-și apăra interesele, țările pot decide să se grupeze. Cea mai mare grupare de țări este **Organizația Națiunilor Unite (ONU)**, apărută în anul 1945 cu scopul de a menține pacea în lume și de a recunoaște drepturile tuturor țărilor. În prezent, ONU are **193 de țări membre și două țări cu statut de observator** (Palestina și Vatican).

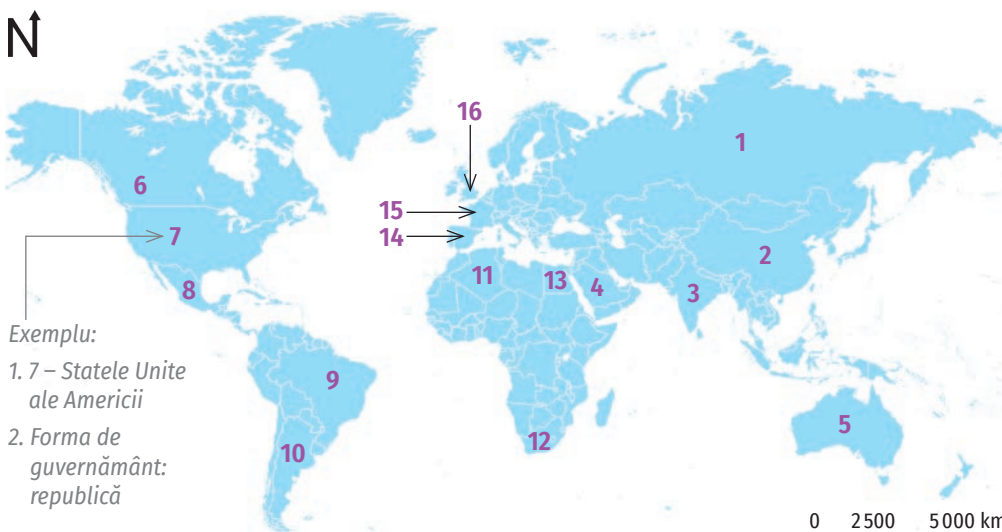
Figura 3. Sigla ONU

Când apare o nouă țară sau când o țară își modifică granițele, membrii ONU pot recunoaște sau nu noile schimbări. Spre exemplu, existența statului Kosovo este recunoscută doar de unii dintre membrii ONU, iar în ceea ce privește Transnistria (fâșie de pământ între râul Nistru și granița cu Ucraina care s-a desprins din Republica Moldova în 1990), niciun stat membru ONU nu a recunoscut-o, chiar dacă populația și-a declarat independența. Nici alipirea de Rusia a Peninsulei Crimeea nu este recunoscută.

Pentru că toate aceste modificări nu sunt recunoscute de statele membre ONU, ele nu sunt marcate nici pe harta politică a lumii.

Exersează!

1. Ajutat de harta politică a lumii, identifică țările numerotate de la 1 la 16.
2. Informează-te despre forma de guvernământ a țărilor numerotate cu: 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 10.

ȘTIAI CĂ...?

Există 206 națiuni care concurează la Jocurile Olimpice și 211 națiuni care pot juca la Cupa Mondială de Fotbal.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Identifică pe hartă Kosovo, Transnistria și Peninsula Crimeea. Informează-te cu privire la acestea și prezintă dezavantajele unei țări care nu a fost recunoscută de ONU.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi varietatea situațiilor în care se pot afla țările lumii;
- să înțelegi relațiile care există între țările lumii și că acestea nu se pot dezvolta decât în colaborare cu alte state.

Aplicații: Exerciții de apreciere a distanțelor și a suprafețelor pe suporturi cartografice clasice și/sau digitale

EXERSEAZĂ!

Amintește-ți din clasa a V-a ce este scara hărții, analizează harta de mai jos și răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce arată scara hărții?

Exemplu: Scara hărții arată de câte ori a fost micșorată suprafața terestră pentru a fi reprezentată.

2. De câte tipuri poate fi scara hărții?

3. Potrivit scării hărții de mai sus, de câte ori a fost micșorată suprafața terestră?

4. Cum se scrie numeric scara hărții de mai sus?

5. Care este distanța măsurată pe hartă dintre București și Paris?

6. Care este distanța de pe teren dintre București și Paris?

7. Dacă un avion zboară cu o viteză de 700 km/oră, în cât timp va ajunge de la București la Paris?

8. Care este distanța măsurată pe hartă între București și Atena?

9. Care este distanța de pe teren dintre București și Atena?

10. Dacă un avion zboară cu o viteză de 700 km/oră, în cât timp va ajunge de la București la Atena?

AMINTEȘTE-ȚI!

Scara hărții – element obligatoriu al unei hărți, care arată de câte ori a fost micșorată suprafața terestră pentru a fi reprezentată. Scara poate fi numerică (reprezentată cu numere) sau grafică (reprezentată cu segmente de dreaptă de câte un centimetru, în dreptul fiecăruia fiind trecută distanța din teren).

INVESTIGAȚIE

Imaginează-ți că vei face o excursie cu părinții la Paris, unde vei vizita mai multe obiective turistice. Pentru a utiliza eficient timpul, trebuie să știi care este distanța dintre obiectivele turistice alese și de cât timp ai nevoie pentru a merge de la un obiectiv la celălalt. Te poți ajuta de harta de mai jos (figura 1).

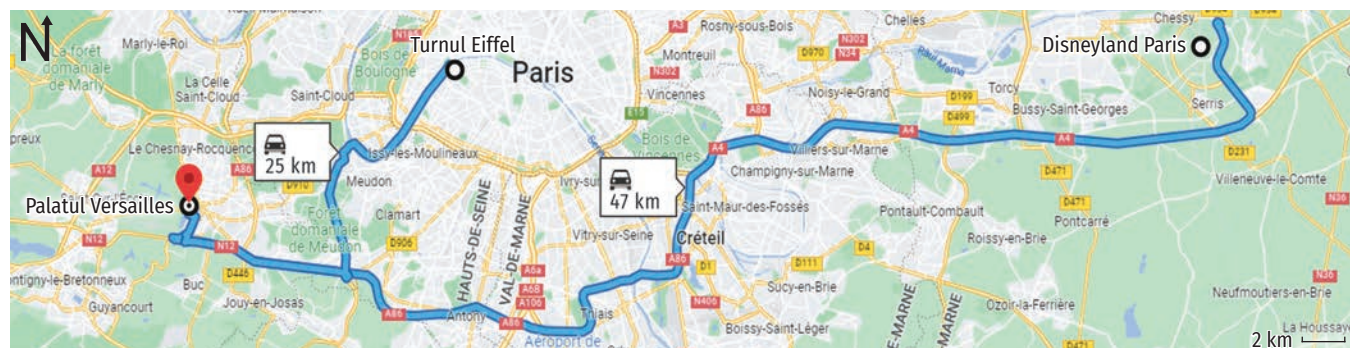

Figura 1. Harta Parisului (detaliu) – Sursa: Google Maps

1. Să presupunem că vrei să vizitezi Disneyland (figura 2), Turnul Eiffel și Palatul Versailles, așa cum se vede în imaginea de mai sus. Precizează:

- distanța de la Disneyland la Turnul Eiffel și aproximează cât timp vei face cu mașina, dacă aceasta circulă cu viteza de 50 km/oră;
Exemplu: 47 km, în aproximativ o oră.
- distanța de la Turnul Eiffel la Palatul Versailles și aproximează cât timp vei face cu mașina, dacă aceasta circulă cu viteza de 50 km/oră;
- distanța totală pe care trebuie să o parcurgi și timpul total.

Figura 2. Disneyland Paris

2. Alege alte trei obiective pe care ai vrea să le vizitezi. Pentru a ști de cât timp ai nevoie să parcurgi distanța dintre obiectivele alese utilizează o aplicație de hărți online (Google Maps, OpenStreetMap etc.), disponibile pe telefonul mobil sau pe calculator, și parcurge următorii pași:

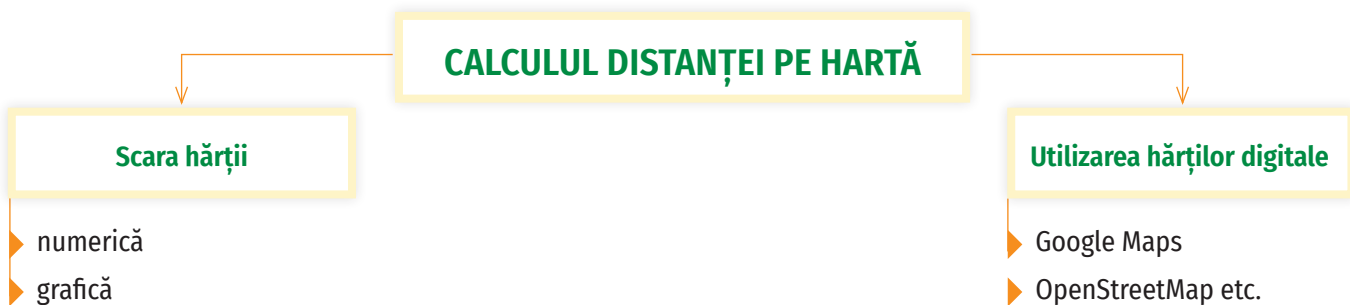
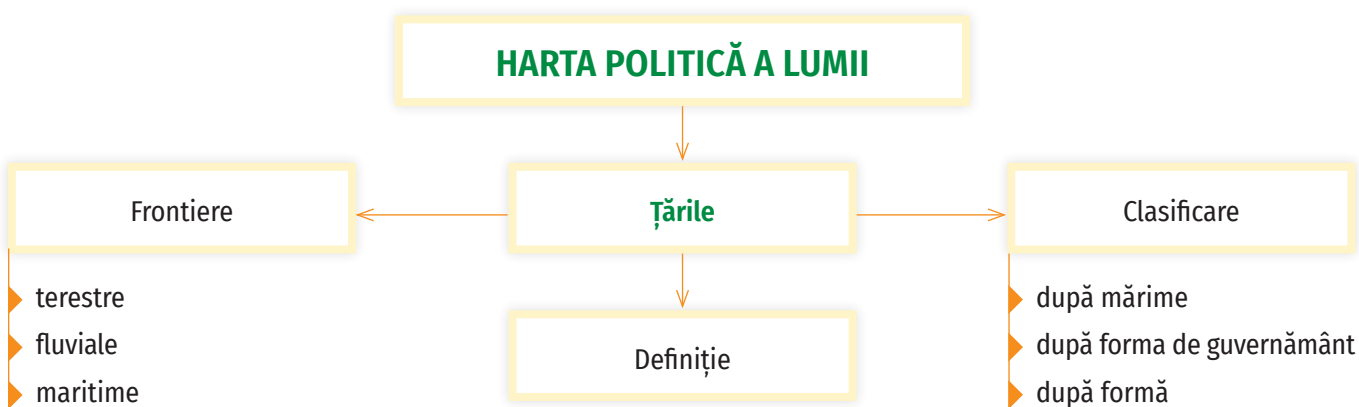
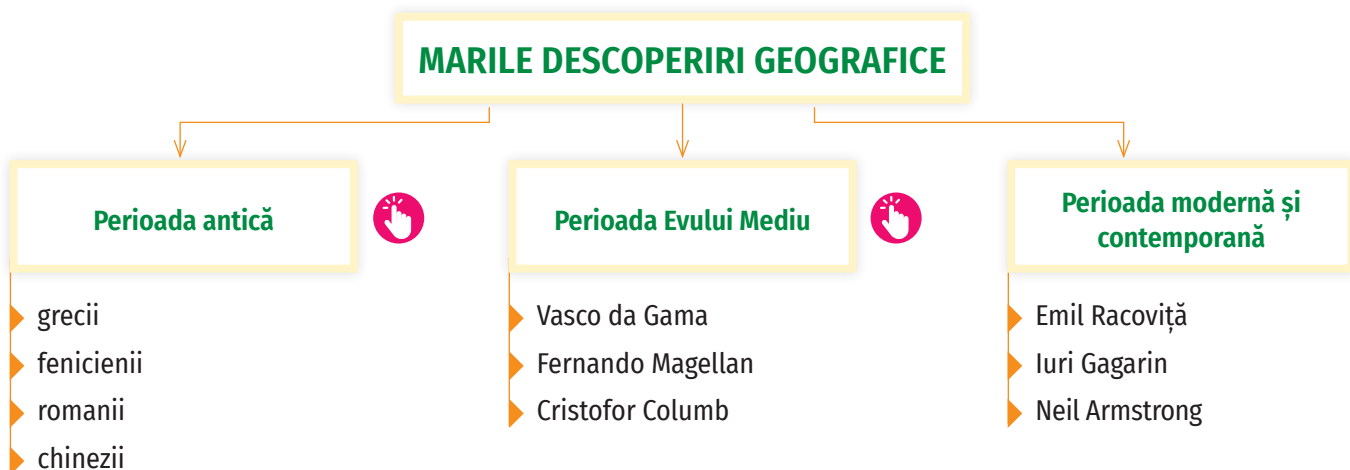
- Apasă butonul explorează.
- Setează indicațiile de orientare:
  - În prima casetă, notează unul dintre obiectivele turistice propuse, iar în cea de-a doua, următorul obiectiv turistic.
  - Alege mijlocul de transport, în funcție de distanța pe care o ai de parcurs.
  - Aplicația îți va arăta distanța și timpul necesar pentru deplasare, pentru fiecare dintre modalitățile de transport posibile.
- Repetă pașii de mai sus și pentru următoarele obiective turistice.

Figura 3. Aplicație de hărți (Google Maps)

RECAPITULARE

AUTOEVALUARE – Pe o scară de la 5 la 1, notează nivelul pe care l-ai atins prin parcurgerea acestei unități de învățare, evaluând următoarele criterii:

La sfârșitul acestei unități:	5 – În foarte mare măsură	4 – În mare măsură	3 – În oarecare măsură	2 – În mică măsură	1 – În foarte mică măsură
Mi-am însușit cunoștințele despre lumea în care trăim.					
Pot să comunic într-un mod creativ cunoștințele însușite.					
Pot să aplic cunoștințele dobândite în viața de zi cu zi.					
Lucrez mai bine în echipă.					

EVALUARE

I. Alege răspunsul corect:

1. Vechii greci:

- a. au descoperit America;
- b. au descoperit și colonizat bazinul Mării Mediterane;**
- c. au descoperit partea centrală a Asiei.

2. Au colonizat o mare parte a Europei, partea nordică a Africii și vestul Asiei:

- a. fenicienii;   b. grecii;   c. romanii.

3. Primul explorator care a făcut înconjurul lumii a fost:

- a. Cristofor Columb;
- b. Fernando Magellan;
- c. Vasco da Gama.

4. După forma de guvernământ, țările pot fi:

- a. alungite, compacte și fragmentate;
- b. mari, mijlocii și mici;
- c. republici și monarhii.

5. Cel mai întins stat al lumii este:

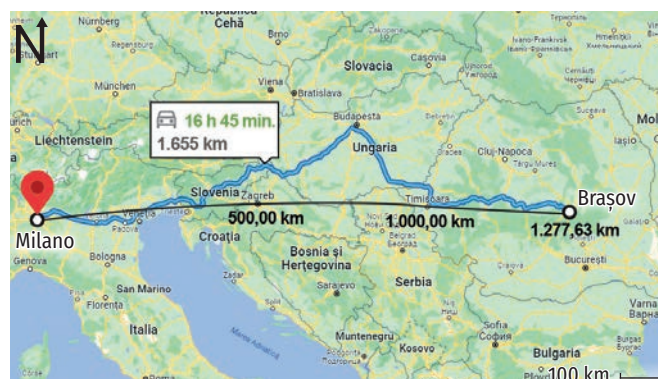
- a. China;   b. Rusia;   c. Turcia.

II. Calculează distanța reală (în km) dintre două puncte de pe o hartă la scara 1 : 7500 000, știind că distanța pe hartă este de 10 cm. **10 p**

III. Calculează distanța dintre două puncte de pe o hartă la scara 1 : 40 000 000, știind că distanța reală (din teren) este de 4.000 km. **10 p**

25 p

IV. Analizează harta Google Maps de mai jos, care reprezintă drumul parcurs de la Brașov până la Milano, și completează cu răspunsurile corecte: **20 p**

1. Distanța în linie dreaptă (exprimată în km) dintre Milano și Brașov este de _____ .

2. Mijlocul de transport ales pe această hartă este _____ .

3. Timpul în care se realizează drumul dintre cele două orașe este de _____ .

4. Distanța parcursă de mijlocul de transport ales este de _____ .

5. Țările prin care trebuie să trecem în această călătorie sunt (patru țări): _____ .

V. Identifică, pe harta de mai jos, țările marcate cu numere de la 1 la 5. **25 p**

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Subiectul V	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	Calculul corect al distanței = 10 p	Calculul corect al distanței = 10 p	5 × 4 p = 20 p	5 × 5 p = 25 p	10 p	100 p

Antroposfera – omul și activitățile umane

1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială
2. Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale
3. Resursele naturale și valorificarea acestora
4. Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)
5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții

Unitatea

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- modul în care a evoluat numeric populația Terrei;
- factorii care au determinat această evoluție.

1. Populația Terrei: evoluția numerică, răspândirea geografică, diversitatea umană, mobilitatea teritorială

a. Evoluția numerică a populației Terrei

Observă!

Analizează graficul alăturat (figura 1), care prezintă evoluția numerică a populației Terrei, în miliarde de locuitori, în perioada 1800-2022, și răspunde la următoarele întrebări:

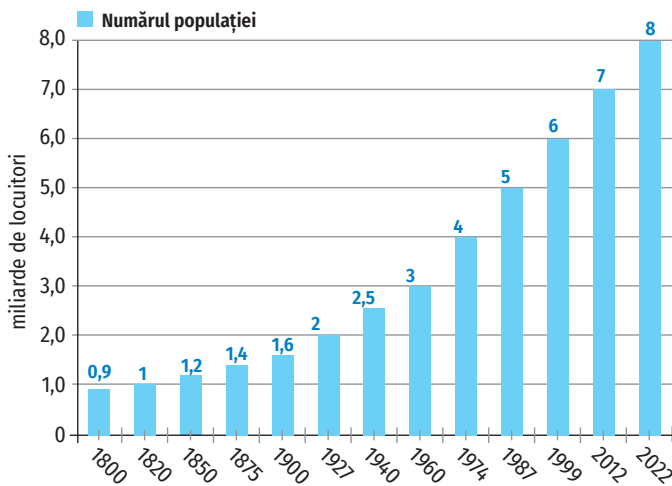

Figura 1. Evoluția numerică a populației Terrei (Sursa: worldometers.info)

1. Câți locuitori erau pe Pământ în anul 1800?
2. În ce an a fost atins pragul de un miliard de locuitori? Dar următoarele praguri de miliarde de locuitori?
3. Care este intervalul scurs între primul miliard de locuitori atins pe Terra și cel de-al doilea?
4. În ce interval s-a ajuns de la șase miliarde la șapte miliarde de locuitori?
5. Câți locuitori erau pe planeta noastră în anul 2022?
6. Care crezi că este motivul pentru care numărul de locuitori a crescut atât de repede după 1960?

Învață!

Populația Terrei a crescut numeric de-a lungul timpului, ajungând în prezent la opt miliarde de locuitori. Această evoluție este determinată de numărul nașterilor și al deceselor. Astfel, dacă numărul nașterilor este mai mare decât cel al deceselor, numărul populației crește, iar dacă numărul deceselor este mai mare decât cel al nașterilor, numărul populației scade.

Există mai mulți factori care influențează nașterile sau decesele, afectând astfel evoluția numerică a populației. Printre aceștia se numără:

- dezvoltarea medicinei;
- îmbunătățirea nivelului de trai al populației;
- creșterea duratei de viață a locuitorilor planetei.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Evoluția numerică a populației diferă de la un continent la altul și de la o țară la alta. Graficul alăturat (figura 2) redă evoluția numărului de locuitori pentru primele cinci cele mai populate state ale lumii. *Identifică aceste state și analizează evoluția numărului de locuitori, menționând care este diferența de locuitori dintre primele două țări și următoarele trei.*

Populația, între 1950 și 2021

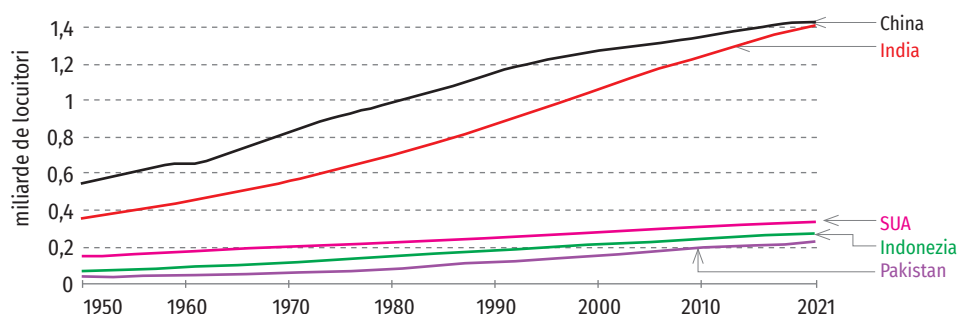

Figura 2. Evoluția numărului locuitorilor primelor cinci cele mai populate state ale lumii (sursa: ourworldindata.org)

b. Răspândirea geografică a populației

Observă!

Analizează harta de mai jos (figura 3) și, ajutat de harta politică a lumii, discută cu colegul tău de bancă despre modul în care este răspândită populația pe continente.

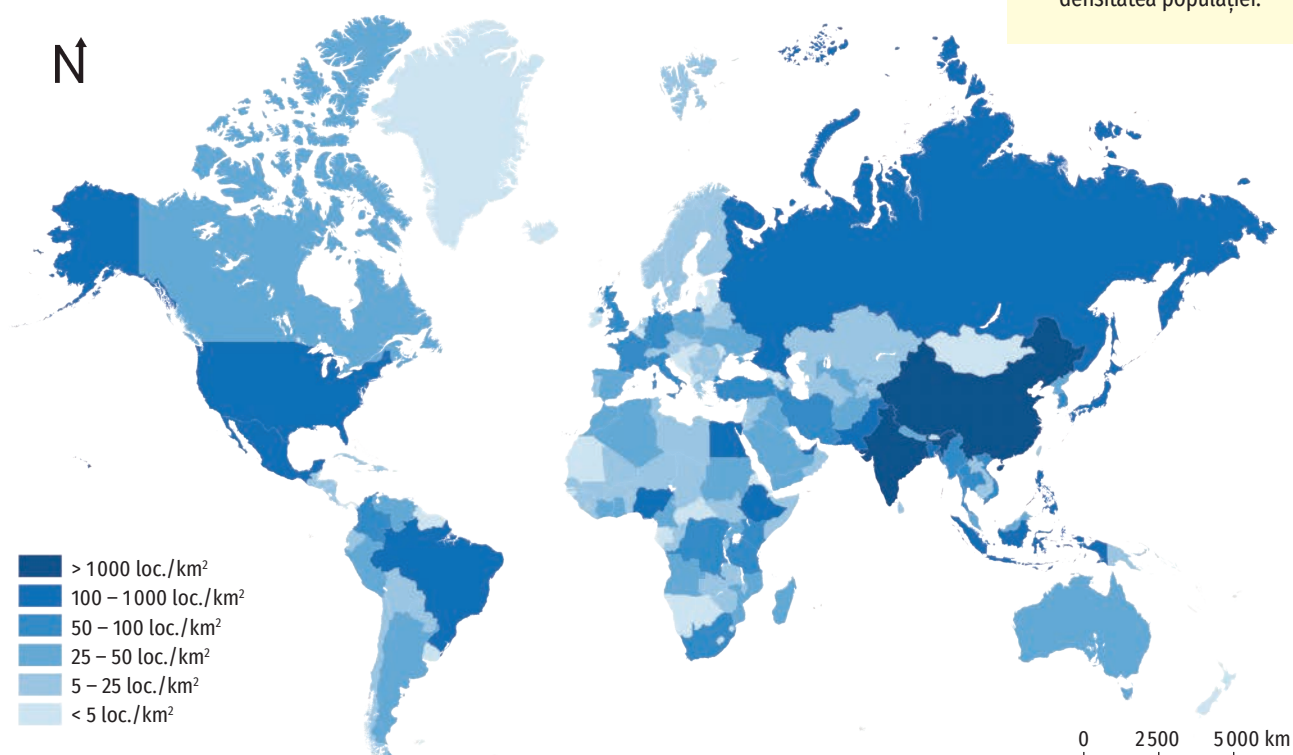

Figura 3. Densitatea populației (Sursa: ourworldindata.org)

Învăță!

Răspândirea populației este neuniformă, existând deopotrivă suprafețe cu populație numeroasă și zone complet nelocuite.

Răspândirea populației este influențată de mai mulți factori:

1. Factorii fizico-geografici – printre aceștia se numără:

- a. **Relieful** – influențează densitatea populației prin altitudine și pantă. Cei mai mulți dintre locuitorii planetei trăiesc la câmpie.
- b. **Clima** – condițiile climatice (temperatură, precipitații) determină răspândirea populației. Printre cele mai favorabile tipuri de climă se numără clima temperat-oceanică sau cea mediteraneană.
- c. **Existența surselor de apă** – apa este un element vital pentru om, astfel că, din cele mai vechi timpuri, cele mai populate regiuni au fost cele situate de-a lungul unor fluvii sau pe țărmul mării.

2. Factorii istorici – au influențat răspândirea populației, mai ales în perioada marilor imperii sau a colonizării continentelor recent descoperite.

3. Factorii demografici – cu cât numărul populației crește, cu atât densitatea populației este mai mare într-un anumit teritoriu.

4. Factorii economici și sociali – printre aceștia se numără gradul de dezvoltare economică și nivelul de trai al populației.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- cum este răspândită populația Terrei;
- factorii care determină răspândirea populației;
- ce este și cum se calculează densitatea populației.

MIC DICȚIONAR

Densitatea populației – număr de locuitori pe unitatea de suprafață (km²), care arată cât de intens populat este un teritoriu. Aceasta se calculează împărțind numărul de locuitori la suprafața pe care o ocupă.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Utilizând atlasul geografic, analizează harta fizică a Chinei, amintește-ți factorii care influențează răspândirea populației și identifică zonele în care densitatea populației ar putea fi ridicată și cele în care ar putea fi scăzută.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

Structura populației după:

- rasă;
- limbă vorbită;
- religie.

c. Diversitatea umană

Observă!

Analizează persoanele din imaginea de mai jos (figura 4) și precizează câteva caracteristici prin care acestea se aseamănă sau se deosebesc.

Figura 4. Diversitate umană

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Un fenomen care afectează populația continentelor mai dezvoltate este **îmbătrânirea demografică**. Aceasta se instalează atunci când vârstnicii (populația peste 65 de ani) sunt mai numeroși decât tinerii (populația sub 16 ani). Creșterea numerică a populației de peste 65 de ani este determinată de nivelul de trai tot mai ridicat al acesteia, iar scăderea numărului de tineri are drept cauză o scădere a natalității. *Pentru că acest fenomen poate influența nivelul de trai al populației, identifică măsuri care ar putea să ducă la creșterea natalității.*

Învăț!

Prin **diversitate umană** înțelegem modul în care oamenii se deosebesc unii de alții prin: rasă, limbă vorbită, religie practică, vârstă și alte criterii.

- 1. Diversitatea rasială** – în funcție de condițiile oferite de natură, dar și de modul de trai diferit, oamenii se deosebesc prin culoarea pielii, trăsăturile feței, statură și alte caracteristici. Având în vedere aceste elemente, s-au stabilit trei rase umane: rasa europoidă sau albă, rasa ecuatorială sau neagră și rasa mongoloidă sau galbenă.
- 2. Diversitatea etno-lingvistică** – la nivel mondial, se vorbesc peste 2000 de limbi. Cele mai multe dintre acestea au origini comune, fiind grupate în familii lingvistice. Cea mai răspândită este familia limbilor indo-europene (din care face parte și limba română), vorbite de aproximativ trei miliarde de locuitori ai planetei.
- 3. Diversitatea religioasă** – cele mai răspândite religii sunt: creștinismul (32% din populația Terrei), islamismul (23% din populația Terrei), hinduismul, budismul, iudaismul.

d. Mobilitatea teritorială

Observă!

Analizează harta alăturată (figura 5) pe care sunt marcate, cu nuanțe de albastru, țările care primesc populație și cu nuanțe de maro, țările din care pleacă populație, în 2021. Ajută-te de harta politică a lumii și răspunde la următoarele întrebări:

1. Care sunt țările care primesc cel mai mare număr de imigranți?
2. Care sunt țările din care pleacă cel mai mare număr de locuitori?
3. Care este continentul spre care se îndreaptă cei mai puțini locuitori al Terrei?

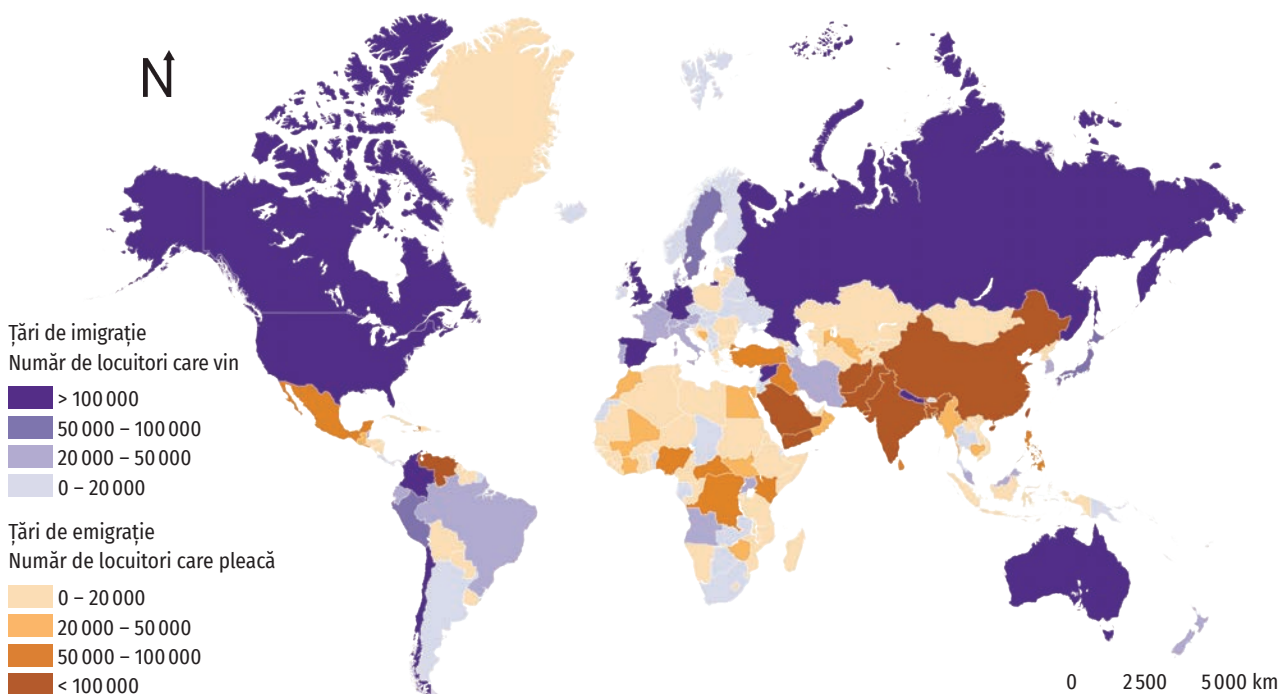

Figura 5. Mobilitatea populației (Sursa: ourworldindata.org)

Învăță!

Prin mobilitate teritorială se înțelege deplasarea populației dintr-o regiune sau țară în alta.

1. **Mobilitatea teritorială sau migrația populației** are cauze diverse: social-politice (războaie, regimuri politice), economice (salarii mai mari, locuri de muncă mai numeroase sau dimpotrivă), naturale (catastrofe naturale).
2. **Consecințele (urmările) migrației populației** sunt diverse: creșterea sau scăderea numărului de locuitori dintr-un teritoriu sau dintr-o țară, creșterea numărului locurilor de muncă sau, dimpotrivă, creșterea numărului celor care caută de lucru.
3. Persoana care se deplasează în mod voluntar dintr-o țară în altă țară cu scopul de a-și schimba reședința se numește **migrant**. Pentru țara din care pleacă el este **emigrant**, iar pentru țara în care se stabilește este **imigrant**.

Exersează!

Scrive un text de aproximativ zece rânduri referitor la populația Terrei în care să folosești termenii: *numărul populației, decese, rasă umană, religie, limba vorbită, densitate a populației, câmpie, emigrant, factor, mobilitatea teritorială.*

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce este mobilitatea teritorială sau migrația populației;
- cauzele și consecințele migrației populației.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Cea mai importantă cauză a migrației în zilele noastre este cea economică. Populația se deplasează spre țări sau regiuni unde se găsește mai ușor un loc de muncă sau se găsesc locuri de muncă mai bine plătite. În unele situații, se creează dezechilibre în ceea ce privește numărul populației.

Identifică cel puțin două consecințe ale migrației apărute în țările de emigație și două consecințe ale migrației apărute în țările de imigație.

MIC DICȚIONAR

așezări omenești – grup de construcții (locuințe) care alcătuiesc un mediu de viață umană, o comunitate în care trăiesc oameni.

Așezările umane se diferențiază după mai multe criterii, printre care: număr de locuitori, suprafață ocupată, structură, principala ocupație a locuitorilor și altele. Tipuri de așezări omenești: așezări rurale – (satele) și așezări urbane (orașele).

inuiți – grupuri de vânzători și pescari din zona arctică.

tuaregi – locuitori ai deșertului Sahara.

Figura 1. Fermă americană

Figura 2. Cătun în Norvegia

Figura 3. Igluuri – locuințe de iarnă ale inuiților

Figura 4. Așezare a tuaregilor

2. Așezările omenești – forme de locuire și diferențieri teritoriale

a. Așezările rurale – satele

Observă!

Analizează imaginile de mai jos (A, B, C, D) și precizează modurile în care oamenii s-au adaptat la mediile în care locuiesc.

Învăță!

Așezările rurale – satele reprezintă cea mai veche formă de locuire umană. Acestea se caracterizează prin numărul mai redus de locuitori, iar principala ocupație a populației este agricultura. Părțile componente ale satului sunt:

- **vatra satului** – care cuprinde gospodăriile, clădirile publice și rețeaua de drumuri;
- **moșia** – care cuprinde terenurile agricole utilizate de populație cu scop economic;
- **populația** – comunitatea stabilită în acest spațiu.

Există numeroase criterii de clasificare a așezărilor rurale:

1. În funcție de numărul de locuitori: se întâlnesc **sate formate dintr-o singură gospodărie** (fermele americane – figura 1), **sate care grupează până la 15 gospodării** (cătunele – figura 2) și **satele propriu-zise** (cu mai mult de 15 gospodării) al căror aspect diferă în funcție de localizarea geografică.

2. În funcție de intervalul de timp în care sunt locuite, pot fi: **sate locuite permanent** și **sate locuite temporar**, specifice păstorilor nomazi, vânzătorilor sau pescarilor (igluuri – figura 3, așezările tuaregilor – figura 4, iurte mongole – figura 5).

Figura 5. Așezare alcătuită din iurte ale păstorilor din Asia Centrală

3. În funcție de modul în care sunt dispuse vatra și moșia satului, pot fi: **sate adunate** (figura 6) – unde gospodăriile sunt lipite între ele, iar moșia se află în afara vetrei, **sate răsfirate** (figura 7) – cu gospodării situate la distanțe mai mari, fiind despărțite de vii sau livezi, **sate risipite** – cu gospodăriile situate la distanțe foarte mari, fiind despărțite de pășuni sau de fânețe.

Figura 6. Sat adunat, cu piață centrală – Esslingen (Germania)

Aprofundează!

Varietatea mare a așezărilor rurale este determinată atât de aspecte ce țin de adaptarea la mediul natural (relief, climă, resurse de apă), cât și de aspecte ce țin de activitățile dominante, de cultura și de tradițiile popoarelor.

Spre exemplu, doar dacă vorbim de forma vetrei satului, putem identifica o varietate foarte mare, cum ar fi:

- satul tradițional arab din nordul Africii – ksar (figura 8), cu locuințele lipite unele de altele, situat pe deal și înconjurat de ziduri construite din pământ;
- satul tradițional al crescătorilor de animale din savana africană – kraal (figura 9), cu gospodăriile dispuse circular în jurul adăpostului de animale;
- satul circular, cu gospodăriile așezate circular (figura 10);
- satul planificat, construit după o formă geometrică (figura 11);
- satul liniar, situat de-a lungul unei căi de comunicații (figura 12).

Figura 11. Sat planificat – Kibutz Alonim (Israel)

Figura 12. Sat liniar

Figura 7. Sat răsfirat (Franța)

Figura 8. Ksar – Ait Benhaddou (Maroc)

Figura 9. Kraal, valea Omo (Etiopia)

Figura 10. Sat circular – Charlottenburg (România)

Identifică și alte tipuri de așezări rurale specifice diferitelor regiuni geografice.

Exersează!

1. Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce sunt așezările omenești?
- Ce tipuri de așezări omenești cunoști?
- Care sunt criteriile de clasificare a așezărilor rurale?

2. Identifică, pentru fiecare criteriu de clasificare, două tipuri de așezări rurale specifice.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să identifici mai multe forme de locuire;
- să înțelegi că varietatea acestora este legată de modul de adaptare a omului la mediul său de viață.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- caracteristicile așezărilor urbane;
- formele de aglomerare urbană.

Observă!

Identifică pe harta alăturată (figura 13):

1. orașele care au peste 20 de milioane de locuitori și țara în care se află;
2. orașele cu populație cuprinsă între 10 și 20 de milioane de locuitori;
3. cele mai mari orașe ale continentului nostru.

b. Așezările urbane – orașele

Figura 13. Harta metropolelor lumii

Învăț!

Orașul este o concentrare umană complexă care are un număr mare de locuitori, oferă populației condiții superioare de locuit, iar principala activitate economică desfășurată aici este cea neagricolă.

În funcție de complexitatea activităților economice, de numărul de locuitori și de relațiile dintre așezările urbane, formele de aglomerare urbană pot fi:

1. orașul propriu-zis;
2. aglomerația urbană (figura 14) – este formată din orașul propriu-zis și din localitățile din jurul acestuia, între care există relații economice și sociale;

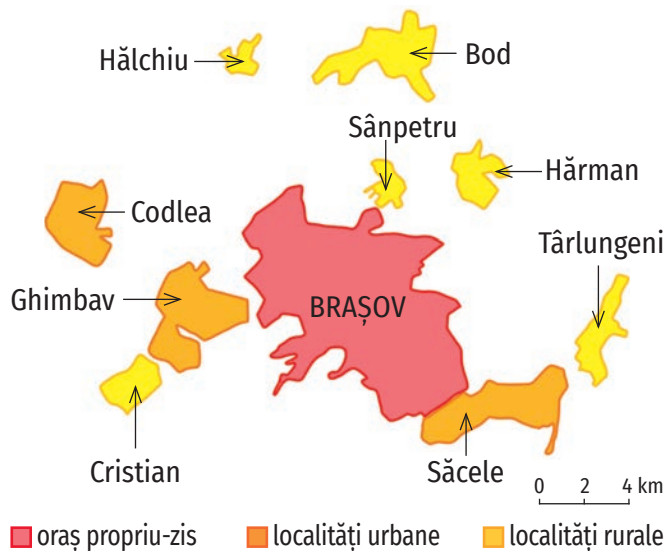

Figura 14. Aglomerația urbană

PORTOFOLIU

Alege una dintre metropolele cu peste 20 de milioane de locuitori. Documentează-te de pe internet, din cărți și din reviste de specialitate și realizează un poster cu cele mai reprezentative imagini pentru aceasta. Prezintă posterul colegilor tăi, punctând și cele mai relevante informații despre metropola aleasă.

3. conurbația – (figura 15) este alcătuită din două sau mai multe orașe apropiate, între care există relații economice și sociale;

4. metropola – este un oraș cu peste un milion de locuitori, important din punct de vedere economic și social în întreaga regiune. În jurul metropolei, se dezvoltă așezări care sunt influențate economic și social de aceasta. Ele formează aria metropolitană, care poate să depășească numeric metropola.

5. megalopolisul – este o aglomerare urbană întinsă, puternic dezvoltată economic, alcătuită din orașe mari, metropole.

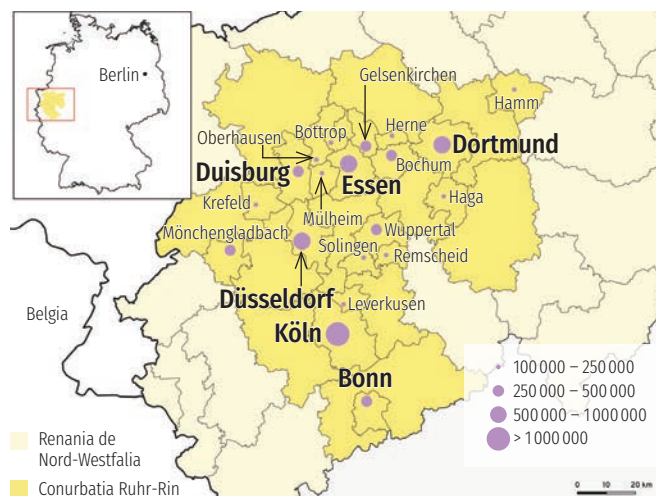

Figura 15. Conurbația Ruhr-Rin (Germania)

Aprofundează!

Cea mai mare concentrare urbană se află pe coasta de nord-est a SUA și poartă denumirea de BosWash (figura 16). Aceasta are peste 50 milioane de locuitori și concentrează 20% din populația activă a Statelor Unite. Lungimea sa totală este de peste 1000 km, iar lățimea variază între 40 și 100 km. Cu o suprafață de peste 140 000 km², Boswash depășește jumătate din suprafața țării noastre. Această concentrare urbană s-a dezvoltat după anul 1720 prin apariția a numeroase porturi prin care se făcea comerț cu Europa. Cuprinde 26 de orașe, dintre care șapte depășesc 2 000 000 de locuitori. Cele mai importante dintre acestea sunt: Boston, New York, Philadelphia, Washington D.C. (capitala SUA).

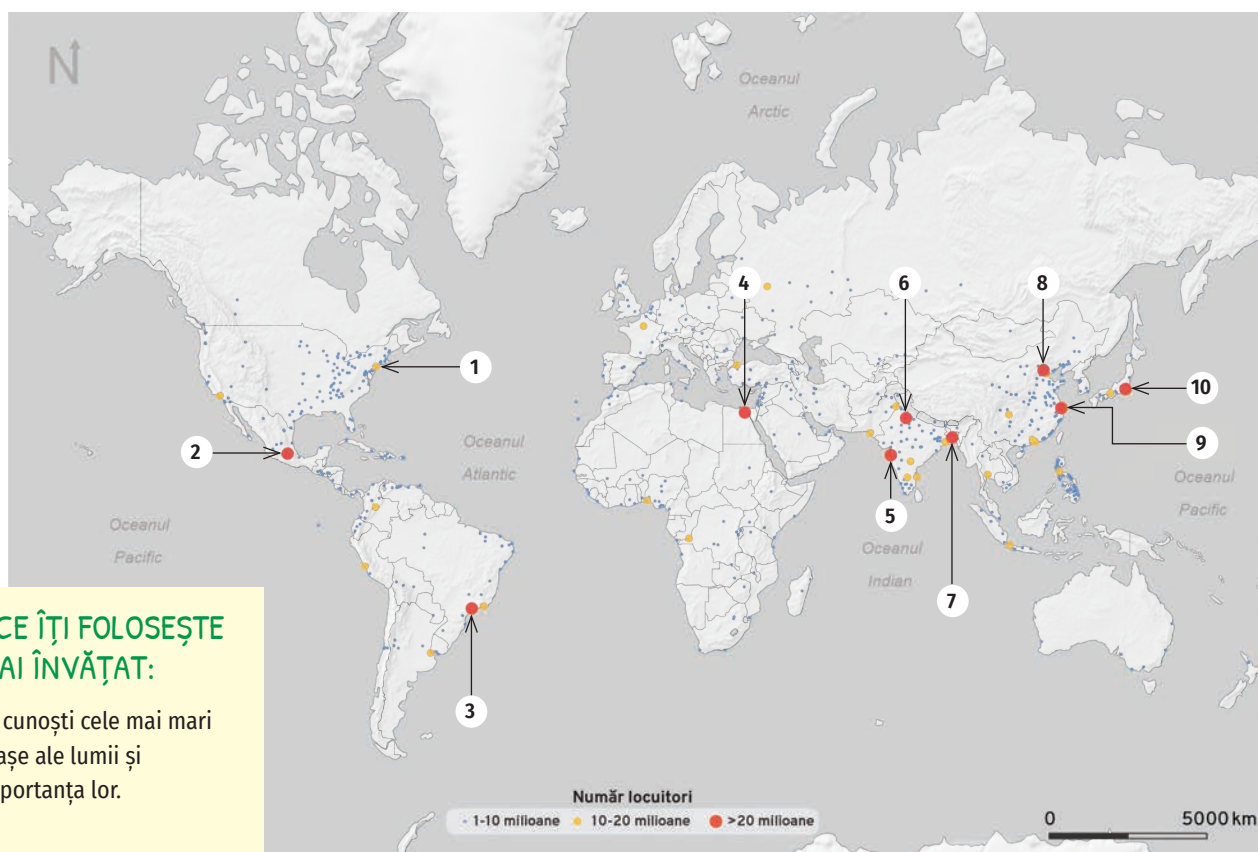

Figura 16. Megalopolisul BosWash

Identifică și alte megalopolisuri pe hartă, informează-te despre acestea din diverse surse (internet, enciclopedii, cărți, atlase etc.) și realizează o scurtă caracterizare pentru unul dintre acestea.

Exersează!

Identifică, ajutat de harta politică a lumii, metropolele numerotate de la 1 la 10.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să cunoști cele mai mari orașe ale lumii și importanța lor.

3. Resursele naturale și valorificarea acestora

Observă!

Analizează imaginea de mai jos (figura 1) și identifică resursele reprezentate. Pentru fiecare dintre resursele identificate precizează un mod de valorificare (utilizare).

Figura 1. Resursele Terrei

Învăț!

Resursele naturale reprezintă elemente ale mediului înconjurător folositoare omului. Există o varietate mare de resurse utile omului, care se pot grupa după mai multe criterii:

A. În funcție de capacitatea lor de a se reface, acestea pot fi:

- 1. resurse regenerabile** – din această categorie fac parte apa, aerul, solul, lumina solară.
- 2. resursele neregenerabile** – din această categorie fac parte minereurile de fier (figura 2), de cupru (figura 3), de aur etc., combustibilii (cărbuni, petrol, gaze naturale etc.).

B. În funcție de modul în care afectează mediul, putem vorbi despre:

- 1. resurse poluante** – cum ar fi combustibilii, care, prin ardere, poluează aerul;
- 2. resurse nepoluante** – cum ar fi energia solară sau cea eoliană (produsă de vânt);

C. În funcție de modul în care sunt valorificate, resursele naturale sunt:

- 1. resurse care pot produce energie electrică** – cele mai utilizate sunt cărbunii, petrolul și gazele naturale. În ultimul timp, s-au descoperit tot mai multe resurse din care se poate obține energie electrică, cum ar fi: energia eoliană, energia apei, energia solară sau cea obținută din resturi vegetale.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- cele mai importante resurse naturale ale Terrei;
- cum sunt utilizate și valorificate resursele.

PORTOFOLIU

Ajutat de harta resurselor naturale ale lumii de la paginile 34-35, alege un continent și realizează o fișă cu toate resursele de care dispune acesta.

MIC DICȚIONAR

resurse neregenerabile – resurse care nu se pot reface decât într-un interval de timp foarte lung (sute de mii sau chiar milioane de ani).

resurse regenerabile – resurse care se refac.

Figura 2. Prelucrarea fierului

Figura 3. Țevi de cupru

2. resurse utilizate în industrie (altele decât cea energetică) – sunt foarte variate, iar prin prelucrarea lor se obțin bunuri utile omului. Printre acestea se numără:

- minereurile de fier, din care se obțin fonta, oțelul, tabla, sârma etc.;
- minereurile de cupru, din care se obțin conductorii electrici sau țevile;
- minereurile de aur, utilizate în industria bijuteriilor (figura 4), dar și în producția de aparate electronice;
- sarea se utilizează în alimentație, dar cu ajutorul acesteia este produsă și soda caustică (figura 5), utilizată apoi pentru obținerea detergenților.

Figura 4. Bijuterii din aur

Figura 5. Sodă caustică

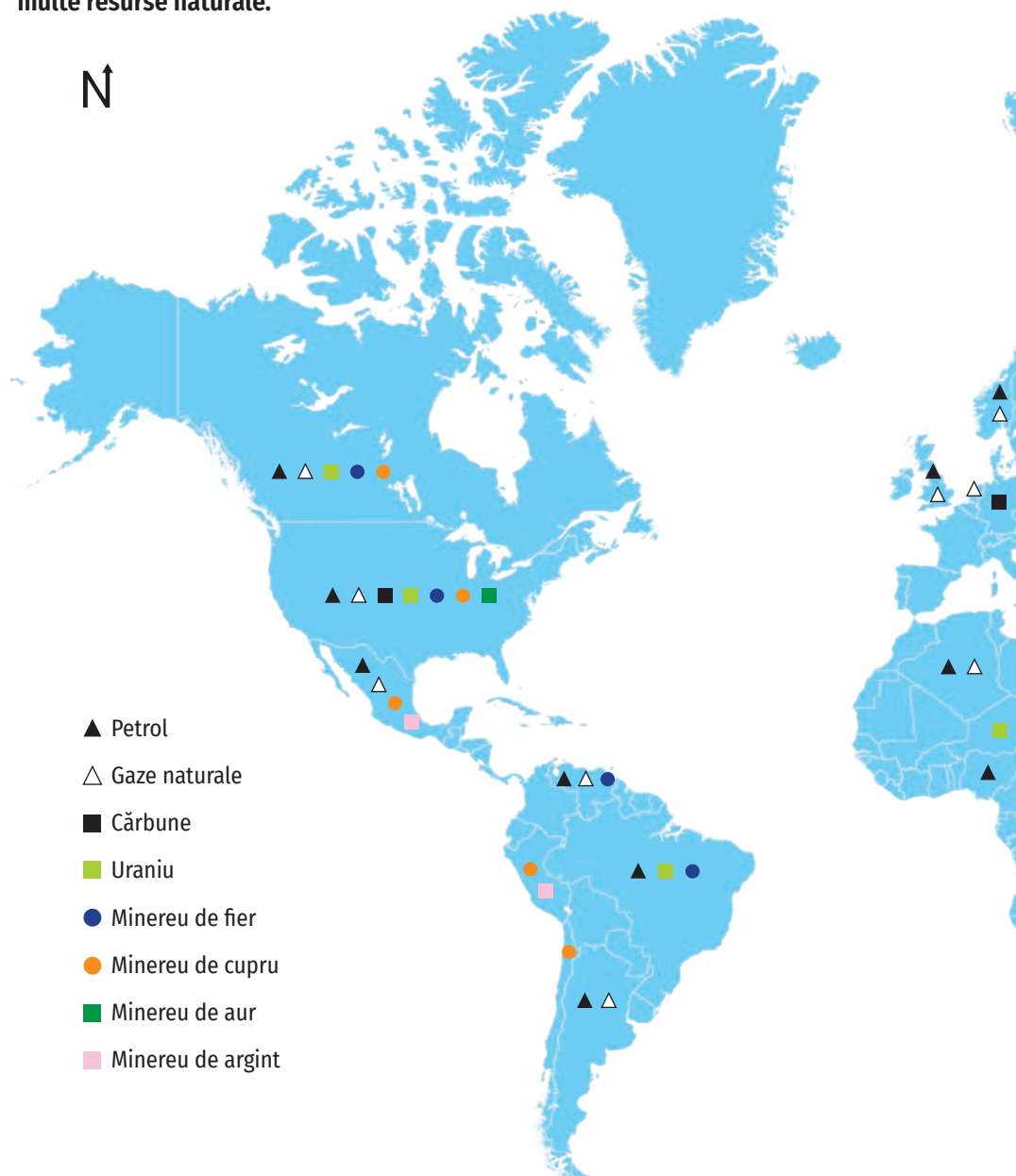
Unele resurse energetice sunt utilizate și în industrie. De exemplu, gazul metan este folosit pentru obținerea cauciucului sintetic.

3. resurse alimentare – sunt utilizate pentru a obține hrana necesară populației.

Aprofundează!

Resursele naturale sunt neuniform răspândite pe suprafața terestră.

Analizează harta resurselor naturale ale lumii (figura 6) și identifică țările cu cele mai multe resurse naturale.

Exersează!

Asociază resursele din coloana A cu produsul rezultat în urma valorificării lor din coloana B.

A	B
cărbuni	sodă caustică
gaz metan	cauciuc
minereuri de aur	ciment
minereuri de cupru	bijuterii
minereuri de fier	oțel
sare	energie electrică
	conductori electrici

Figura 6. Harta resurselor naturale ale lumii

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să știi care este importanța resurselor naturale pentru viața și activitatea omului;
- să înțelegi că resursele trebuie utilizate rațional pentru a nu se epuiza.

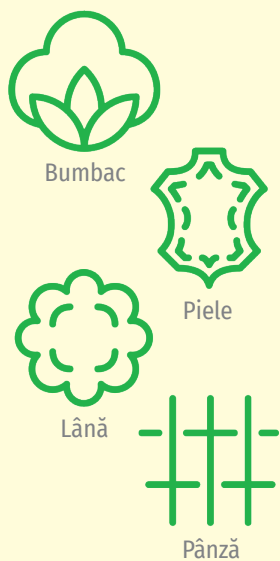

Figura 7. Simboluri pentru fibre naturale

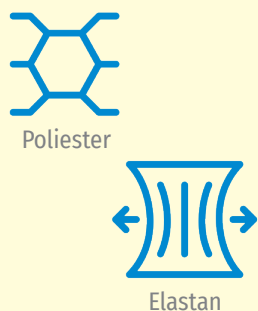

Figura 8. Simboluri pentru fibre sintetice

PROIECT PE GRUPE - CUM SE FABRICĂ... ?

Ce veți face?

Veți căuta informații despre proveniența și utilizarea resurselor naturale folosite pentru fabricarea unor obiecte de uz comun.

De ce veți face?

Pentru a afla mai multe despre importanța resurselor naturale în viața noastră de zi cu zi.

Cum veți face?

Vă veți împărți în grupe de câte patru elevi. Fiecare grupă va alege un obiect pe care îl folosiți zilnic (de exemplu, o haină).

Etapile proiectului:

1. Veți realiza o fișă care va conține caracteristicile fiecărui obiect: culoare, aspect, materia din care este confecționat.
2. Veți analiza eticheta obiectului vostru și veți afla ce produse (materii prime) s-au folosit la fabricarea lui (de exemplu, bumbac, lână, poliester, elastan etc. – figurile 7 și 8).
3. Vă veți informa, de pe internet, din enciclopedii și din alte surse, despre modul în care sunt obținute aceste materii prime.
4. Veți identifica resursele naturale care au fost utilizate pentru fabricarea obiectului ales de grupa voastră.
5. Ajuțați de harta de la pagina anterioară, veți identifica țările în care se găsesc resursele utilizate pentru fabricarea respectivului obiect.

Cum veți ști dacă ați reușit?

Veți alege un reprezentant al grupei care le va prezenta colegilor informațiile obținute de grupa voastră.

Profesorul și colegii vor face sugestii și observații în legătură cu proiectul vostru.

Plantație de bumbac

Fire de bumbac

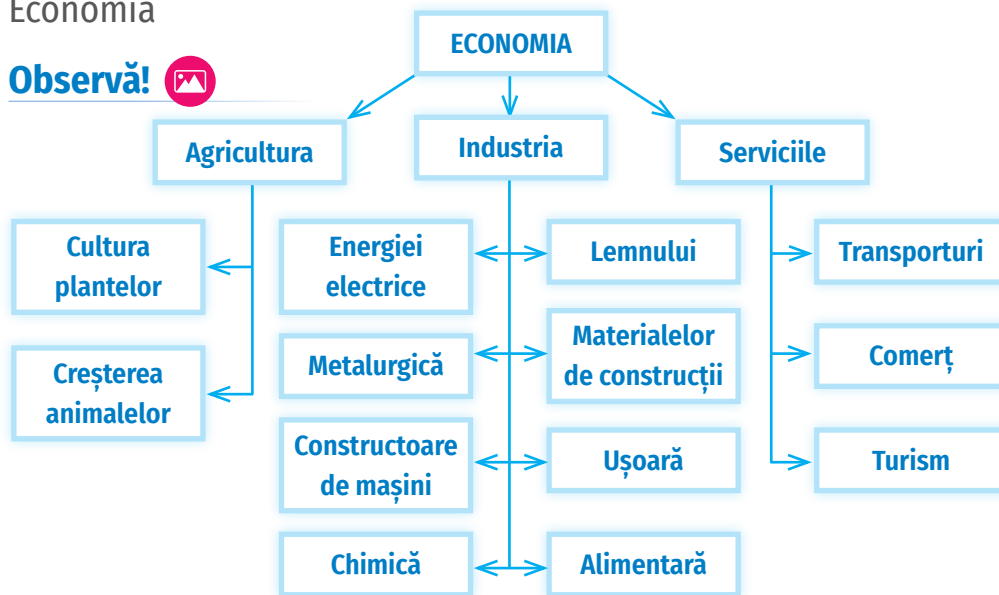

Produsul final obținut

4. Domeniile activităților economice pe Terra: agricultura, industria, serviciile (caracteristici generale)

Economia

Observă!

Analizează schița de mai sus și identifică:

- a. domeniile economiei;
- b. ramurile agriculturii;
- c. ramurile industriei;
- d. ramurile serviciilor.

Învăț!

Economia cuprinde toate activitățile prin care societatea își folosește resursele pentru a asigura bunăstarea populației. În cadrul activităților economice, resursele naturale sunt transformate în bunuri care asigură existența omului. În funcție de cât de puternică este economia lor, țările sunt clasificate în țări dezvoltate, situate mai ales în emisfera nordică, și țări în curs de dezvoltare, situate mai ales în emisfera sudică.

Exersează!

Completează, pe caiet, un tabel similar celui de mai jos:

Domeniul economiei	Ramura	O resursă utilizată	Produsele obținute
Agricultura	cultura plantelor		
	creșterea animalelor		
Industria	energiei electrice		
	metalurgică		
	constructoare de mașini		
	chimică		
	lemnului		
	alimentară		

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce este economia;
- care sunt domeniile economiei;
- cu ce se ocupă fiecare domeniu al economiei;
- importanța domeniilor economiei pentru bunăstarea populației.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

În condițiile în care unele resurse sunt pe cale de epuizare și pe Terra există tot mai multe deșeuri, omul și-a pus problema reutilizării acestora din urmă. A apărut, astfel, economia circulară care își propune să prelungească ciclul de viață al produselor, reducând la minimum deșeurile.

Analizează schema care prezintă etapele economiei circulare (figura 1) și identifică obiecte pe care le folosești și care ar putea intra în acest circuit al reutilizării și al reciclării.

Figura 1. Economia circulară

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să fii capabil să identifici domeniile economiei;
- să înțelegi rolul economiei pentru bunăstarea populației;
- să înțelegi că țările se află la diferite niveluri de dezvoltare a economiei.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce este agricultura;
- principalele tipuri de agricultură practicate la nivel global.

Agricultură modernă

- Culturi intensive de cereale
- Creșterea extensivă a animalelor
- Cultivarea plantelor tropicale

Agricultură tradițională

- Cultivarea plantelor pentru hrana proprie
- Cultivarea orezului
- Creșterea tradițională a animalelor (păstorit)
- Oază
- Zone fără agricultură
- Limite între țări dezvoltate și țări în curs de dezvoltare
- Râuri

Figura 3. Agricultură

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi rolul agriculturii pentru economia mondială;
- să înțelegi rolul condițiilor naturale pentru practicarea agriculturii.

a. Agricultură

Observă!

I. Analizează harta agriculturii mondiale (figura 2) de mai jos și precizează:

- care sunt activitățile agricole practicate în Europa;
- unde este practicat creșterea extensivă a animalelor;
- care este regiunea în care este specifică cultivarea orezului;
- două exemple de plante tropicale cultivate;
- unde se practică păstoritul.

II. Precizează din ce cauză în anumite zone nu se poate practica agricultura.

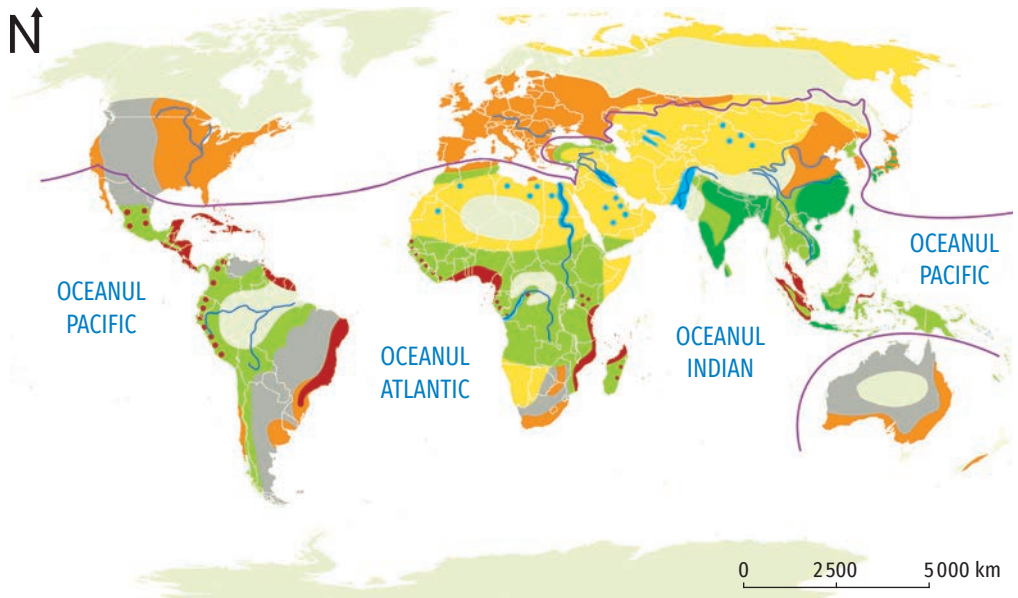

Figura 2. Agricultură mondială

Învăț!

Agricultura (figura 3) este cea mai veche ramură a economiei și oferă hrana necesară populației. În funcție de dezvoltarea economică a unei țări, modul în care se practică agricultura este foarte diferit. *Agricultură modernă* este practicată cu scopul de a vinde produsele, folosește mașini agricole, irigații, lucrări de îmbunătățire a solului. Este utilizată mai ales în țările dezvoltate. *Agricultură tradițională* se practică mai ales pentru consum, fără să utilizeze mașini agricole, irigații, iar terenurile agricole sunt fragmentate. Este utilizată mai ales în țările în curs de dezvoltare. Practicarea agriculturii este determinată de condițiile naturale. Dintre acestea, un rol important îl au clima și fertilitatea solului.

În funcție de zonele de climă, activitățile agricole sunt foarte diferite, astfel:

Zona de climă	Se cultivă	Se cresc
Zona caldă	cocos, cafea, banane, ceai, arahide, orez, trestie-de-zahăr, bumbac, curmale (în oaze)	cămile, elefanți, struți, oi, capre
Zona temperată	cereale (grâu, porumb), cartofi, sfeclă de zahăr, floarea-soarelui, soia, viță-de-vie, citrice, măsline	vite, porci, oi
Zona rece	-	oi, reni, animale crescute pentru blană (zibeline, hermeline)

b. Industria

Observă!

Analizează imaginile de mai jos (A, B, C, D) și precizează căror ramuri ale industriei le aparțin aceste fabrici și care sunt produsele obținute.

Termocentrală

Rafinărie

Fabrică de mașini

Fabrică de parchet

Învăț!

Industria (figura 4) este un domeniu al economiei care a apărut în secolul al XVIII-lea. În cadrul acesteia, se obțin bunuri diverse utilizate de om în viața de zi cu zi, dar și mijloace (mașini, unelte, roboți) utilizate în alte ramuri ale economiei. Spunem despre o țară că este mai dezvoltată cu cât are o industrie mai puternică și diversificată. Ramurile industriei se diferențiază în funcție de materia primă pe care o folosesc (de exemplu, industria metalurgică folosește metalele – fier, cupru).

Regiunile industriale concentrează mai multe ramuri ale industriei în același loc. Acestea s-au format:

- în zonele de exploatare a resurselor naturale;
- în jurul marilor orașe;
- în porturi.

Exersează!

Completează tabelul:

Resursa	Se obține	În industria
cărbune	curent electric	energiei electrice
petrol		chimică
gaze naturale		energiei electrice
fier		metalurgică
cupru		metalurgică
aur		metalurgică
bauxită	aluminiu	metalurgică
sare		
marmură		materialelor de construcții
lemn		
forța apei		energiei electrice
forța vântului		

Figura 4. Domeniul secundar – Industria

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Cea mai importantă regiune industrială a lumii este situată în partea de nord-est a SUA și se suprapune megalopolisului BosWash.

Informează-te cu privire la evoluția acestei regiuni și precizează care au fost factorii care au determinat dezvoltarea ei.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să identifice ramurile industriei;
- să înțeleagă rolul industriei în dezvoltarea economiei mondiale;
- să înțeleagă ce este o regiune industrială.

UNITATEA 2

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- domeniul serviciilor și componentele acestuia: transporturi, comerț, turism.

Observă!

Analizează harta alăturată (figura 5) și precizează care sunt principalele produse exportate de următoarele state: SUA, Canada, Australia, Brazilia, Germania, China, Rusia, India, Arabia Saudită.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

În secolul XXI, un rol important în dezvoltarea economiei îl au cunoașterea, cercetarea și inovarea. A apărut, astfel, un al patrulea domeniu al economiei. Acesta este dedicat extinderii cunoștințelor și investiției în cercetare și inovare, determinând o eficiență mai mare a ramurilor economiei. Printre activitățile acestui domeniu se numără: cercetarea și inovarea, mass-media, informatica și noile tehnologii.

Informează-te cu privire la caracteristicile celui de-al patrulea domeniu și discută cu colegii tăi despre rolul pe care acesta îl are în economie. Precizează ce activitate ți-ar plăcea să desfășori în viitor, în așa fel încât să contribuie la dezvoltarea țării.

c. Serviciile

Învăț!

Cele mai cunoscute ramuri ale acestui domeniu sunt transporturile, comerțul și turismul (figura 6). Dezvoltarea acestuia nu depinde de resursele naturale, ci mai degrabă de dezvoltarea primelor două domenii ale economiei.

Transporturile sunt de mai multe feluri:

- transporturi aeriene – printre cele mai mari aeroporturi din lume sunt: King Fahd (Arabia Saudită), Denver (SUA), Dallas (SUA);
- transporturi pe apă – cel mai mare port din lume este la Shanghai (China), fiind urmat de cel din Singapore;
- transporturi pe uscat – se realizează pe șosea sau pe cale ferată.

Figura 6. Domeniul terțiar – Turismul

- Europa:**
- Spania: utilaje și vehicule cu motor
  - Franța: utilaje și echipamente de transport
  - Belgia: diamante finisate
  - Elveția: utilaje și chimicale
    - Țările de Jos: utilaje și chimicale
  - Germania: vehicule cu motor
  - Austria: utilaje și echipamente
  - Cehia: utilaje și echipamente de transport
  - Polonia: utilaje și echipamente de transport
  - Slovacia: utilaje și echipament electric
  - Ungaria: utilaje și echipamente
  - România: metale
  - Croația: echipamente de transport
  - Bosnia și Herțegovina: metale
  - Muntenegru: metale
  - Albania: textile și încălțăminte
  - Grecia: mâncare și băutură
  - Macedonia: tutun
  - Serbia: fier și oțel
  - Bulgaria: îmbrăcăminte
  - Republica Moldova: alimente
  - Ucraina: produse petroliere și chimicale
  - Lituania: produse minerale
  - Letonia: produse alimentare
  - Estonia: utilaje și echipament electric

Figura 5. Harta produselor exportate (Sursa: CIA Factbook)

Comerțul este activitatea economică în cadrul căreia se realizează schimbul de produse și servicii între regiuni sau țări.

Turismul este o activitate economică în plină dezvoltare, care poate aduce venituri însemnate oricărei țări în care se practică. Turismul poate fi: litoral, montan sau cultural.

Exersează!

Completează următoarele enunțuri cu răspunsul corect:

- Avioanele sunt utilizate în transportul _____.
- Turismul este o activitate economică ce aparține domeniului _____.
- Cel mai mare port al lumii este _____.
- Aeroportul King Fahd se află pe teritoriul statului _____.
- Cercetarea și inovarea aparțin celui de-al _____ domeniu al economiei.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să cunoști importanța domeniilor activităților economice.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- efectele tuturor ramurilor economiei asupra mediului;
- modul în care omul a modificat mediul natural prin activitățile sale.

5. Efectele activităților umane asupra mediului și calitatea vieții

Observă!

Analizează imaginile de mai jos (A, B, C, D) și precizează care sunt activitățile umane care au determinat modificări asupra mediului natural.

Figura 1. Haldă

Figura 2. Activități din industria metalurgică

Figura 3. Deversarea reziduurilor

Învăț!

Activitatea umană, sub toate aspectele sale, a determinat modificarea mediului natural. Pentru a supraviețui și, mai apoi, pentru a crește calitatea vieții, omul a fost nevoit să extindă teritoriul locuit sau să utilizeze terenul pentru activitățile economice. Drept consecință, au apărut numeroase efecte negative ale activității umane.

- 1. Apariția și extinderea așezărilor omenești** au determinat și apariția mediului antropic, construit în totalitate de om. Acesta se caracterizează prin prezența clădirilor, a căilor de comunicații și a tuturor celorlalte construcții necesare activității umane.
- 2. Exploatarea resurselor** a creat modificări în mediul natural prin apariția minelor, a carierelor sau a depozitelor de deșeuri (halde – figura 1). În multe cazuri, utilizarea substanțelor toxice în activitatea de extracție a resurselor a dus la degradarea (poluarea) apelor, a solului și a aerului. Exploatarea lemnului este, de asemenea, o activitate care are consecințe negative, determinând o severă degradare a terenurilor.
- 3. Activitatea industrială** (figura 2) a determinat modificări ale calității aerului, dar a afectat și calitatea solului sau a apei prin deversări (figura 3).
- 4. Agricultură** este o activitate economică ce necesită utilizarea unor suprafețe întinse de teren. Astfel, prin practicarea agriculturii, mediul natural a fost modificat radical.

Numeroase activități agricole precum pășunatul excesiv (figura 4), utilizarea excesivă a îngrășămintelor, utilizarea excesivă a irigațiilor etc. au degradat mediul.

5. Turismul este o activitate care s-a dezvoltat foarte mult în ultimii ani și a determinat modificarea mediului natural prin amenajarea infrastructurii turistice: crearea stațiunilor turistice, construirea drumurilor de acces spre obiectivele turistice, amenajarea pârtiilor de schi etc.

6. Transporturile degradează în mod semnificativ mediul și afectează în principal calitatea aerului. Prin creșterea numărului de mijloace de transport (mașini, avioane, trenuri, vapoare), nivelul de poluare a aerului cu substanțe toxice a atins cote extrem de ridicate în ultimii ani.

Prin degradarea mediului în care trăiește, omul afectează calitatea propriei vieți. Poluarea este o cauză importantă pentru apariția sau agravarea multor boli.

Exersează!

I. Analizează imaginea de mai jos (figura 5) și precizează care sunt activitățile umane care determină poluarea apei.

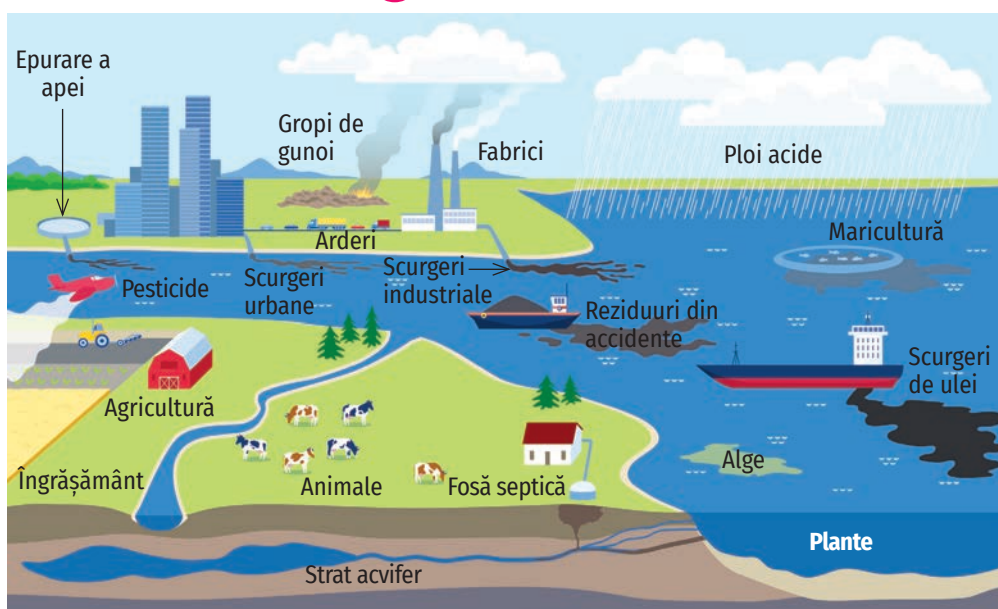

Figura 5. Surse de poluare

II. Citește textul de mai jos și dă exemple de soluții de reducere a poluării generate de transporturi, pe care să le poți pune chiar tu în practică. Discută cu colegii și decideți ce acțiuni concrete veți întreprinde în următoarea săptămână pentru a limita poluarea.

„În UE, (...) transporturile sunt răspunzătoare de o parte importantă din emisiile de gaze cu efect de seră, fiind un factor cu contribuție majoră la schimbările climatice. Majoritatea celorlalte sectoare economice, precum producerea de energie electrică și industria, și-au redus emisiile începând din 1990, în schimb emisiile provenite din transporturi au crescut. În prezent, acestea reprezintă peste un sfert din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră din UE și nu se întrevide o inversare a acestei tendințe. Autoturismele, furgonetele, camioanele și autobuzele produc peste 70% din totalul emisiilor de gaze cu efect de seră asociate transporturilor. Restul provine, în principal, din transportul maritim și din cel aerian. De asemenea, transporturile continuă să fie o sursă semnificativă de poluare atmosferică, în special în marile orașe. Poluanții atmosferici (...) dăunează sănătății umane și mediului.” (eea.europa.eu)

Figura 4. Pășunat excesiv (Africa)

MIC DICȚIONAR

deșeu – rest de material sau de materie primă care nu mai poate fi utilizat și care necesită condiții specifice de depozitare pentru a fi evitat riscul de poluare.

deversare – scurgere de reziduuri într-o apă naturală.

haldă – depozit de deșeuri rezultate din exploatarea resurselor de subsol sau din activitatea menajeră (casnică).

mediu antropic – mediu rezultat ca urmare a acțiunii omului, cu efecte asupra reliefului, vegetației și climei.

pășunat excesiv – apare atunci când plantele sunt expuse la pășunat pe perioadă lungă, neavând posibilitatea să se regenereze.

poluare – proces de impurificare a mediului.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi că omul, prin acțiunile sale, este cel care poate degrada, dar și proteja mediul.

Aplicații: Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat. Provocări locale în context mondial. Trasee turistice

EXPLOREAZĂ!

Analiza și interpretarea caracteristicilor demografice și de locuire din orizontul local și apropiat

1. Analizează evoluția numărului de locuitori din județul Brașov (figura 1) cu ajutorul graficului de mai jos (figura 2) și răspunde la următoarele întrebări:

- Care este intervalul de timp în care se face analiza?
- Care este anul în care s-a înregistrat cel mai mare număr de locuitori din județ?
- Care este intervalul de timp în care numărul de locuitori a crescut cel mai mult?
- Care crezi că ar putea fi unul dintre motivele pentru care numărul de locuitori a crescut?

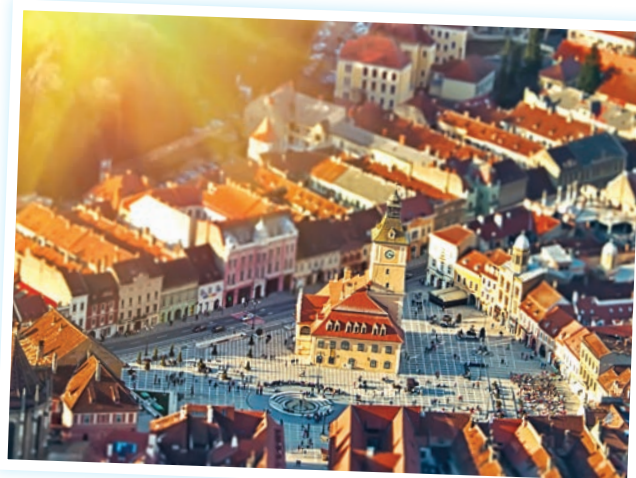

Figura 1. Orașul Brașov, văzut de sus

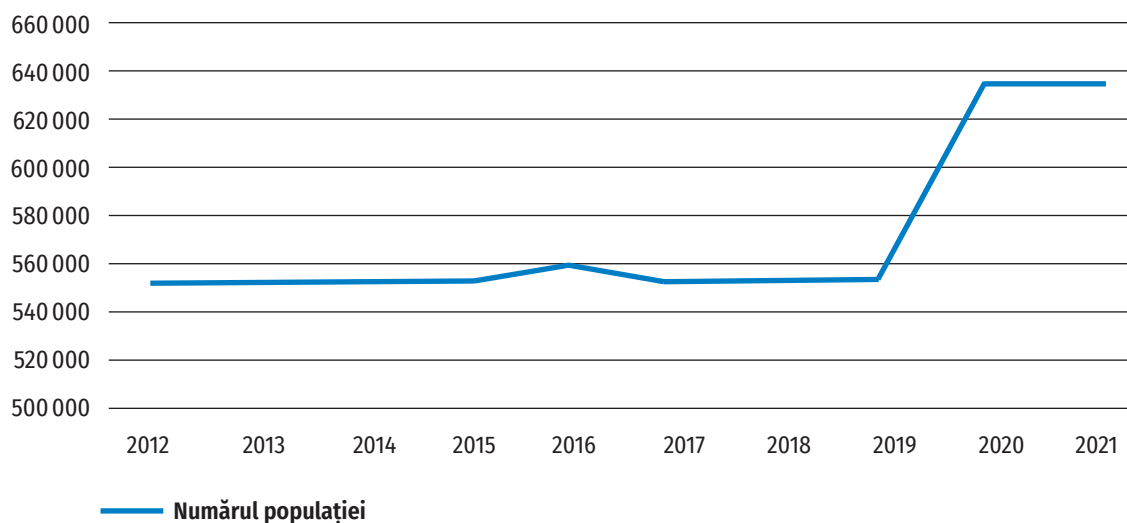

Figura 2. Evoluția numărului de locuitori ai județului Brașov

2. Caută informații din diferite surse (internet, anuare statistice etc.) cu privire la evoluția numărului de locuitori din județul tău și analizează-le conform exemplului pentru județul Brașov.

INVESTIGAȚIE

Provocări locale în context mondial

Omenirea este tot mai preocupată de calitatea vieții și, în acest context, este monitorizată calitatea aerului din toate zonele locuite. În acest sens, s-au montat stații de monitorizare care arată, în timp real, pe o scară de la 1 la 6, care este calitatea aerului (figurile 3 și 4) dintr-o anumită localitate, așa cum se poate observa și în imaginea de mai jos pentru zona Brașov, în data de 28 iulie 2022, ora 14:20 (figura 5).

Pentru a vedea care este calitatea aerului din localitatea ta, accesează de pe telefon sau calculator site-ul *calitateair.ro*, caută cea mai apropiată localitate cu stații de monitorizare a aerului și precizează:

1. câte stații de monitorizare a calității aerului există;
2. care sunt zonele în care sunt amplasate aceste stații;
3. care este starea aerului la fiecare stație.

Deplasează-te în teren la una dintre stații și identifică activitățile economice care ar putea duce la modificarea calității aerului din zonă.

Figura 3. Dispozitiv de măsurare a calității aerului

Figura 4. Stație de măsurare a calității aerului

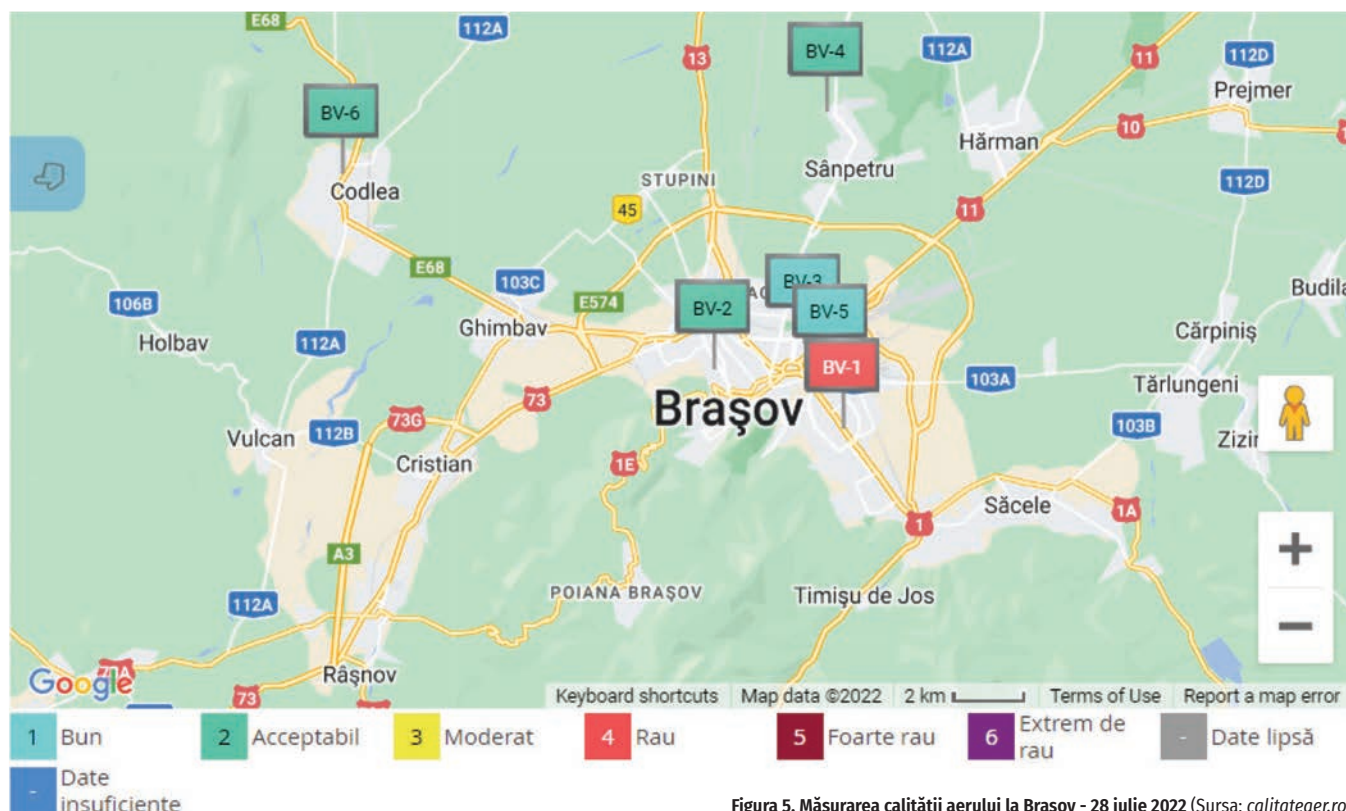
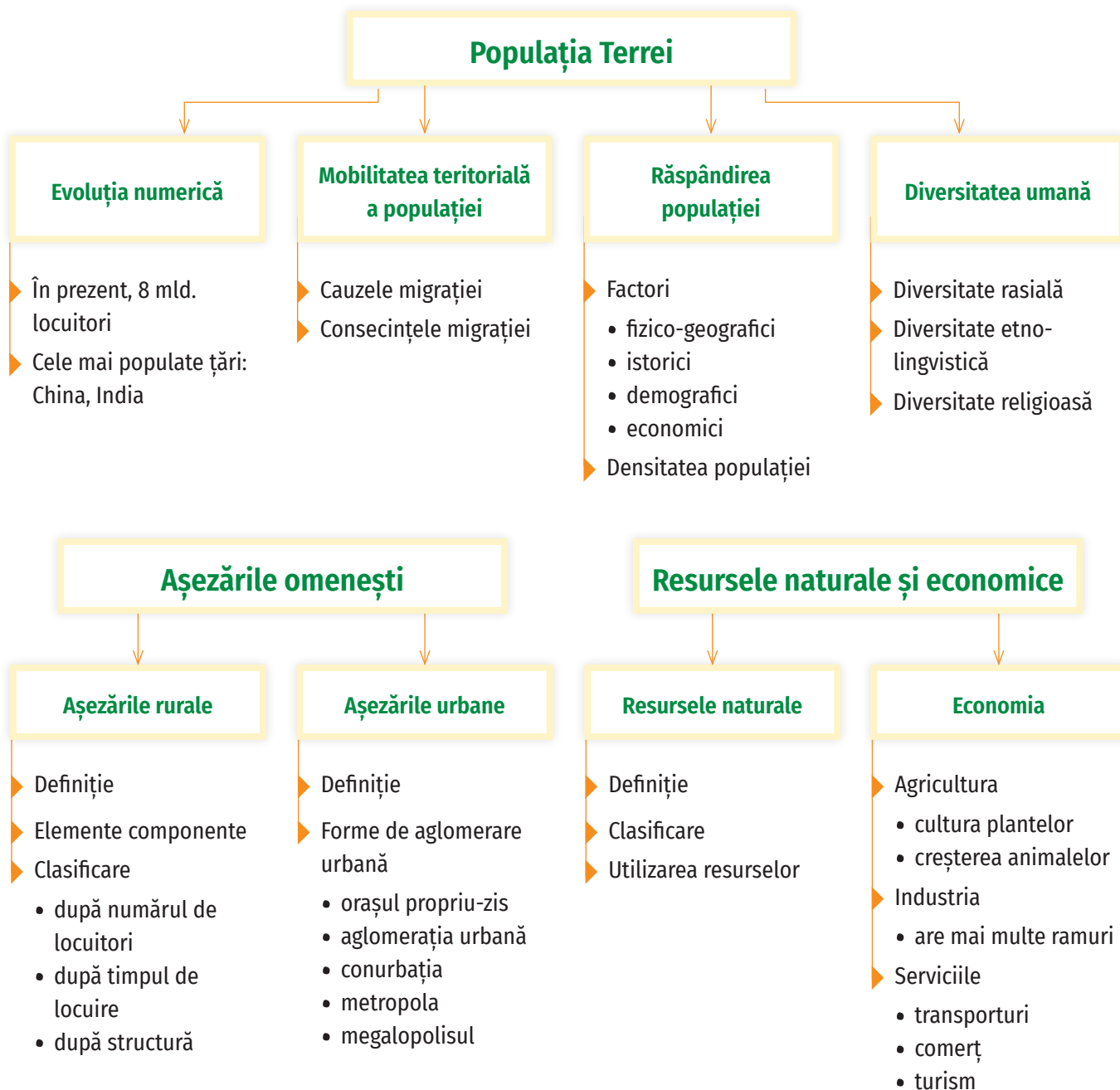

Figura 5. Măsurarea calității aerului la Brașov - 28 iulie 2022 (Sursa: *calitateair.ro*)

Trasee turistice aplicate pe domenii de interes. Regiuni turistice

Informează-te cu privire la obiectivele turistice din regiunea ta și realizează un traseu turistic care să cuprindă cel puțin patru dintre acestea. Apoi realizează un poster de promovare a traseului tău, identificând cele mai atractive caracteristici ale obiectivelor alese.

AUTOEVALUARE – Pe o scară de la 5 la 1, notează nivelul pe care l-ai atins prin parcurgerea acestei unități de învățare, evaluând următoarele criterii:

La sfârșitul acestei unități:	5 – În foarte mare măsură	4 – În mare măsură	3 – În oarecare măsură	2 – În mică măsură	1 – În foarte mică măsură
Mi-am însușit cunoștințele despre antroposferă.					
Pot să comunic într-un mod creativ cunoștințele însușite.					
Pot să aplic cunoștințele dobândite în viața de zi cu zi.					
Lucrez mai bine în echipă.					

EVALUARE

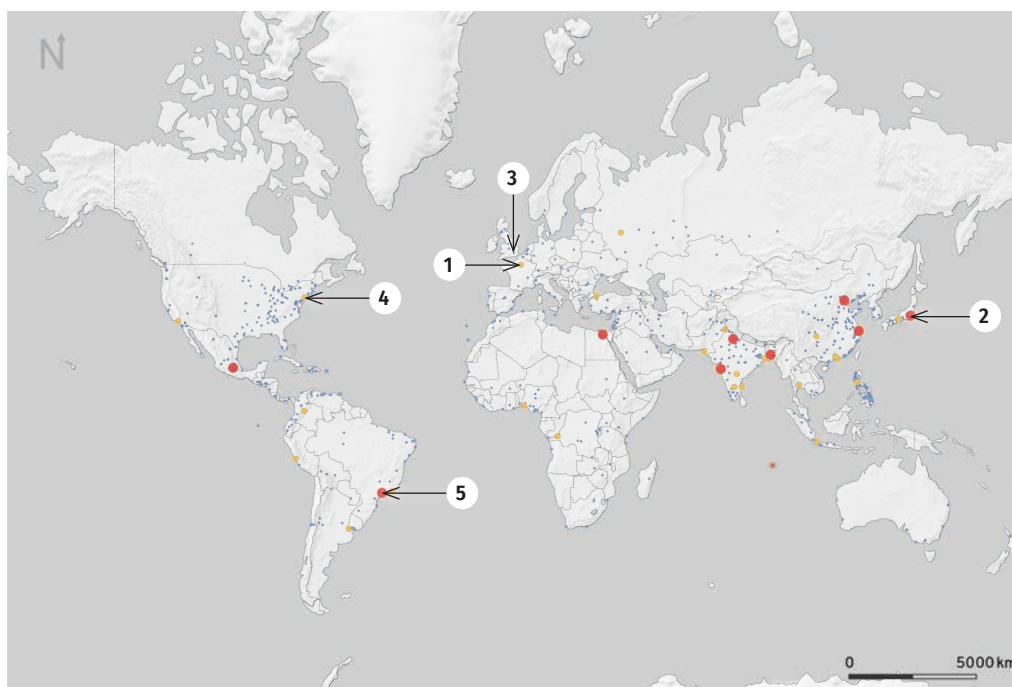
I. Alege răspunsul corect:

25 p

- În prezent, numărul populației Terrei a depășit:
  - 7 miliarde de locuitori;
  - 8 miliarde de locuitori;
  - 9 miliarde de locuitori.
- Evoluția numerică a populației Terrei este influențată de:
  - numărul deceselor;
  - numărul nașterilor;
  - numărul nașterilor și al deceselor.
- Factorii fizico-geografici care determină răspândirea populației sunt:
  - creșterea numerică a populației;
  - extinderea imperiilor;
  - relieful, clima, sursele de apă.
- Cea mai răspândită religie este:
  - creștinismul;
  - hinduismul;
  - islamismul.
- Persoana care se deplasează în mod voluntar dintr-o țară în alta este pentru țara din care pleacă:
  - emigrant;
  - imigrant;
  - refugiat.

II. Identifică, pe harta de mai jos, metropolele numerotate de la 1 la 5.

25 p

III. Completează propozițiile cu răspunsurile corecte:

25 p

- Partea satului care cuprinde terenul agricol se numește _____.
- Așezările rurale formate dintr-o singură gospodărie, specifice continentului american se numesc _____.
- Gospodăriile sunt lipite unele de altele în satele de tip _____.
- Satul tradițional arab, cu casele așezate pe deal și înconjurate de ziduri se numește _____.
- Metropola este un oraș cu peste _____ de locuitori.

IV. Asociază corect resursele din coloana A cu industria în care se prelucrează din coloana B.

15 p

A	B
energia apei	industria chimică
lemnul	industria energiei electrice
petrolul	industria lemnului
	industria metalurgică

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	5 × 5 p = 25 p	5 × 5 p = 25 p	3 × 5 p = 15 p	10 p	100 p

Europa – Identitate geografică

A. MEDIUL NATURAL CA SUPORT AL LOCUIRII UMANE

1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmtori
2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore
3. Hidrografia
4. Diferențieri climatice și biogeografice

B. OAMENI ȘI LOCURI

1. Harta politică – state și regiuni
2. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)
3. Mari orașe europene

C. ECONOMIA

1. Resursele naturale și valorificarea lor
2. Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile

D. UNIUNEA EUROPEANĂ

E. CARACTERIZAREA GEOGRAFICĂ A UNOR STATE

Regiuni geografice în Europa

1. Europa Vestică – Franța
2. Europa Centrală – Germania
3. Europa Sudică – Italia
4. Europa Nordică – Norvegia
5. Europa Estică – Ucraina

Unitatea

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- cele mai importante peninsule și insule;
- mările și oceanele care mărginesc Europa;
- tipurile de țărmuri ale Europei.

A. MEDIUL NATURAL CA SUPORT AL LOCUIRII UMANE

1. Poziția geografică. Țărmurile: golfuri, insule, peninsule și strâmători

Observă!

Analizează harta țărmurilor Europei (figura 1), copiază, pe caiet, textul de mai jos și completează-l.

Pe hartă este reprezentat continentul ..., mărginit în trei părți de apă și într-o parte de uscat. Limita dintre Europa și Asia este dată de Munții ..., situați în partea de ... a continentului. În vestul Europei se află Oceanul ..., în sud, Marea ..., iar în nord Europa are ieșire la câteva mări ce mărginesc Oceanul Arctic, printre care Marea ... și Marea ... .

Dacă urmărim limitele Europei, pornind de la Munții Ural, vom parcurge următorul traseu: mergem de-a lungul fluviului Ural până la lacul Marea Caspică, de-a lungul Munților Caucaz ajungem în Marea ... Prin strâmtoarele ... și Dardanele ajungem în Marea ... , ocolim Peninsula ... și intrăm în Marea ... , care desparte Peninsula Balcanică de cea Italică.

În sudul Peninsulei Italice trecem prin strâmtoarea ... ce o desparte de insula ... și intrăm în Marea ..., apoi în Marea ... . Trecând pe lângă Insulele ... și, străbătând strâmtoarea ... , ieșim în Oceanul ... .

În nordul Peninsulei Iberice se află golful ... care scaldă țărmurile Franței și Spaniei. Urmărind linia țărmului, străbatem Marea Mânecii și strâmtoarea ... care desparte continentul nostru de Insulele ... .

În continuare, intrăm în Marea ... și, ocolind Peninsula Iutlanda, intrăm în Marea ... la capătul căreia se află două golfuri mari: Golful ... și Golful ... . În nord se află Peninsula ... care are ieșire la Marea Norvegiei. Încheiem călătoria noastră ocolind Peninsula ... , străbătând Marea Barents și ajungând la Munții Ural.

Învăț!

1. Așezarea pe Glob

- Latitudinal**, continentul Europa este situat în totalitate în emisfera nordică, între aproximativ 36° și 71° latitudine nordică.
- Longitudinal**, Europa se întinde din emisfera vestică, de la aproximativ 9° longitudine vestică, până în emisfera estică, la 60° longitudine estică.

2. Punctele extreme ale continentului nostru (figura 1) sunt:

- în nord – Capul Nord, în Peninsula Scandinavă;
- în sud – Capul Tarifa, în Peninsula Iberică;
- în vest – Capul Roca, în Peninsula Iberică;
- în est – vârfurile nord-estice ale Munților Ural, care despart Europa de Asia.

Figura 1. Harta fizică a Europei. Limitele extreme ale Europei

3. Europa este traversată de:

- Meridianul de 0° sau Meridianul Greenwich, care desparte emisfera estică de cea vestică și care trece prin Regatul Unit al Marii Britanii, prin Franța și prin Spania.
- Cercul Polar de Nord, situat în partea de nord a Europei, care traversează Norvegia, Suedia, Finlanda și Rusia.

4. Țămurile Europei sunt rezultat al formării reliefului, al caracteristicilor climei și hidrografiei. În Europa se întâlnesc:

- Țămuri cu fiorduri – țămuri înalte, întâlnite cu precădere în Peninsula Scandinavă; de aceea, Norvegia se mai numește și „țara fiordurilor” (figura 2).
- Țămuri cu riass – țămuri înalte, specifice Franței (figura 3) și Spaniei.

MIC DICȚIONAR

riass – tip de țărniș marin cu aspect dantelat, care se formează prin pătrunderea apelor mării pe văile largi ale râurilor dintre culmi muntoase perpendiculare pe linia țărnișului.

faleză – abrupt ce marchează contactul dintre uscat și mare, creat de acțiunea mării (eroziunea creată de valuri, maree sau curenți).

fiord – golf marin rezultat dintr-o vale glaciară adâncă, invadată de mare după topirea ghețarului.

Figura 2. Fiord în Norvegia

Figura 3. Țărniș cu riass în Franța

PORTOFOLIULIU

Realizează un colaj de imagini cu locuri cunoscute sau pe care ți-ar plăcea să le cunoști de pe continentul european.

- Țărmuri cu faleză – răspândite în toată Europa. Riviera franceză (figura 4) și Riviera italiană sunt printre cele mai renumite.
- Țărmuri cu delte – sunt țărmuri joase, formate la gurile de vărsare ale unor fluvii în mări care nu au maree. Volga și Dunărea (figura 5) formează cele mai mari delte.

Figura 4. Riviera franceză

Figura 5. Delta Dunării

- Țărmuri cu lagune și limanuri – sunt țărmuri joase unde predomină procesul de depunere de sedimente. Cea mai renumită este Laguna Veneția, din nord-estul Italiei (figura 6).
- Țărmuri cu estuare (figura 7) – sunt țărmuri joase care se formează la gurile de vărsare ale unor fluvii unde marea sau oceanul în care se varsă are maree. Cele mai renumite sunt estuarul Senei și estuarul Tamisei.

Figura 6. Laguna Veneția

Figura 7. Estuarul râului Dee (Regatul Unit)

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

1. Europa se întinde pe aproximativ 35° latitudine și 69° longitudine și este traversată de paralela 45° și de Cercul Polar de Nord, ceea ce duce la o serie de consecințe, mai ales din punct de vedere climatic. În Europa se întâlnesc mai multe tipuri de climă, ceea ce influențează distribuția vegetației, a faunei și a solurilor.

Amintește-ți ce ai învățat în clasa a V-a și prezintă consecințele climatice ale așezării continentului nostru. Analizează modul în care sunt distribuite temperatura și cantitatea de precipitații și precizează ce tipuri de climă se întâlnesc. Asociază, apoi, aceste caracteristici cu tipurile de vegetație, faună și sol întâlnite.

2. Dacă ar fi să privim strict din punctul de vedere al desfășurării longitudinale, Europa se întinde pe șase fusuri orare. Totuși, pe teritoriul continentului nostru se întâlnesc patru ore oficiale, așa cum reiese și din harta fusurilor orare ale Europei (figura 8). Mai mult, unele țări nu respectă ora fusului orar în care se află, adoptând o altă oră oficială. Cauzele acestor situații sunt de natură economică, țărilor fiindu-le mai ușor să colaboreze dacă se raportează la aceeași oră.

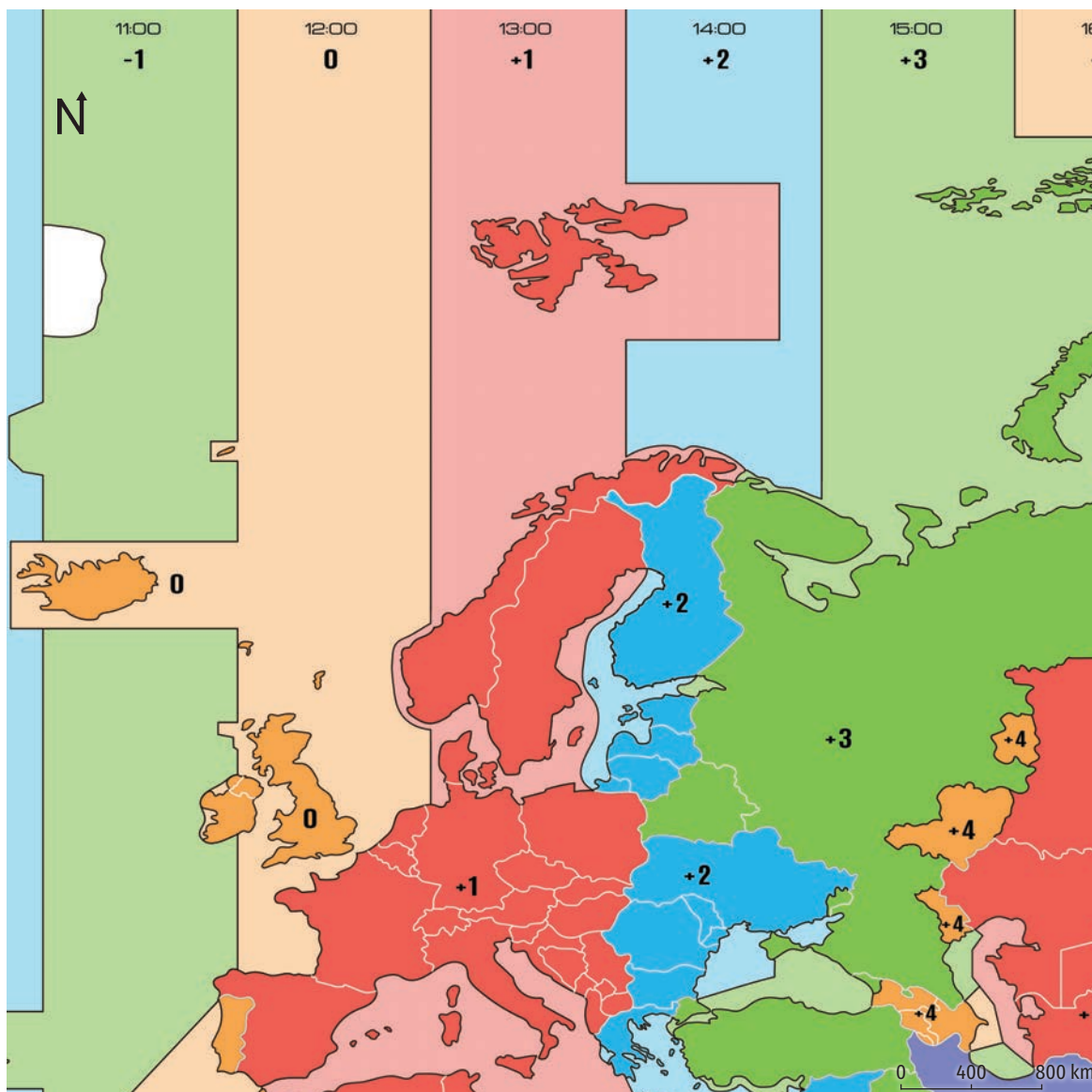

Figura 8. Harta fusurilor orare ale Europei

Analizează harta fusurilor orare (figura 8) și răspunde la următoarele întrebări:

1. Ce țări au adoptat ora fusului orar 0?
2. Care dintre țările ce se află în fusul orar 0 au ora oficială +1? Dă două exemple.
3. Care țară se află în fusul orar -1, dar a adoptat ora oficială 0?
4. Care este țara europeană cu mai multe ore oficiale?
5. Care este diferența de oră oficială dintre România și Franța? Dar dacă Franța ar respecta ora fusului orar, care ar fi diferența de oră dintre cele două țări?

Exersează!

Citește următoarele enunțuri și precizează dacă sunt adevărate sau false:

- a. Europa se extinde pe aproximativ 36 grade de longitudine.
- b. Țărmlul cu fiorduri este specific Norvegiei.
- c. Extremitatea nordică a Europei este reprezentată de Capul Nord.
- d. Franța este o țară care respectă ora fusului orar în care se află.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să cunoști poziția geografică a Europei și consecințele acesteia;
- să cunoști articulațiile țărmurilor Europei;
- să cunoști orele oficiale ale țărilor europene.

UNITATEA 3

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- caracteristicile reliefului Europei;
- principalele trepte de relief.

2. Caracteristici generale ale reliefului. Unități majore

Observă!

Analizează harta fizică a Europei (figura 1) și identifică cinci unități de relief montane, cinci unități de relief de podiș și cinci unități de relief de câmpie.

Figura 1. Harta fizică a Europei

Învăț!

1. Caracteristici generale ale reliefului Europei

Relieful Europei este variat, fiind prezente toate formele de relief. Cea mai mare parte a continentului este ocupată de câmpii (57% din suprafață), urmate de dealuri și podișuri (37%) și de munți (6%).

Treptele de relief sunt distribuite astfel: în sud se află munții cei mai înalți și mai tineri, în centru se găsesc podișurile erodate și munții mai vechi, iar în nord și în est se află câmpiile. În Peninsula Scandinavă și în Insulele Britanice sunt prezenți munții foarte vechi și erodați.

Altitudinea maximă este de 5642 m, în vârful Elbrus din *Munții Caucaz* (figura 2), iar altitudinea minimă este de -29 m, în *Câmpia Precaspică*. Altitudinea medie a reliefului Europei este de 320 m.

2. Forme și unități majore de relief

a. Munții Europei s-au format prin încrețirea scoarței terestre pe parcursul celor trei orogeneze: caledoniană, hercinică, alpină.

În orogeneza caledoniană (cea mai veche) s-au format *Munții Scandinaviei* și munții din Insulele Britanice (*Munții Grampian*, *Munții Penini*).

În orogeneza hercinică s-au format munții din centrul Europei – *Munții Pădurea Neagră*, *Masivul Central Francez* (figura 3), și cei din estul Europei: *Munții Ural*.

În orogeneza alpină (cea mai nouă) s-au format munții din sudul Europei: *Munții Pirinei*, *Munții Alpi*, *Munții Apenini*, *Munții Carpați*, *Munții Balcani*, *Munții Dinarici*, *Munții Pindului*, *Munții Caucaz*.

b. Podișurile Europei se găsesc, în cea mai mare parte, pe o fâșie centrală dispusă de la vest spre est. După modul de formare, podișurile sunt:

- podișuri formate prin eroziunea munților mai vechi (hercinici): *Podișul Renaniei* (figura 4), *Podișul Boemiei*, *Podișul Valdai*, *Podișul Central Rus*;
- podișuri formate prin sedimentare: *Podișul Bavariei*, *Podișul Getic*.

Figura 3. Masivul Central Francez

Figura 4. Podișul Renaniei, râul Mosela (Germania)

c. Câmpiile Europei ocupă suprafețe întinse și, după modul de formare, sunt:

- câmpii formate prin sedimentare – au luat naștere prin depunerea sedimentelor de către ghețari (*Câmpia Europei de Nord*) sau prin umplerea cu sedimente a unor lacuri (*Câmpia Panonică* – figura 5, *Câmpia Padului*, *Câmpia Română*) ori a unor zone litorale (*Câmpia Precaspică* – figura 6, *Câmpia Mării Negre*);
- câmpiile formate prin eroziunea îndelungată a unor forme de relief mai înalte (*Câmpia Europei de Est*).

Figura 5. Câmpia Panonică, râul Tisa (Ungaria)

Figura 6. Câmpia Precaspică (fluviul Volga)

Figura 2. Vârful Elbrus, Munții Caucaz

MIC DICȚIONAR

formă de relief –

configurație geometrică simplă sau complexă care îmbracă o anumită parte a suprafeței terestre, asperitate a scoarței.

treaptă de relief – formă de relief caracterizată prin delimitarea unui anumit interval de altitudine (de exemplu: între 0 și 200 m – câmpiile).

unitate de relief – o anumită suprafață în care relieful are caracteristici proprii de altitudine, mod de formare, alcătuire geologică. Unitățile de relief au nume proprii (de exemplu: *Munții Carpați*, *Munții Alpi*, *Câmpia Panonică*).

orogeneză – interval de timp (milioane de ani) în care a avut loc procesul de formare a munților (prin încrețire).

sedimentare – proces de depunere și formare a sedimentelor.

eroziune – proces de modelare a scoarței terestre prin dislocarea particulelor de sol sau rocă de către diferiți agenți (apa, vântul).

Figura 7. Vulcanul Hekla

Aprofundează!

În Europa se întâlnesc vulcani activi. Vulcanismul este legat atât de prezența zonei de rift din Oceanul Atlantic, cât și de prezența zonei de subducție din sudul continentului. Astfel, apar vulcani activi în insula Islanda (Hekla, figura 7), în Peninsula Italică și sudul acesteia (Vezuviu, Etna, Stromboli).

Informează-te cu privire la erupțiile vulcanilor din exemplele de mai sus și la consecințele acestor erupții.

Figura 8. Vârful Mont Blanc, Munții Alpi

STUDIU DE CAZ

Munții Alpi sunt cei mai cunoscuți și mai valorificați din punct de vedere turistic munți din Europa și se extind pe teritoriul mai multor state: Franța, Italia, Elveția, Austria, Germania, Slovenia, Monaco și Liechtenstein. Au o lungime de peste 1200 de km și o lățime maximă de 256 km. S-au format prin încrețirea scoarței terestre în timpul orogenezei alpine. Au altitudinea maximă 4807 m în vârful Mont Blanc (figura 8) și peste 120 de vârfuri ce depășesc 4000 m, de aceea sunt acoperiți cu ghețari. Aici se găsesc cele mai mari peșteri vizitabile din lume. Pentru a putea fi traversați, s-au construit numeroase tuneluri, cel mai lung (57 km) fiind pe teritoriul Elveției. Tot în Elveția se află și cea mai veche stațiune montană din lume, St. Moritz (figura 9), care a fost menționată în documentele istorice încă din anul 1137.

Pe modelul Munților Alpi, realizează o fișă a unei unități de relief din Europa.

Figura 9. Stațiunea montană St. Moritz

Exersează!

1. Grupează următoarele denumiri de unități de relief pe cele trei coloane: Alpi, Apenini, Boemiei, Carpați, Caucaz, Central Rus, Padului, Panonică, Pădurea Neagră, Precaspică, Renaniei, Scandinaviei, Valdai.

Munții	Podișul	Câmpia

2. Completează spațiile punctate cu răspunsul corect:

- Munții Pirinei s-au format în timpul orogenezei _____.
- Câmpia Padului s-a format prin depunere de _____.
- Podișul Valdai s-a format prin procesul de _____.
- Ca urmare a subducției plăcilor tectonice, s-a format vulcanul _____.
- Altitudinea maximă a reliefului Europei este de _____ m.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să cunoști relieful Europei;
- să înțelegi modul în care s-a format relieful Europei.

3. Hidrografia

Observă!

Analizează și identifică, pe harta alăturată (figura 1), fluviile care:

1. se varsă în Marea Caspică;
2. se varsă în Marea Neagră;
3. se varsă în Marea Mediterană;
4. se varsă în Oceanul Atlantic;
5. se varsă în Marea Nordului;
6. se varsă în Marea Baltică;
7. se varsă în Marea Barents.

Figura 1. Harta hidrografică a Europei

Învăț!

A. Apele curgătoare ale Europei – râurile și fluviile

Europa dispune de o bogată rețea de ape curgătoare, unele scurte și rezezi, altele de lungimi considerabile. Rețeaua hidrografică a Europei este influențată de o serie de factori:

- clima, prin cantitatea de precipitații, influențează debitul râurilor. Spre exemplu, în sudul continentului, în clima mediteraneeană, râurile au debite care scad foarte mult pe timpul verii (Pad, Ebro), pe când în vestul continentului, unde plouă mult, debitele râurilor sunt mari tot timpul anului.
- relieful – în zona montană, râurile sunt rezezi, iar la câmpie, viteza lor de scurgere scade.

Cele mai mari fluvii ale Europei sunt:

Volga – izvorăște din Podișul Volgăi și se varsă în Marea Caspică, pe teritoriul Rusiei. Are cea mai mare lungime și cel mai mare debit. La gura de vărsare formează cea mai mare deltă a continentului nostru.

Dunărea – este al doilea fluviu ca lungime, dar este cel mai important din punct de vedere economic. Izvorăște din Munții Pădurea Neagră (Germania) și se varsă în Marea Neagră (România). Formează o deltă la gura de vărsare.

Nipru – este al treilea fluviu ca lungime, izvorăște din Munții Carpați de pe teritoriul Ucrainei și se varsă în Marea Neagră printr-o deltă.

Peciora – este al treilea după debit, se află pe teritoriul Rusiei și se varsă în Oceanul Arctic.

MIC DICȚIONAR

debitul râului – cantitatea de apă care se scurge prin secțiunea unui râu în interval de o secundă. Se măsoară în metri cubi.

MIC DICȚIONAR

depresiune tectonică – depresiune formată prin scufundarea lentă a unei părți din scoarța terestră.

B. Apele stătătoare ale Europei – lacurile

După modul în care s-au format, lacurile se clasifică în:

1. Lacuri naturale. La rândul lor, acestea pot fi:

- Lacuri glaciare – s-au format prin topirea ghețarilor de calotă: Ladoga (figura 2), Onega (Rusia) sau a ghețarilor montani: Geneva, Constanța, Zürich (Munții Alpi).
- Lacuri tectonice – mase de apă acumulate în depresiunile tectonice: Marea Caspică (Rusia), Lacul Balaton (Ungaria – figura 3).
- Lacuri vulcanice – s-au format în craterelor unor vulcani stinși: Albano (figura 4), Bolsena (Italia), Sfânta Ana (România).

Figura 2. Lac glaciar – Lacul Ladoga

Figura 3. Lac tectonic – Lacul Balaton

Figura 4. Lac vulcanic – Lacul Albano

2. Lacuri antropice, construite de om pentru diferite scopuri: producerea energiei electrice, irigații, alimentarea cu apă a așezărilor etc. Printre cele mai mari se numără: Kuibîșev (figura 5), Volgograd (ambele în Rusia, pe Volga), Kiev (Ucraina, pe Nipru), Porțile de Fier (România-Serbia, pe Dunăre).

Figura 5. Lac antropic – Lacul Kuibîșev

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Dunărea are o lungime de 2860 km și străbate, de la vest la est, toată Europa Centrală. În drumul său trece prin zece țări (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina) și patru capitale (Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad). Dunărea poate fi navigată pe o lungime de 2415 km. Prin canalul Dunăre-Main și apoi pe Rin se face legătura dintre Marea Neagră și Marea Nordului, unind porturile Constanța și Rotterdam.

Analizează harta sistemului navigabil Dunăre – Main – Rin (figura 6) și discută despre importanța economică a acestuia pentru țările Europei și mai ales ale Uniunii Europene.

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- caracteristicile climei Europei;
- caracteristicile vegetației, faunei și solurilor.

4. Diferențieri climatice și biogeografice

Observă!

Compară cele două hărți (figura 1 și figura 2) și asociază tipul de climă din coloana A cu tipul de vegetație din coloana B:

A	B
1. climă mediteraneeană	a. vegetație mediteraneeană
2. climă temperat-continentală	b. pădure de foioase
3. climă temperat-oceanică	c. pădure de conifere
4. climă temperată rece	d. stepă și silvostepă
5. climă subpolară	e. tundră
	f. deșert

Figura 1. Harta climatică a Europei

■ climă mediteraneeană	■ climă temperată rece
■ climă temperat-oceanică	■ climă subpolară
■ climă temperată de tranziție	■ climă polară
■ climă temperat-continentală	■ climă montană
■ climă temperat-continentală aridă	

Figura 2. Harta vegetației Europei

■ vegetație mediteraneeană	■ vegetație de stepă
■ vegetație de pădure de foioase	■ vegetație semideșertică
■ vegetație de pădure de conifere	■ vegetație de tundră
	■ vegetație montană

Învăț!

1. Factorii care influențează caracteristicile climatice și biogeografice, determinând diferențieri regionale, sunt:

- așezarea – fiind situată între aproximativ 36°-71° latitudine nordică, Europa este dominată de clima temperată;
- relieful – prin altitudine, determină o etajare a elementelor climatice și a vegetației, faunei și solurilor, iar prin orientarea culmilor montane, relieful influențează unele elemente ale climei;
- prezența suprafețelor oceanice sau marine – generează modificări ale elementelor climatice în zonele de țărm;
- circulația aerului – determină o scădere a cantității de precipitații de la vest spre est și succesiunea mai multor tipuri de vegetație pe aceeași direcție.

MIC DICȚIONAR

maquis – asociație de tufărișuri veșnic verzi, dense, greu de străbătut, adaptate lipsei de precipitații.

fertilitatea solului – proprietate a solului de a le asigura plantelor apa și substanțele nutritive de care au nevoie.

2. Diferențieri climatice

În Europa se întâlnesc următoarele tipuri de climă:

Tipul de climă	Localizare	Caracteristici
Clima mediteraneeană	În sudul Europei, cu ieșire la Marea Mediterană	Verile sunt calde și secetoase, iernile sunt blânde și ploioase. Vara, temperaturile sunt foarte ridicate, iarna scad foarte rar sub 0°C. Pe timpul verii pătrund mase de aer tropical, determinând o cantitate mică de precipitații.
Clima temperat-oceanică	În vestul Europei, în Insulele Britanice	Se înregistrează cele mai mari cantități de precipitații din Europa, iarna ninge rar. Diferențele de temperatură între vară și iarnă sunt mai mici. Bat vânturile de vest.
Clima temperată de tranziție	În centrul Europei	Face trecerea între clima temperat-oceanică și cea continentală. Cantitatea de precipitații este moderată, iarna ninge. Temperaturile sunt influențate de tipurile de climă vecine. Bat vânturile de vest.
Clima temperat-continentală	În estul Europei	Cantități mici de precipitații, iarna ninge. Diferențe mari de temperatură între anotimpuri. Bat vânturile de vest, dar iarna vântul bate dinspre est (crivăț).
Clima temperată rece	În partea central-nordică a Europei	Face trecerea spre clima rece (subpolară). Temperaturile sunt scăzute, iernile sunt mai lungi.
Clima subpolară	În nordul extrem al Europei, în insula Islanda	Temperaturile sunt scăzute tot timpul anului. Primăvara și toamna sunt foarte scurte. Precipitațiile sunt reduse și sunt sub formă de ninsoare o mare parte din an.
Clima montană	În zonele montane	Temperatura scade odată cu altitudinea. Precipitațiile cresc odată cu altitudinea. Viteza vântului este mare.

3. Diferențieri biogeografice

În funcție de tipurile de climă, în Europa s-au dezvoltat mai multe zone biogeografice:

Zona biogeografică	Localizare	Caracteristici
Vegetația mediteraneeană (figura 3)	În sudul Europei, cu ieșire la Marea Mediterană	Domină asociațiile de arbuști cu țepi, numite maquis sau garriga. Se întâlnesc plante cu frunze aromate: dafinul, rozmarinul. Fauna este dominată de reptile. Solurile sunt de culoare roșiatică și se numesc terra rossa.

Figura 3. Vegetație mediteraneeană

Zona biogeografică	Localizare	Caracteristici
Pădurea de foioase	În vestul Europei, în Insulele Britanice, în centrul Europei	Are extindere mare. Specii de arbori: fagul, stejarul. Fauna: lupul, mistrețul, pisica sălbatică. Solurile sunt de culoare brun-roșcată și au o fertilitate medie. Trecerea spre pădurea de conifere se realizează printr-o pădure de amestec (figura 4), în care se găsesc și specii de foioase, și specii de conifere.
Pădurea de conifere	În partea central-nordică a Europei	Specii de arbori: molid, brad, pin. Fauna: lupul, ursul, râsul. Solurile sunt acide și nu sunt fertile.
Stepa (figura 5) și silvostepa	În estul Europei	Vegetația este ierboasă, iar în silvostepă apar pălcuri de arbori iubitori de căldură. Fauna este dominată de rozătoare și de păsări de dimensiuni mici. Solurile sunt foarte fertile și sunt închise la culoare (cernisoluri).
Tundra (figura 6)	În nordul extrem al Europei, în insula Islanda	Vegetația este alcătuită din mușchi și licheni. Fauna este adaptată temperaturilor scăzute. Solurile sunt înghețate în cea mai mare parte a anului.
Montană	În zona montană	Etaje de vegetație: pădurea de foioase, pădurea de amestec, pădurea de conifere, pajiștea alpină.

Figura 4. Pădure de amestec

Figura 5. Stepă

Figura 6. Tundră

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Activitatea umană a determinat modificarea radicală a peisajului natural. Una dintre cele mai afectate zone este cea mediteraneeană. Dacă în urmă cu peste o mie de ani suprafața era acoperită de păduri de stejari iubitori de temperaturi ridicate sau de pini mediteraneeni, în prezent, pădurea a dispărut aproape complet, locul acesteia fiind luat de arbuști iubitori de uscăciune. Agricultură a avut un rol important în modificarea peisajului, pe suprafețe întinse găsindu-se plantații de citrice, măslini sau viță-de-vie.

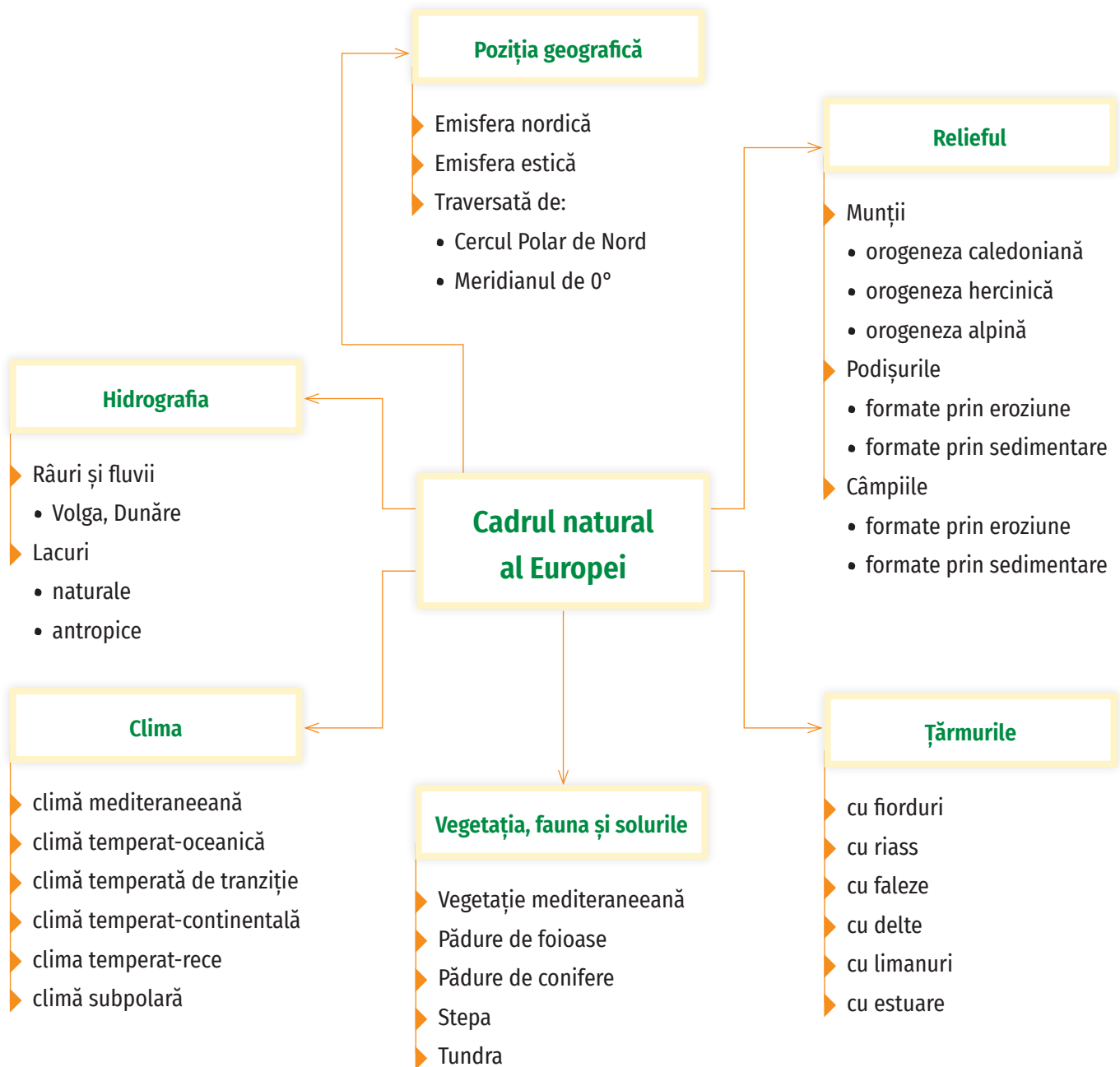
Analizează modul în care activitatea umană a generat modificări în diversitatea biogeografică din orizontul tău natal.

Exersează!

Analizează imaginile (A, B, C, D) și identifică zona biogeografică:

RECAPITULARE

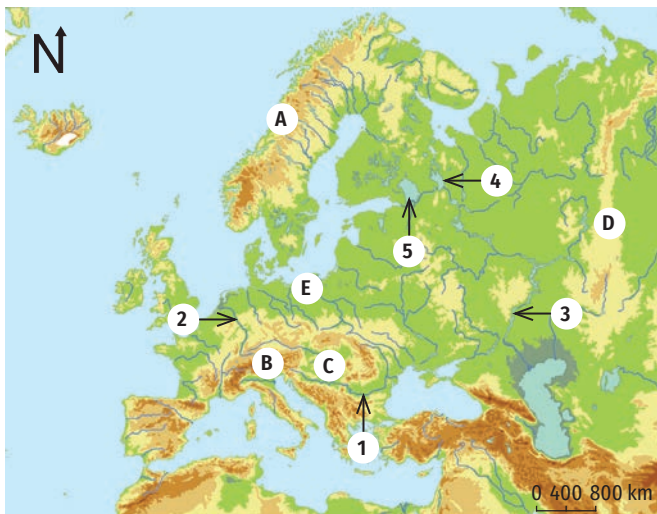

EVALUARE

I. Alege răspunsul corect: 25 p

- Strâmtoarea Gibraltar face trecerea dintre Marea Mediterană și:
  - Marea Baltică;
  - Marea Neagră;
  - Oceanul Atlantic.
- Punctul extrem sudic se află în:
  - Peninsula Balcanică;
  - Peninsula Iberică;
  - Peninsula Italică.
- Cea mai renumită lagună a Europei este:
  - Laguna Albastră;
  - Laguna Razim;
  - Laguna Venetia.
- Marea Mânecii desparte Europa de:
  - Insula Corsica;
  - Insula Sicilia;
  - Insulele Britanice.
- Peninsula Scandinavă se află:
  - în nordul Europei;
  - în sudul Europei;
  - în vestul Europei.

II. Pe harta de mai jos sunt marcate unități de relief (de la A la E), fluviu (de la 1 la 3) și lacuri (4 și 5). 30 p

- Identifică munții marcați cu literele A, B, D.
- Identifică câmpiile marcate cu literele C și E.
- Identifică fluviile marcate cu numere de la 1 la 3.
- Identifică lacurile marcate cu numerele 4 și 5.

III. Analizează harta vegetației de mai jos și asociază numerele 1, 2 și 3 de pe hartă cu imaginile A, B și C de mai jos, astfel încât tipul de vegetație să corespundă cu răspândirea lui în Europa. 15 p

IV. Precizează trei caracteristici ale climei mediteraneene și numește două peninsule din Europa în care se găsește aceasta. 20 p

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	10 × 3 p = 30 p	3 × 5 p = 15 p	5 × 4 p = 20 p	10 p	100 p

B. OAMENI ȘI LOCURI

1. Harta politică – state și regiuni

Observă!

Analizează, cu atenție, harta alăturată (figura 1) și, ajutat de harta politică a Europei de la paginile 66-67, precizează:

1. numele țărilor din Peninsula Scandinavă și capitalele acestora;
2. numele țărilor din Peninsula Iberică și capitalele acestora;
3. numele a trei țări din Peninsula Balcanică și capitalele acestora;
4. numele a trei țări cu ieșire la Marea Neagră și capitalele acestora;
5. numele țării căreia îi aparține insula Sicilia;
6. numele unei țări insulare din Marea Mediterană.

Figura 1. Statele Europei

Învăță!

În prezent, Europei îi aparțin 39 de state continentale și cinci state insulare. În afara acestora, o serie de state se află pe două continente – Europa și Asia. Dintre acestea, cea mai mare suprafață o ocupă Rusia.

De asemenea, tot pe continentul nostru există state parțial recunoscute (Kosovo) sau teritorii aflate în conflict (de exemplu, Transnistria).

1. După așezarea geografică (figura 2), statele Europei se grupează în:

- statele Europei de Sud;
- statele Europei de Vest;
- statele Europei de Nord;
- statele Europei Centrale;
- statele Europei de Est.

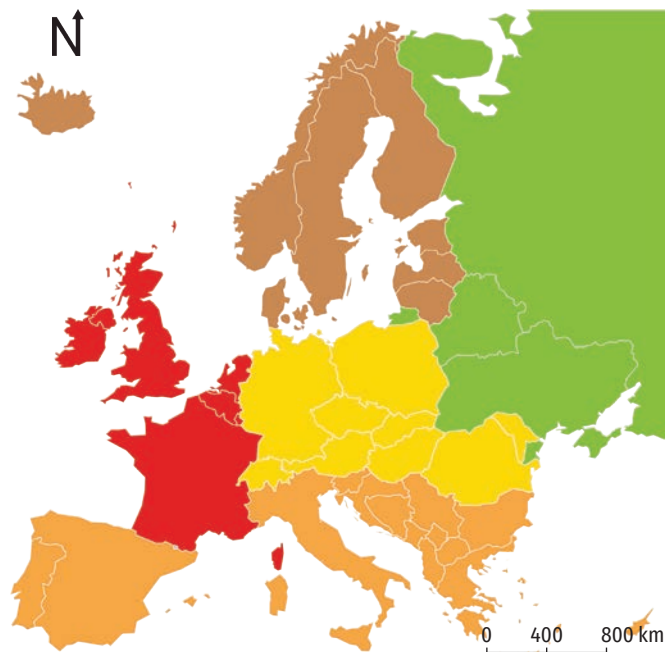

Figura 2. Regiuni geografice ale Europei

2. După forma de guvernământ, în Europa există 11 **monarhii** (figura 3). Dintre acestea, șapte sunt regate (Regatul Unit, Norvegia, Suedia, Belgia, Olanda, Spania, Danemarca), două sunt principate (Andorra și Monaco) și unul este ducat (Luxemburg).

Vaticanul este un stat condus de reprezentantul Bisericii Catolice, deci este o **teocrație**. Cele mai multe dintre statele Europei sunt **republici**.

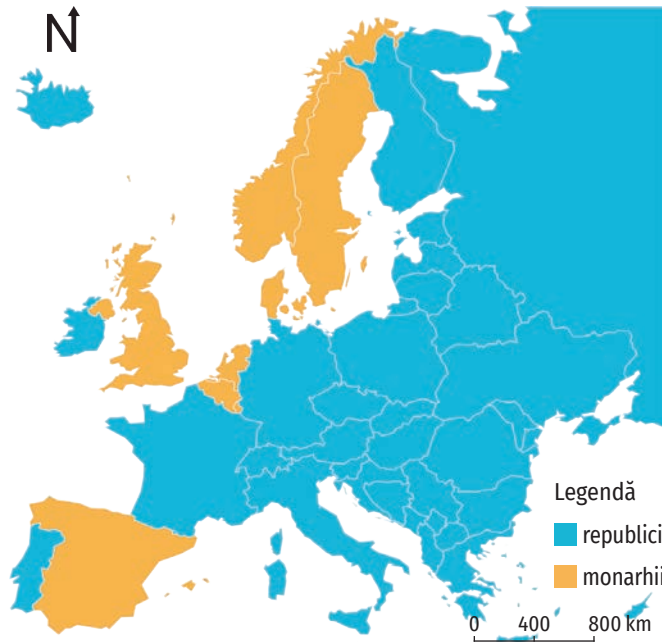

Figura 3. Forme de guvernământ în Europa

PORTOFOLIULIU

Realizează și completează un tabel cu patru coloane care să cuprindă următoarele elemente:

- coloana 1 - Regiunea geografică;
- coloana 2 - Statele;
- coloana 3 - Numărul de locuitori ai statului;
- coloana 4 - Capitala statului.

3. După numărul de locuitori (figura 4), cele mai mari țări ale Europei sunt:

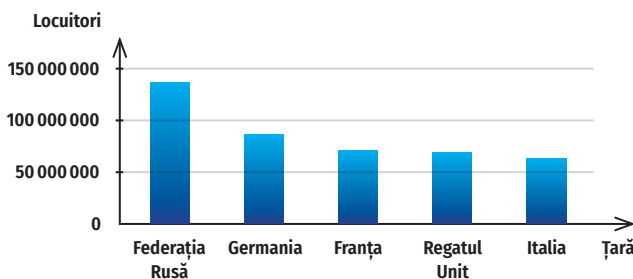

Figura 4. Cele mai mari țări ale Europei – după numărul de locuitori (Sursa: Eurostat)

4. După suprafață (figura 5), cele mai mari state ale Europei sunt:

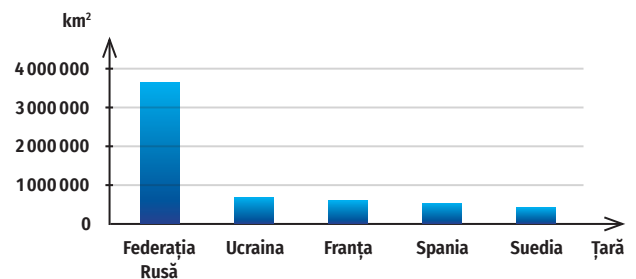

Figura 5. Cele mai mari țări ale Europei – după suprafață (Sursa: Eurostat)

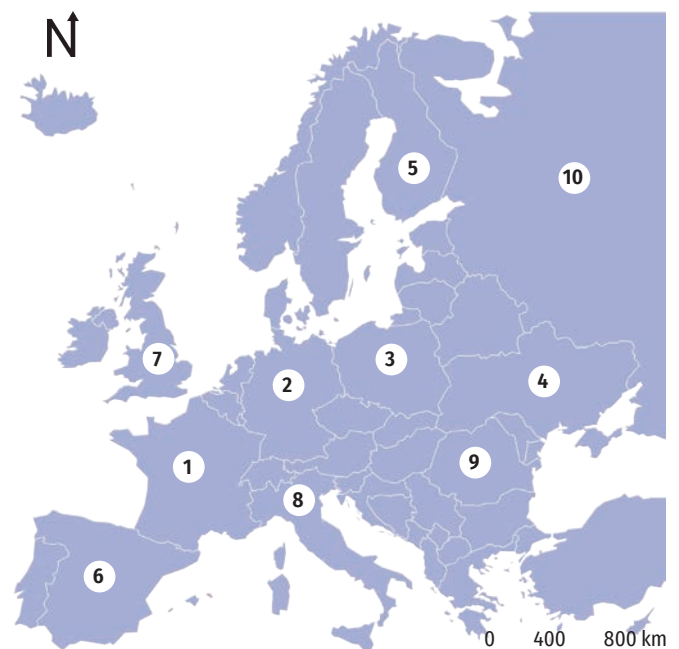
Cu o suprafață de 0,44 km², Vatican este cel mai mic stat din Europa. Aici trăiesc aproximativ 1000 de locuitori.

Aprofundează!

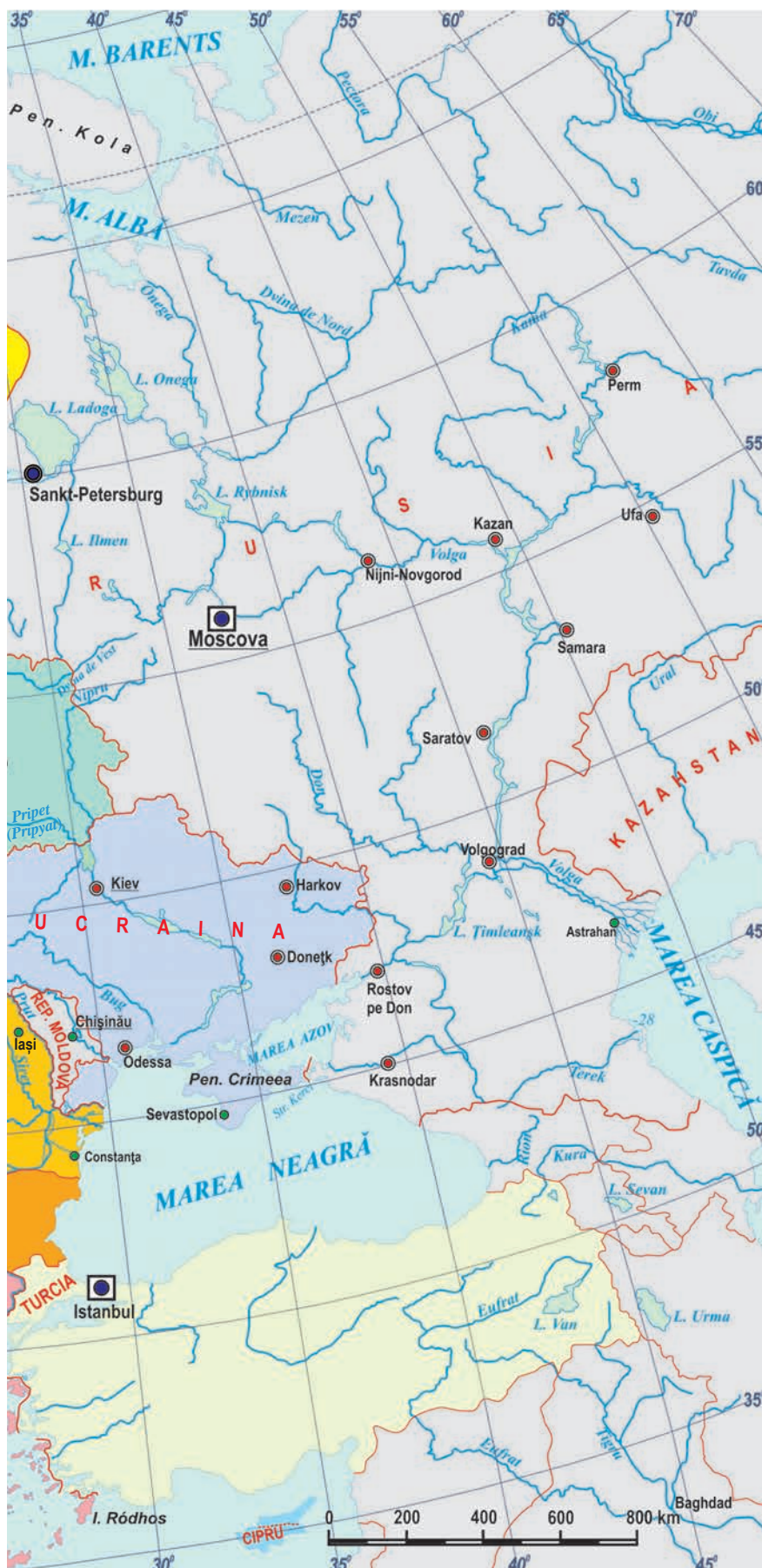
De-a lungul timpului, harta politică a Europei a suferit numeroase modificări. Doar în ultimii 30 de ani, numeroase țări s-au destrămat (URSS, Iugoslavia), formând noi state: Federația Rusă, Ucraina, Belarus (rezultate din destrămarea URSS), Croația, Serbia, Slovenia (rezultate în urma destrămării Iugoslaviei). Cel mai nou stat apărut pe harta Europei este Muntenegru, care s-a format în anul 2006. Cea mai recentă modificare de nume a avut loc în anul 2019, când Macedonia a devenit Macedonia de Nord.

Exersează!

Identifică, pe harta alăturată, țările numerotate de la 1 la 10 și capitalele lor.

- 1 - ANDORRA
- 2 - LUXEMBURG
- 3 - LIECHTENSTEIN
- 4 - MONACO
- 5 - SAN MARINO
- 6 - VATICAN

- orașe peste 10 milioane de locuitori
- orașe între 5 și 10 milioane de locuitori
- orașe între 1 și 5 milioane de locuitori
- orașe sub 1 milion de locuitori

Sursa: ourworldindata.org

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- distribuția populației Europei;
- factorii care influențează această răspândire.

2. Răspândirea geografică a populației. Elemente de diversitate umană (diversitate etnică, lingvistică, confesională și culturală)

a. Răspândirea geografică a populației

Observă!

Analizează harta (figura 1) și, ajutat de harta politică a Europei, răspunde la următoarele cerințe.

1. Identifică două țări care au o densitate cuprinsă între 200 și 250 loc./km².
2. Identifică două țări cu o densitate de sub 10 loc./km² și precizează o cauză care a determinat această densitate.
3. Precizează care este regiunea geografică a Europei cu cea mai mică densitate a populației.

■ < 10 loc./km ²	■ 200 – 250 loc./km ²
■ 10 – 50 loc./km ²	■ 250 – 300 loc./km ²
■ 50 – 100 loc./km ²	■ 350 – 400 loc./km ²
■ 100 – 150 loc./km ²	■ 500 – 550 loc./km ²
■ 150 – 200 loc./km ²	

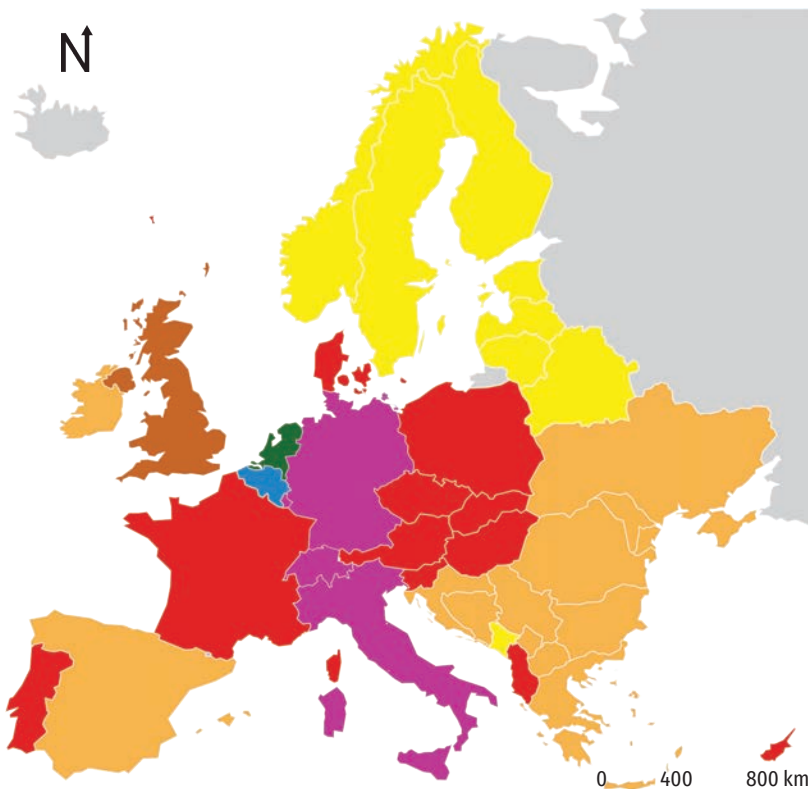

Figura 1. Densitatea populației Europei

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

După Al Doilea Război Mondial, Europa s-a confruntat cu o scădere tot mai mare a natalității. Pentru a compensa lipsa forței de muncă, statele europene au încurajat imigrația, fapt care a dus la un amestec de populații diferite în ceea ce privește tradițiile, obiceiurile, religiile sau limbile vorbite.

Alege o țară europeană, informează-te cu privire la natalitate, migrație, structură lingvistică și religioasă și discută cu colegii tăi despre cauzele și consecințele acestora.

Învăță!

În Europa trăiesc circa 743 milioane de locuitori, populația înregistrând în prezent o creștere foarte lentă ca urmare a numărului mic de nașteri, dar și a îmbătrânirii demografice.

Populația Europei este neuniform distribuită ca urmare a factorilor naturali și antropici.

Dintre factorii naturali, un rol important îl au **relieful** – cel mai mic număr de locuitori se găsesc în zona montană, și **clima** – cea mai mică densitate de populație se găsește în nordul Europei, unde clima este subpolară.

Dintre factorii antropici, remarcăm: **factorii istorici** – zonele locuite încă din Antichitate, **dezvoltarea economică și socială** a unor state sau regiuni, ca, de exemplu, țările de Jos, sau **imigrația**.

Europa este un continent intens locuit, cu o densitate medie de 74 loc./km². Cea mai mare densitate a populației se înregistrează în țările care au suprafață mică: Monaco (figura 2) – 19 624 loc./km², Malta (figura 3) – 1 390 loc./km².

Figura 2. Monaco

Figura 3. Malta

b. Elemente de diversitate umană

Observă!

Analizează harta alăturată (figura 4) care prezintă principalele limbi vorbite în Europa și, ajutat de harta politică a Europei, precizează:

1. două țări în care se vorbesc mai multe limbi oficiale;
2. trei țări în care se vorbesc limbi germanice;
3. trei țări în care se vorbesc limbi romanice;
4. trei țări în care se vorbesc limbi slave.

- limbi romanice
- limbi germanice
- limbi slave
- mai multe limbi
- limbă greacă
- alte limbi

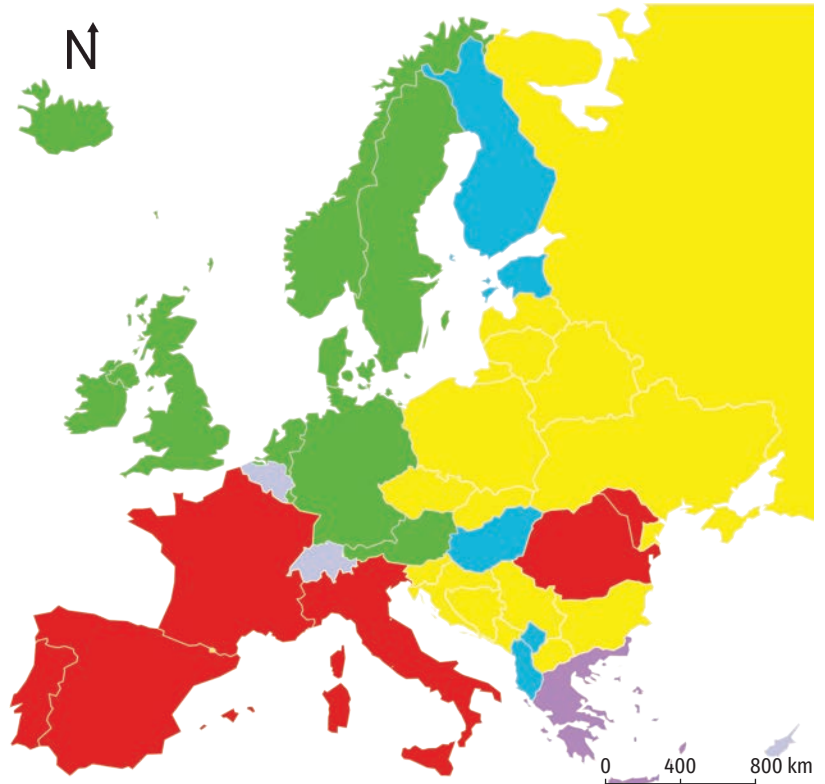

Figura 4. Principalele familii lingvistice vorbite în Europa

Învăță! **1. Structura lingvistică**

În Europa se vorbesc peste 200 de limbi sau dialecte. Dintre acestea, cele mai răspândite sunt limbile *indo-europene*, printre care:

- limbile romanice (franceza, italiana, spaniola, româna etc.) – își au originea în limba latină și se vorbesc mai ales în sudul Europei;
- limbile germanice (engleza, germana, olandeza, suedeza etc.) – se vorbesc în nordul, centrul și vestul Europei;
- limbile slave (rusa, ucraineana, ceha, sârbo-croata, bulgara etc.) – se vorbesc în estul Europei și într-o mare parte a Peninsulei Balcanice;
- alte limbi indo-europene: limba greacă – se vorbește în Grecia și în Cipru, albaneza – se vorbește în Albania.

În afara limbilor indo-europene, pe teritoriul Europei se vorbesc: finlandeza (Finlanda), maghiara (Ungaria), turca (Turcia și Cipru), malteza (Malta).

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- diversitatea etnică și lingvistică a populației Europei.

MIC DICȚIONAR

familie lingvistică – grup de limbi care au un strămoș comun și cuvinte ce provin din aceeași limbă veche.

2. Structura religioasă (figura 5)

În Europa este predominantă *religia creștină*. Catolicismul, ortodoxismul și protestantismul sunt principalele culte:

- în sudul și în vestul Europei predomină catolicii;
- în nordul Europei predomină protestanții;
- în estul Europei și în peninsula Balcanică predomină ortodocșii;

Alte religii din Europa sunt: islamismul – musulmani (domină Albania, Bosnia și Herțegovina, Kosovo), iudaismul – evrei.

Tendența din ultimele decenii este ca un număr tot mai mare de locuitori ai Europei să declare că nu aparțin vreunei religii.

- islamism
- catolicism
- ortodoxism
- protestantism

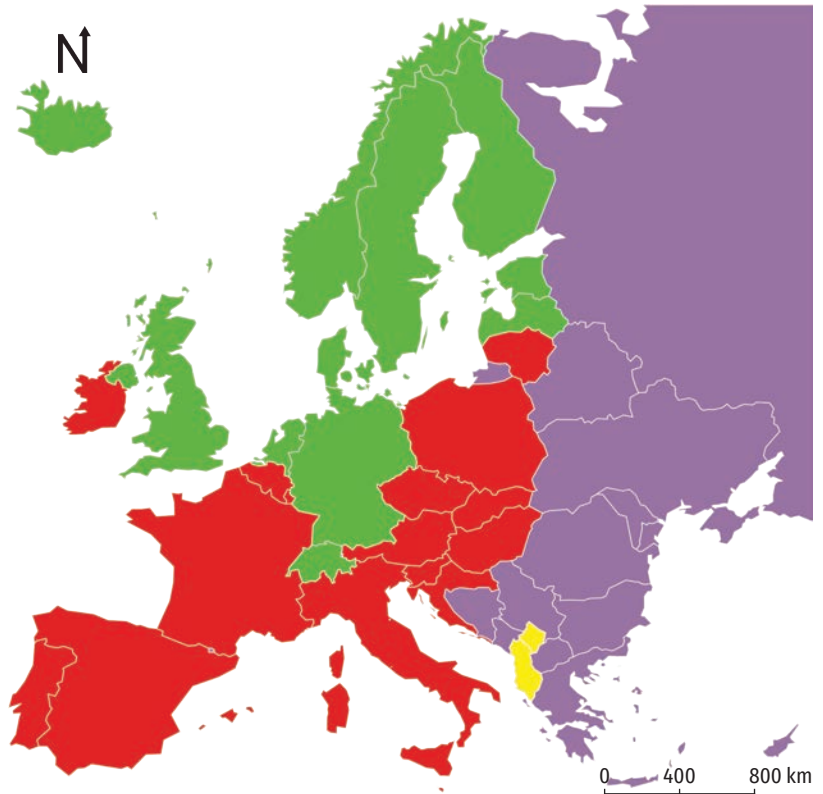
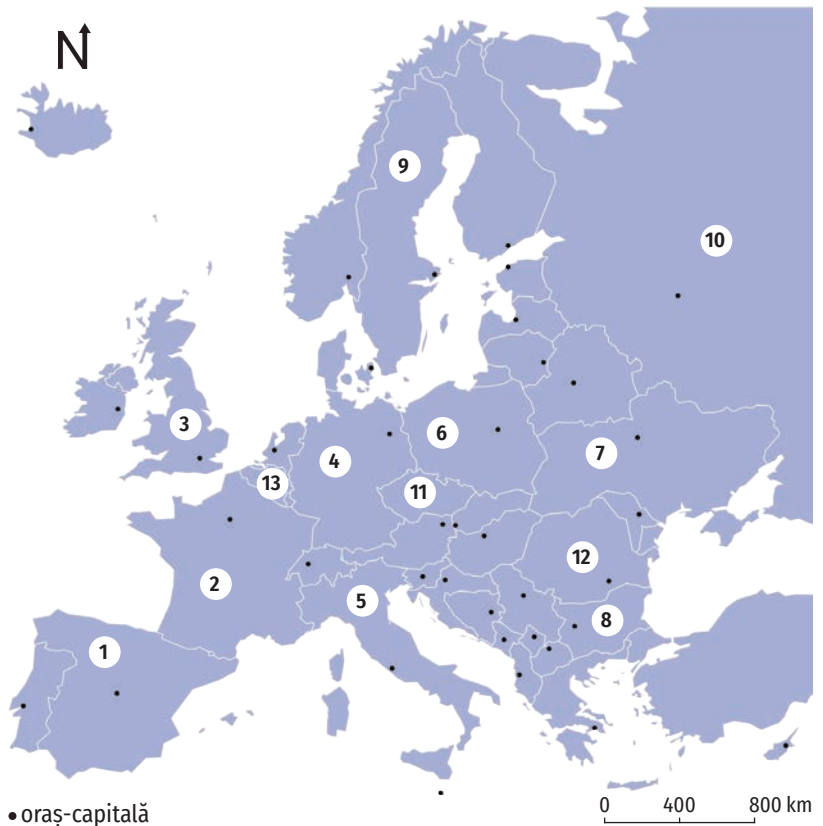

Figura 5. Religile Europei

Exersează!

Pe harta alăturată sunt marcate, cu numere de la 1 la 13, state ale Europei.

1. Identifică statele numerotate de la 1 la 10 și precizează: numele, capitala, limba vorbită, religia dominantă și densitatea medie. 🖱️
2. Pentru statele marcate cu numere de la 11 la 13 precizează: 🖱️
  - a. statul în care se vorbește o limbă romanică, iar religia dominantă este cea ortodoxă;
  - b. statul în care se vorbesc mai multe limbi oficiale, iar religia dominantă este cea protestantă;
  - c. statul în care se vorbește o limbă slavă și domină religia catolică.

3. Mari orașe europene

Observă!

Analizează harta de mai jos (figura 1), care prezintă cele mai mari orașe ale Europei, și precizează:

Figura 1. Europa – aglomerații urbane

1. numele orașelor care depășesc 10 milioane de locuitori;
2. numele orașelor care au între 5 și 10 milioane de locuitori;
3. numele a două orașe care au între 2 și 5 milioane de locuitori;
4. numele a două orașe care au între 1 și 2 milioane de locuitori;
5. numele a două state pe teritoriul cărora se găsesc cel puțin două orașe cu peste un milion de locuitori.

Învăț!

Europa este unul dintre cele mai urbanizate continente, trei sferturi din populație trăind în mediul urban (figura 2). Există țări cu o populație urbană de 100% (Vatican, San Marino).

Orașele Europei se clasifică după mai multe criterii, printre care:

1. Vechimea. Cele mai vechi orașe europene au apărut încă din perioada antică, ca de exemplu: Atena, Roma, Barcelona, Londra, Paris etc. În prezent, acestea sunt metropole, deosebit de atractive din punct de vedere turistic. Cele mai multe orașe europene au apărut în Evul Mediu (Viena, Budapesta, București, Sighișoara).

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- cele mai mari orașe ale Europei;
- clasificarea orașelor după mai multe criterii.

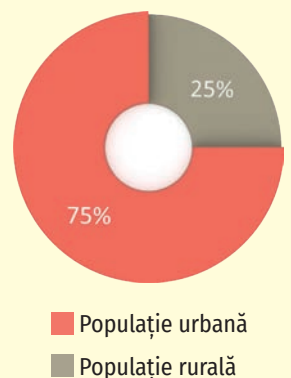

Figura 2. Ponderea populației urbane și rurale în Europa

PORTOFOLIULIU

Realizează un colaj de imagini cu cele mai importante obiective culturale ale unui oraș european, la alegere.

2. Numărul de locuitori. Cele mai mari orașe ale Europei sunt: Moscova – peste 10 milioane de locuitori, Paris – peste 10 milioane de locuitori, Londra – peste 8 milioane de locuitori, Madrid – peste 5 milioane de locuitori.

3. Activitatea economică dominantă (funcția așezării). Există orașe cu funcție complexă sau orașe specializate. **Orașele cu funcție complexă** sunt cele mai dezvoltate, în cadrul lor se desfășoară activități industriale, comerciale, turistice, culturale, administrative (Moscova, Paris, Viena, Londra, Amsterdam etc.). În **orașele specializate**, cea mai mare parte a populației este ocupată într-un singur sector de activitate, ca de exemplu: orașe turistice (Cannes, Innsbruck, Predeal, Sinaia etc.), orașe culturale (Oxford, Veneția etc.).

Aprofundează!

Figura 3. Londra

Figura 4. Paris

Figura 5. Roma

Pe lângă funcția administrativă și economică pe care o au, capitalele europene atrag anual foarte mulți turiști dornici să viziteze clădiri renumite prin arhitectură sau prin semnificația istorică pe care o au.

Londra (figura 3), capitala Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, este traversată de fluviul Tamisa, fiind situată în Câmpia Tamisei. Oraș întemeiat de celți, acesta a fost cucerit și dezvoltat de romani. A devenit capitală în secolul al XII-lea. Printre cele mai renumite obiective turistice din Londra se numără Palatul Buckingham (reședința oficială a monarhilor britanici), Palatul Westminster (reședința Parlamentului britanic), Catedrala Sf. Paul etc.

Paris (figura 4), capitala Franței, este traversat de fluviul Sena și se află în Câmpia Pariziană. Orașul propriu-zis este nemodificat din secolul al XIX-lea și are puțin peste 2 milioane de locuitori, însă, împreună cu aria sa metropolitană, însumează peste 10 milioane de locuitori, fiind al doilea mare oraș european. Numele său provine de la tribul care l-a întemeiat (Parisii) și care ocupa insula cea mare (Île de la Cité) de pe Sena. În Paris, cel mai vizitat oraș din lume, se găsesc peste 3 500 de monumente istorice, ca de exemplu: Catedrala Notre-Dame, Muzeul Luvru (fostă reședință a monarhilor francezi), Arcul de Triumf, Turnul Eiffel etc.

Roma (figura 5), capitala Italiei, este situată pe fluviul Tibru, în Peninsula Italică. A fost unul dintre cele mai dezvoltate orașe ale Antichității, capitala Imperiului Roman și, mai târziu, sediul Bisericii Catolice. Orașul a fost întemeiat în anul 753 î.H., numeroase monumente fiind martore ale evoluției sale, de la Colosseum și Forumul Roman (Antichitate) la Bazilica Sfântul Petru și palatele și piețele care atrag anual un număr însemnat de vizitatori.

Realizează o carte de vizită a cel puțin trei orașe europene pe care ți-ai dori să le vizitezi. Vei avea în vedere aspecte din istoria și geografia orașelor, număr de locuitori, obiective culturale și istorice, alte atracții turistice etc.

Exersează!

1. Identifică, pe harta de mai jos, orașele-capitală numerotate de la 1 la 10.

2. Asociază imaginile de mai jos cu orașele din care provin:

1. Budapesta;

3. Paris;

2. Londra;

4. Roma;

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi modul în care au evoluat orașele Europei;
- să cunoști trăsăturile orașelor europene;
- să înțelegi de ce unele orașe atrag atât de mulți vizitatori.

RECAPITULARE

STATELE EUROPEI

39 de state continentale
5 state insulare

Monarhii, republici,
teocrații

Cel mai întins stat: Rusia
(pe două continente)

Cel mai populat stat:
Rusia

POPULAȚIA EUROPEI

Răspândirea geografică a populației

- ▶ state cu densitate foarte mare: Monaco, Malta
- ▶ state cu densitate mare: Țările de Jos, Belgia
- ▶ state cu densitate foarte mică: Rusia, Islanda

Structura lingvistică

- ▶ limbi romanice
- ▶ limbi slave
- ▶ limbi germanice
- ▶ alte limbi

Structura religioasă

- ▶ ortodocși
- ▶ catolici
- ▶ protestanți
- ▶ alte religii

MARI ORAȘE ALE EUROPEI

După vechime

- ▶ orașe apărute în Antichitate: Paris, Londra, Roma
- ▶ orașe apărute în Evul Mediu: Viena, Budapesta, Sighișoara

După numărul de locuitori

- ▶ peste 10 mil. loc: Moscova, Paris
- ▶ între 5 și 10 mil.: Londra, Madrid
- ▶ între 1 și 5 mil.: București

După activitatea dominantă

- ▶ orașe cu funcție complexă: Roma, Amsterdam
- ▶ orașe specializate: Veneția

EVALUARE

I. Alege răspunsul corect:

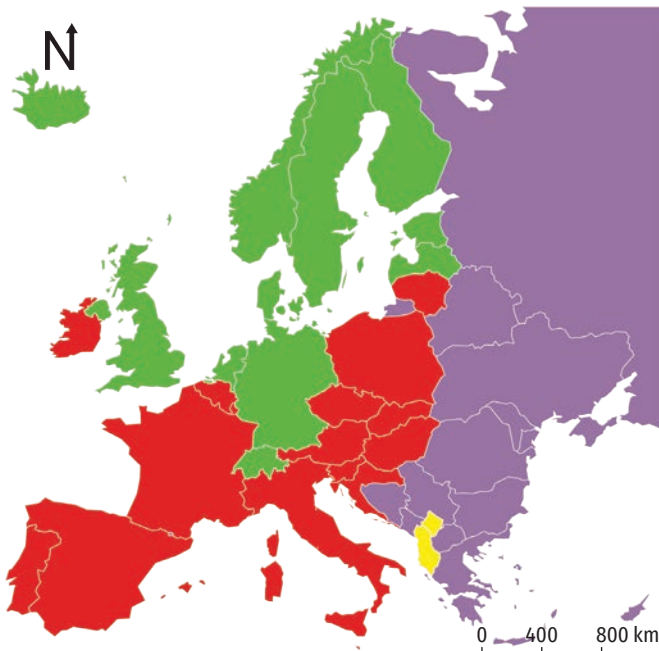
25 p

1. Franța aparține:
  - a. Europei de Est;
  - b. Europei de Nord;
  - c. Europei de Vest.
2. După forma de guvernământ, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord este:
  - a. monarhie;
  - b. republică;
  - c. teocrație.
3. Cel mai întins stat al Europei este:
  - a. Germania;
  - b. Italia;
  - c. Rusia.
4. Dintre orașele de mai jos, cel mai mare este:
  - a. Londra;
  - b. Paris;
  - c. Roma.
5. În Europa, populația urbană este în procent de:
  - a. 60%;
  - b. 75%;
  - c. 85%.

II. Analizează harta de mai jos și precizează:

20 p

■ islamism	■ ortodoxism
■ catolicism	■ protestantism

1. trei state în care religia dominantă este cea catolică;
2. trei state în care religia dominantă este cea ortodoxă;
3. trei state în care religia dominantă este cea protestantă;
4. un stat în care domină religia islamică.

III. Analizează imaginile de mai jos (A, B, C) și identifică orașele pe care le reprezintă:

15 p

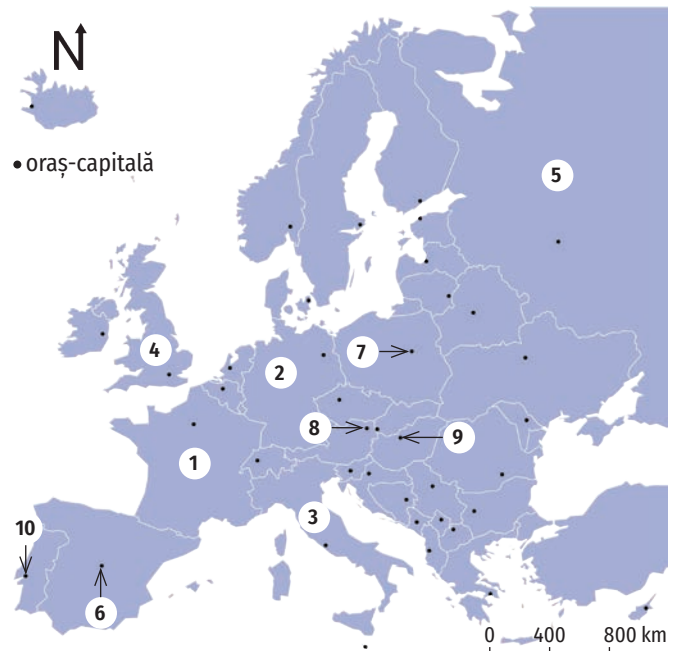

IV. Analizează harta de mai jos, care prezintă țări marcate cu numere de la 1 la 5 și orașe-capitală marcate cu numere de la 6 la 10, și precizează:

30 p

1. numele țărilor marcate cu numere de la 1 la 5;
2. numele orașelor-capitală marcate cu numere de la 6 la 10.

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	10 × 3 p = 30 p	3 × 5 p = 15 p	10 × 2 p = 20 p	10 p	100 p

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- resursele naturale și răspândirea lor în Europa;
- modul în care sunt valorificate resursele naturale pe continentul european.

C. ECONOMIA

1. Resursele naturale și valorificarea lor

Observă!

Analizează harta resurselor naturale din Europa (figura 1) și identifică: două mări în care se găsesc resurse de petrol și gaze naturale, trei țări care exploatează cărbunii și trei țări care exploatează minereurile de fier.

Figura 1. Europa – Harta resurselor naturale

Învăță!

Resursele naturale ale Europei sunt variate, însă, din cauza exploatării îndelungate, în prezent sunt limitate și concentrate pe areale restrânse.

1. Resursele energetice – Europa dispune de importante resurse din care se obține energia electrică, atât din categoria celor epuizabile, cât și a celor inepuizabile. Acestea sunt:

a. Energia solară – din aceasta se obține energie electrică prin utilizarea panourilor fotovoltaice (figura 2). Alături de consumatorii industriali, tot mai multe gospodării folosesc energia solară pentru a-și produce singure energia electrică necesară.

Figura 2. Parc cu panouri fotovoltaice

b. Energia eoliană – este utilizată pentru obținerea energiei electrice cu ajutorul centralelor eoliene. În Europa, cel mai mare parc eolian construit pe uscat se găsește în România, iar cel mai mare parc eolian construit pe mare (figura 3) aparține Marii Britanii și este construit în Marea Irlandei.

c. Hidroenergia (energia apei) – este o sursă importantă și constantă de obținere a energiei electrice, fie că este folosită forța apelor curgătoare sau cea a apei mării. Cele mai multe hidrocentrale au fost construite pe fluviul Volga, urmat de Dunăre, Nipru, Rin etc. Una dintre cele mai mari hidrocentrale din Europa, Karahnjukar, unde se află și unul dintre cele mai mari baraje (figura 4), a fost construită în Islanda, utilizând apa mai multor râuri de dimensiuni mai mici. Țări ca Franța sau Marea Britanie folosesc forța mareelor în centrale maree motrice (care utilizează energia produsă de mișcarea din timpul fluxului și refluxului), iar Islanda și Italia folosesc energia geotermală (apa fierbinte din scoarța terestră).

d. Combustibilii – cărbuni, petrol, gaze naturale – sunt utilizați în termocentrale, pentru obținerea energiei electrice, dar și în alte ramuri industriale. Zăcăminte importante de cărbuni se găsesc în Germania (Bazinul Ruhr), Polonia (Bazinul Silezia Superioară, figura 5), Marea Britanie (Cardiff). Petrolul și gazele naturale se exploatează atât pe uscat (Rusia, Ucraina, România), cât și pe mare (Marea Nordului, Marea Neagră).

2. Resursele industriale – cele mai importante resurse utilizate în industrie sunt:

a. Minereurile de fier – sunt folosite în industria siderurgică (figura 6). Țările cu zăcăminte importante sunt: Suedia (Kiruna), Rusia (Munții Ural), Ucraina (Krivoi-Rog), Franța (Lorena).

Figura 6. Exploatarea fierului (Rusia)

b. Minereurile neferoase – din această categorie fac parte: cuprul (Rusia, Portugalia, Grecia), bauxita (Rusia, Norvegia), aurul (Rusia, România) etc. Acestea sunt utilizate în diferite ramuri industriale.

c. Sarea – este exploatată de țări ca Olanda, Germania, Belgia, Franța, Spania, Polonia, România (figura 7) și este folosită în industria chimică.

Figura 7. Salină (România)

d. Lemnul – utilizat în industria de profil, este exploatat mai ales de Ucraina, Polonia, România.

Figura 3. Fermă cu turbine eoliene (Marea Britanie)

Figura 4. Barajul Karahnjukar (Islanda)

Figura 5. Mină de cărbune (Polonia)

MIC DICȚIONAR

bauxită – resursă de subsol din care se obține aluminiul.

SITUAȚIE-PROBLEMĂ

Pentru a reduce poluarea, țările europene și-au propus să obțină energie electrică din surse nepoluante (energia apei, a vântului, solară, geotermală). Aceste resurse sunt influențate de condițiile meteorologice. Prin urmare, sunt perioade când nevoia de energie electrică este mai mare decât se poate produce. *Propune trei modalități pe care să le poți aplica chiar tu pentru a reduce consumul de energie.*

ȘTIAI CĂ... ?

În Europa sunt construite peste 23 000 de hidrocentrale, cele mai multe dintre acestea fiind de mici dimensiuni.

Exersează!

Asociază țările din coloana A cu regiunile în care se găsesc resurse naturale din coloana B și precizează, pentru fiecare, tipul de resursă exploatat.

A	B
Franța	Cardiff
Germania	Kiruna
Polonia	Krivoi-Rog
Rusia	Lorena
Suedia	Munții Ural
Ucraina	Ruhr
	Silezia Superioară

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- principalele activități economice și caracteristicile acestora în Europa.

2. Activitățile economice: agricultura, industria, serviciile

Observă!

1. Asociază imaginile de mai jos (A, B, C, D) cu activitatea economică pe care o prezintă:

1. Agricultură: _____

2. Industrie: _____

3. Comerț: _____

4. Transporturi: _____

2. Dă exemplu de resurse folosite în fiecare dintre activitățile economice din imaginile de mai sus.

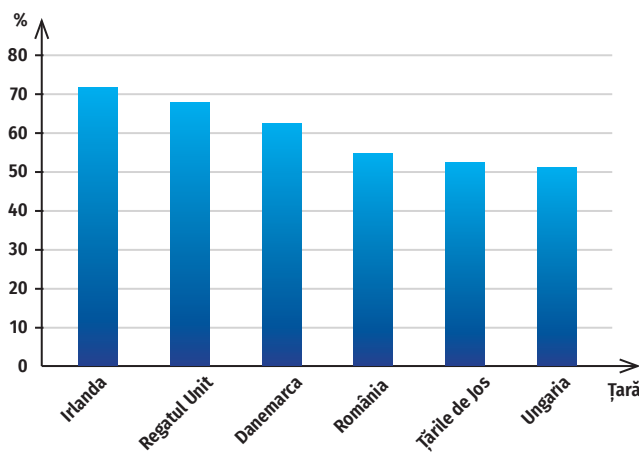

Figura 1. Ponderea terenului agricol în suprafața totală (Sursa: Eurostat)

Învăță!

Europa are o economie dezvoltată și diversificată, cuprinzând toate domeniile economiei: agricultura, industrie, servicii. De-a lungul timpului, economia Europei a evoluat de la cea predominant agricolă (secolul al XIX-lea) la cea dominată de industrie (secolul al XX-lea), ajungând, în secolul nostru, să se bazeze tot mai mult pe servicii.

1. **Agricultura Europei** este modernă, puternic tehnologizată și are o productivitate mare. Cei mai importanți factori care influențează agricultura Europei sunt suprafața întinsă de câmpie (55%), clima temperată și fertilitatea solului. Cea mai mare suprafață de teren agricol este deținută de Rusia. Țările care au cel mai mare procent de teren agricol raportat la suprafața totală sunt: Irlanda, Regatul Unit, Danemarca, România, Țările de Jos și Ungaria (figura 1). În Europa se identifică mai multe regiuni agricole (figura 2):

a. regiunea mediteraneeană (■), unde cele mai importante plante de cultură sunt măslinul, smochinul, citricele, vița-de-vie;

b. regiunea centrală (■), unde se practică o agricultură comercială, intensivă și mecanizată. Aici se cultivă cereale (grâu, porumb), plante tehnice (floarea-soarelui), dar există și numeroase ferme în care se cresc animale (porcine, bovine);

c. regiunea central-nordică (■), unde principala activitate agricolă este creșterea animalelor (porcine, bovine, ovine);

d. Peninsula Scandinavă, Insula Islanda și unele zone montane (■), unde se practică pășoritul.

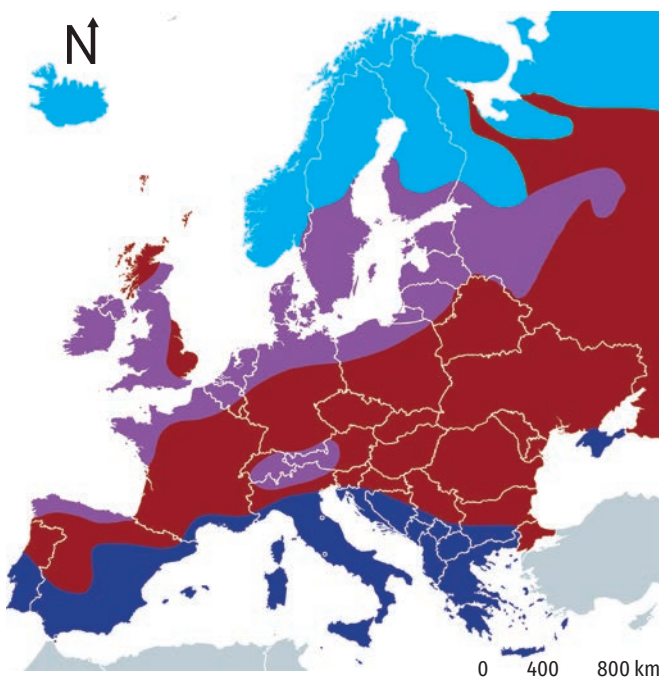

Figura 2. Regiunile agricole ale Europei

2. Industria Europei este diversificată, puternic dezvoltată și în continuă evoluție.

- La început, dezvoltarea industriei a fost condiționată de prezența resurselor naturale, ceea ce a dus la apariția, în zonele de extracție a acestora, a unora dintre cele mai puternice regiuni industriale (de exemplu, regiunea industrială Ruhr-Rin din Germania).
- Alte regiuni industriale au apărut în jurul orașelor-capitală sau al altor orașe mari, ca urmare a cererii crescute de produse (de exemplu, Milano-Torino, Paris, Londra).
- Industria s-a dezvoltat, de asemenea, în zonele porturilor prin care se puteau transporta mărfurile (ex: Barcelona – Spania, Marsilia – Franța, Rotterdam – Olanda).

3. Serviciile sunt domeniul economiei care cuprinde transporturile, comerțul, turismul etc.

a. Transporturile – Europa deține o rețea care include transportul pe apă, transportul aerian și transportul pe uscat.

Cele mai mari *porturi* ale Europei sunt: Rotterdam (figura 3) (Olanda), Anvers (Belgia), Hamburg (Germania), Amsterdam (Olanda), Marsilia (Franța).

Cele mai mari *aeroporturi* din Europa sunt Charles de Gaulle (Paris, Franța – figura 4), Heathrow (Londra, Marea Britanie), Schiphol (Amsterdam, Olanda), Frankfurt (Frankfurt, Germania), Adolfo Suárez (Madrid-Barajas, Spania).

În Europa circulă trenuri de mare viteză, numite TGV (fr. *train à grande vitesse*) (figura 5), care pot depăși 300 km/oră. Există și o rețea de *autostrăzi* foarte bine dezvoltată, care străbate continentul de la nord la sud și de la est la vest.

Figura 3. Portul Rotterdam

Figura 4. Aeroportul Charles de Gaulle, Paris

Figura 5. Tren de mare viteză

b. Comerțul este o activitate economică importantă pentru dezvoltarea economică a oricărei țări. Statele europene realizează activități comerciale atât între ele, cât și cu alte state ale lumii.

c. Turismul – Europa este cel mai dezvoltat continent din punct de vedere turistic, fiind vizitat anual de un număr mare de persoane. Acestea sunt atrase de obiectivele turistice naturale, dar mai ales de cele antropice (construite de om).

PROIECT PE GRUPE

Împărțiți pe grupe de câte patru elevi realizați un proiect cu titlul: *De ce vreau să vizitez...*

Pentru realizarea proiectului, veți parcurge următorii pași:

- Alegeți o țară pe care să o analizați din punct de vedere turistic.
  - Căutați informații cu privire la cele mai importante forme de turism care se pot practica aici.
  - Căutați informații despre cele mai importante obiective cultural-istorice din această țară.
  - Identificați mijloacele de transport cu care se poate ajunge în țara analizată.
  - Realizați un circuit turistic care să cuprindă cel puțin trei obiective turistice ce pot fi vizitate și cel puțin două tipuri de turism care se pot practica (litoral, montan sau cultural).
  - Prezentați colegilor voștri circuitul turistic realizat.
- Țări recomandate: Franța, Regatul Unit, Italia, Spania, Grecia, Cehia, Ungaria, Croația, Austria, Elveția.

Aprofundează!

În Europa se practică mai multe tipuri de turism, printre care:

- turismul litoral** – dezvoltat mai ales în țările cu ieșire la Marea Mediterană (Franța, Spania, Italia, Grecia);
- turismul montan** – destinat iubitorilor de sporturi de iarnă sau de drumeții montane. Cele mai importante stațiuni turistice se află în Elveția, Austria, Franța, Italia;
- turismul cultural** – practicat pentru vizitarea obiectivelor cultural-istorice sau pentru participarea la diverse manifestări cultural-artistice (festivaluri de film, de teatru, de muzică). Cele mai vizitate sunt capitalele europene Paris, Viena, Londra, Roma, Praga, Budapesta, dar și alte orașe sau regiuni: Milano, Veneția, castelele medievale de pe Valea Loarei, Cannes (Franța), complexul de mănăstiri de pe Muntele Athos (Grecia) etc.

Documentează-te și din alte surse și dă exemple de alte stațiuni turistice renumite din țările enumerate mai sus.

RECAPITULARE

EVALUARE

I. Alege răspunsul corect:

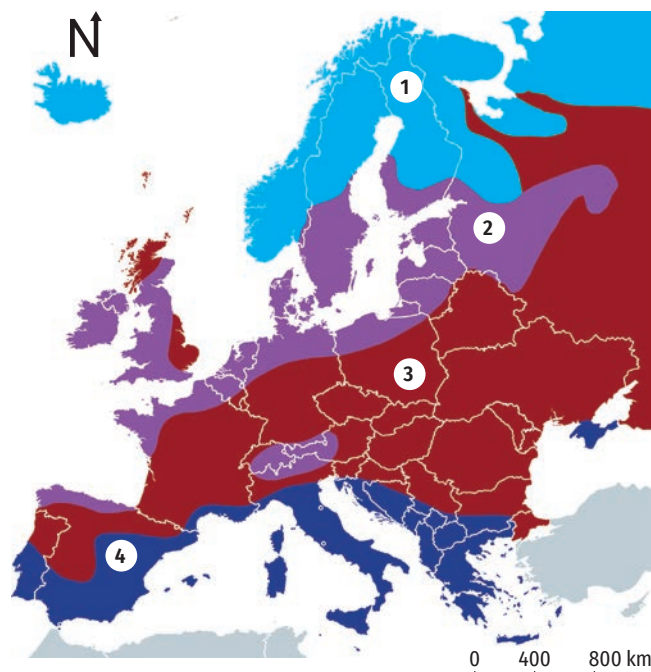
25 p

- Din energie solară se obține energie electrică cu ajutorul:
  - centralelor eoliene;
  - hidrocentralelor;
  - panourilor fotovoltaice.
- Cel mai mare parc eolian construit pe uscat este deținut de:
  - Olanda;
  - Regatul Unit;
  - România.
- Bazinul carbonifer Ruhr-Rin se află pe teritoriul statului:
  - Germania;
  - Polonia;
  - Ucraina.
- Se exploatează minereuri de fier la:
  - Cardiff (Regatul Unit);
  - Kiruna (Suedia);
  - Rotterdam (Olanda).
- Una dintre cele mai mari hidrocentrale din Europa, care folosește forța mai multor râuri, se află pe teritoriul statului:
  - Franța;
  - Islanda;
  - Rusia.

II. Asociază corect numele porturilor din coloana A cu țara căreia îi aparțin din coloana B. 16 p

A	B
a. Anvers	1. Belgia
b. Hamburg	2. Franța
c. Marsilia	3. Germania
d. Rotterdam	4. Spania
	5. Țările de Jos

III. Identifică, pe harta de mai jos, cele patru regiuni agricole marcate cu numere de la 1 la 4 și precizează câte o caracteristică a fiecăreia. 24 p

IV. Completează propozițiile de mai jos, folosind termenii corecți: 25 p

- În zona de extracție a resurselor naturale a apărut regiunea industrială _____.
- Regiunea industrială Marsilia s-a dezvoltat în urma activităților legate de prezența _____.
- O caracteristică a industriei europene este _____.
- TGV (trenul de mare viteză) poate depăși viteza de _____.
- Una dintre țările cu cel mai dezvoltat turism montan este _____.

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 x 5 p = 25 p	4 x 4 p = 16 p	4 x 3 p = 12 p pentru fiecare regiune corect precizată 4 x 3 p = 12 p pentru fiecare caracteristică corect precizată	5 x 5 p = 25 p	10 p	100 p

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- istoricul UE;
- instituțiile UE;
- rolul UE în dezvoltarea statelor membre.

Figura 1. Statele Uniunii Europene

Observă!

I. Analizează harta statelor Uniunii Europene (figura 1) și identifică:

1. statele europene care sunt membre ale Uniunii Europene;
2. statele europene care nu sunt membre ale Uniunii Europene.

II. Răspunde corect la următoarele întrebări:

1. Ce țară din Peninsula Scandinavă nu este membră a Uniunii Europene?
2. Care dintre țările Peninsulei Balcanice nu sunt membre ale Uniunii Europene?
3. Ce țări insulare sunt membre ale Uniunii Europene?

LUCRU ÎN GRUPE

Fiecare grupă se documentează și alege unul dintre scopurile Uniunii Europene, se informează cu privire la semnificația acestuia și identifică modalități prin care acest scop poate fi atins.

Fiecare grupă desemnează un reprezentant care prezintă colegilor scopul ales.

La final, întreaga clasă dezbate avantajele și dezavantajele țărilor membre UE.

Învăț!

UNIUNEA EUROPEANĂ (UE) – este o organizație economică și politică ce reunește 27 de state europene.

Istoric

- Ideea constituirii unei organizații care să ajute statele unei Europe măcinate de Cel de-Al Doilea Război Mondial să se dezvolte a apărut între anii 1945-1950. Astfel, în 1951, apare Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului, în cadrul căreia șase țări – Franța, Germania, Italia, Țările de Jos, Belgia și Luxemburg – își propun să gestioneze, în comun, industria cărbunelui și pe cea a oțelului.
- În anul 1958, aceleași țări înființează Comunitatea Economică Europeană, în urma unui tratat semnat la Roma cu un an înainte.
- Parlamentul European este înființat în martie 1958.
- În anii ce au urmat, au fost mai multe valuri de aderare până în 2013, când numărul de membri a ajuns la 28.
- În anul 2020, Regatul Unit a ieșit din Uniunea Europeană, astfel că numărul actual de membri este de 27.

Principalele instituții UE sunt:

- Parlamentul European – reprezintă cetățenii UE, membrii sunt aleși prin vot proporțional cu numărul populației statelor membre, la un interval de patru ani. Este instituția în cadrul căreia se votează legile. Are trei sedii oficiale: la Bruxelles (Belgia – figura 2), Strasbourg (Franța – figura 3) și Luxemburg (Luxemburg);
- Consiliul Uniunii Europene – reprezintă guvernele statelor membre, adoptă legislația europeană, președinția Consiliului UE este rotativă, pe o perioadă de șase luni;
- Comisia Europeană (figura 4) – reprezintă interesele comune ale statelor membre, propune legile. Fiecare stat este reprezentat de un comisar desemnat.

Printre **scopurile UE** se numără:

- să promoveze pacea și valorile europene;
- să ofere libertate, siguranță și justiție fără frontiere interne;
- să combată excluziunea socială și discriminarea;
- să îmbunătățească și să protejeze calitatea mediului;
- să promoveze progresul tehnic și științific;
- să creeze o uniune economică și monetară a cărei monedă să fie euro;
- să respecte diversitatea culturală și lingvistică a popoarelor sale.

Printre **valorile UE** se numără:

- demnitatea umană;
- libertatea de mișcare a cetățenilor;
- egalitatea (drepturi egale în fața legii pentru toți cetățenii);
- respectarea drepturilor omului.

Simbolurile Uniunii Europene sunt:

- Drapelul (figura 5) – are culoare albastră și prezintă un cerc alcătuit din 12 stele galbene care simbolizează idealurile de unitate, solidaritate și armonie între popoarele Europei.
- Imnul – este un fragment din preludiul la „Oda bucuriei”, din simfonia a IX-a de Ludwig van Beethoven.

Figura 2. Sediul Parlamentului European - Bruxelles, Belgia

Figura 3. Sediul Parlamentului European - Strasbourg, Franța

Figura 4. Sediul Comisiei Europene - Bruxelles, Belgia

Figura 5. Drapelul Uniunii Europene

Aprofundează!

Între anii 1956 și 2020, numărul de membri UE s-a modificat ca urmare a primirii de noi membri sau a părăsirii Uniunii de unii dintre aceștia. Cel mai mare val de aderare a avut loc în 2004, când UE a adăugat 10 membri noi.

Analizează harta valorilor de aderare la UE (figura 6) și completează tabelul:

Anul aderării	Statul

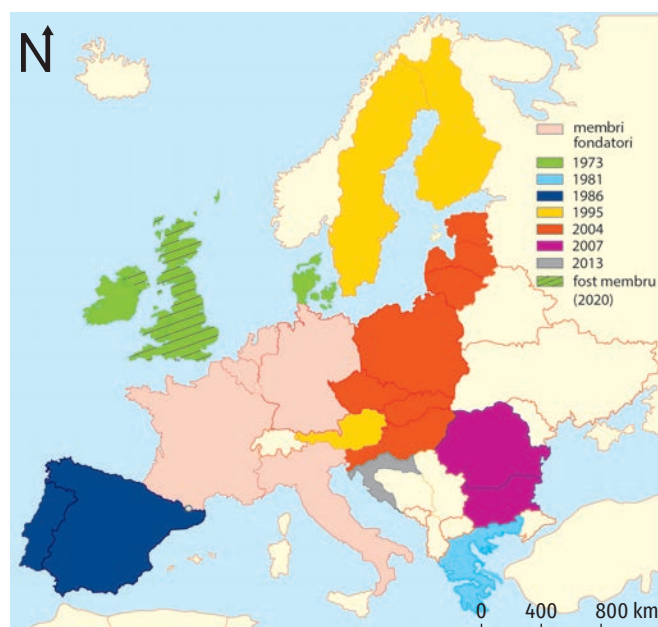

Figura 6. Valurile de aderare la UE

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- caracteristicile unor state europene.

Observă!

I. Analizează harta din figura 1 și, ajutat de harta politică a Europei, precizează care sunt țările care aparțin:

1. Europei de Vest;
2. Europei Centrale;
3. Europei de Sud;
4. Europei de Nord;
5. Europei de Est.

- Europa de Sud
- Europa Centrală
- Europa de Est
- Europa de Vest
- Europa de Nord

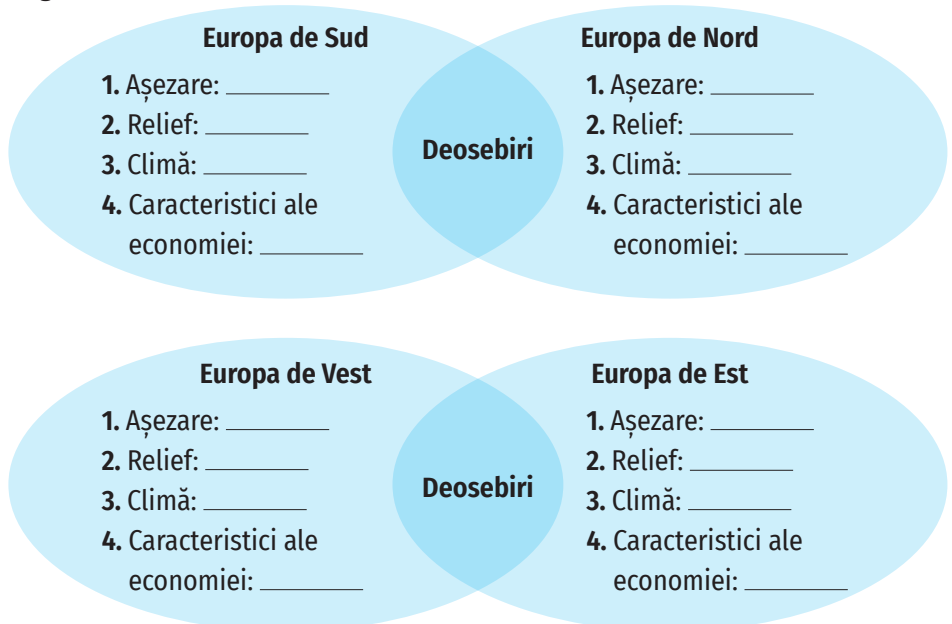
E. CARACTERIZAREA GEOGRAFICĂ A UNOR STATE

Regiuni geografice în Europa

Figura 1. Harta politică a Europei

II. Folosind cunoștințele dobândite până acum, completează, pe caiet, următoarele diagrame:

1. Europa de Vest

FRANȚA

Observă!

Analizează hărțile Franței de mai jos și identifică:

1. țările cu care se învecinează;
2. mările la care are ieșire;
3. principalele unități de relief;
4. râurile de pe teritoriul Franței;
5. principalele orașe.

Figura 1. Franța

Figura 2. Așezarea, vecinii și relieful Franței

Număr de locuitori în orașul propriu-zis

- > 1 000 000 loc.
- 500 000 – 1 000 000 loc.
- 100 000 – 500 000 loc.

Număr de locuitori în aglomerația urbană

- > 10 000 000 loc.
- > 1 000 000 loc.
- < 1 000 000 loc.

Figura 3. Orașele Franței

Învăț!

1. **Așezarea** – Franța este situată în Europa de Vest, are ieșire la Marea Mediterană în sud, la Golful Biscaya (Oceanul Atlantic) în vest și la Marea Mânecii în nord. Este despărțită de Regatul Unit prin strâmtoarea Pas de Calais (Dover). Franței îi aparțin Insula Corsica, situată în Marea Mediterană, și alte teritorii de peste mări.
2. **Vecinii** – Franța se învecinează la sud cu Spania și Andorra, iar la est, cu Italia, Monaco, Elveția, Germania, Luxemburg și Belgia.
3. **Relieful** – Franța are un relief variat, cu o altitudine maximă de 4 807 m în vârful Mont Blanc, din Munții Alpi. Munții se găsesc în sudul țării (Munții Pirinei), în est (Munții Jura, Munții Vosgi), în sud-est (Munții Alpi), dar și în partea central-sudică (Masivul Central Francez). În nord-vest se află o serie de coline formate prin eroziune (Colinele Bretaniei, Colinele Normandiei). Între acestea se găsește Bazinul Parisului, o câmpie formată prin sedimentare. Al doilea cel mai mare bazin sedimentar al Franței este Bazinul Aquitaniei, situat în sud-vest.

FRANȚA

Suprafața: 549 134 km²
 Împreună cu teritoriile de peste mări, suprafața Franței este de 633 186,6 km²
Populația: 67,8 milioane de locuitori
Capitala: Paris
Limba oficială: franceză
Forma de guvernământ: republică

4. Clima – în vest este temperat-oceanică, cu patru anotimpuri, iar în sud este mediteraneeană, cu veri calde și secetoase și ierni blânde și ploioase. Temperatura medie anuală este cuprinsă între 10-15°C și chiar peste 15°C, iar cantitatea anuală de precipitații variază de la sub 500 mm pe litoralul sudic la peste 1000 mm în vestul țării și în munții înalți. Tot în munții înalți, temperatura scade până la valori negative.

5. Vegetația, fauna și solurile – diversitatea climatică determină o diversitate a vegetației și faunei. În sudul Franței și în insula Corsica se găsește vegetația mediteraneeană, reprezentată de asociații de arbuști (maquis, garriga). În vest, vegetația de pădure de foioase a fost înlocuită de culturi agricole, iar în munții înalți din est, vegetația se etajează: pădure de foioase, pădure de conifere, pajiște alpină. Activitatea umană a dus la o scădere a numărului de animale sălbatice. Printre speciile întâlnite amintim: ursul brun, ibexul (capră sălbatică cu coarne mari și curbate), vulpea, marmota. Solurile din zona de câmpie au o fertilitate crescută, iar în sud se întâlnesc soluri roșii numite *terra rossa*.

6. Râurile și lacurile – Sena, Loara, Garonne, Ron și Rin sunt cele mai mari râuri. La granița cu Elveția se află lacul glaciar Geneva (Leman).

7. Populația și așezările – Populația este alcătuită majoritar din francezi, dar există și un număr mare de imigranți (preponderent din nordul Africii). Sunt vorbitori de limba franceză și dominant sunt de religie catolică. O caracteristică a orașelor franceze este extinderea mare a ariei lor metropolitane, ajungând să însumeze un număr de locuitori mai mare decât orașul propriu-zis. Spre exemplu, Parisul avea, în 2017, 2 187 526 locuitori, iar aria sa metropolitană avea 12 628 266 locuitori. Al doilea oraș ca număr de locuitori și un important centru economic este Marsilia, fiind urmat de Lyon.

8. Economia – Este foarte bine dezvoltată. Agricultură are caracter intensiv, iar printre industriile reprezentative se numără construcțiile de mașini, industria aeronautică, industria farmaceutică, industria vinurilor etc. Franța are o rețea de transport foarte bine dezvoltată, cu peste 400 aeroporturi, numeroase autostrăzi, căi ferate de mare viteză pe care circulă TVG (franceză: *Train à Grande Vitesse*, adică *tren de mare viteză*). Cel mai mare aeroport este Charles de Gaulle (Paris), iar cel mai mare port este Marsilia. De asemenea, Franța este o importantă destinație turistică, în 2017 fiind vizitată de peste 200 de milioane de turiști.

MARCĂ DE ȚARĂ

Franța – țara parfumurilor și a brânzeturilor fine

Paris – Orașul Luminilor

Champagne – regiunea vinului spumos

Coasta de Azur – destinație turistică

Exersează!

1. Ajutat de internet, recunoaște locurile din imaginile de mai jos.

Muzeul _____

Vârful _____

Orașul _____ ,
port la Marea Mediterană

2. Identifică principalele atracții turistice din Paris (figura 4) și informează-te, împreună cu colegul tău de bancă, despre importanța lor cultural-istorică.

1. Concorde; Luvru
2. Palatul Garnier
4. Catedrala Notre-Dame
5. Panteonul
7. Turnul Eiffel; Muzeul Orsay
8. Arcul de Triumf
10. Gara de Nord; Gara de Est
11. Piața Republicii
12. Bastilia; Bercy
13. Gara Austerlitz
15. Turnul și Gara Montparnasse
16. Roland Garros; Parc des Princes
17. Palatul Congresului
18. Bazilica Sacré-Cœur

19. Parcul de la Villette
20. Cimitirul Père Lachaise; Place de la Nation

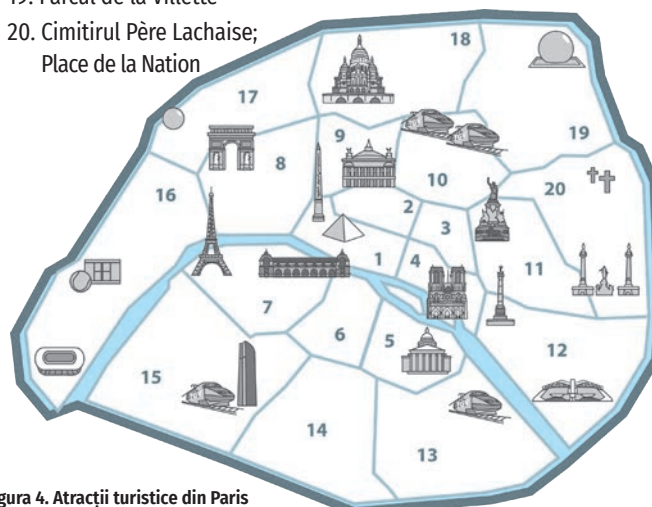

Figura 4. Atracții turistice din Paris

2. Europa Centrală

GERMANIA

Observă!

Analizează hărțile Germaniei de mai jos și identifică:

1. țările cu care se învecinează;
2. mările la care are ieșire;
3. principalele unități de relief;
4. râurile de pe teritoriul Germaniei;
5. principalele orașe.

Figura 1. Germania

Figura 2. Așezarea, vecinii și relieful Germaniei

Figura 3. Principalele orașe ale Germaniei

Învăț!

1. **Așezarea** – Germania este situată în Europa Centrală și are ieșire, în nord, la Marea Baltică și la Marea Nordului.
2. **Vecinii** – La sud, Germania se învecinează cu Elveția și Austria, la est, cu Cehia și Polonia, la vest, cu Franța, Luxemburg, Belgia și Țările de Jos, iar la nord, cu Danemarca.
3. **Relieful** – Germania are un relief variat, care scade în altitudine de la sud spre nord. Altitudinea maximă este de 2963 m în vârful Zugspitze, din Munții Alpi. În sudul țării se găsesc Munții Alpi, munți tineri (aparțin orogenezei alpine), cu vârfuri acoperite cu ghețari. În partea centrală se găsesc mai multe masive vechi, erodate (Munții Pădurea Neagră, Munții Pădurea Turingiei, Masivul Șistos Renan). În nord, se extinde o câmpie în care râurile, dar și ghețarii din trecut, au depus sedimente (Câmpia Germaniei de Nord).

GERMANIA

Suprafața: 357 377 km²

Populația: 83,2 milioane de locuitori

Capitala: Berlin

Limba oficială: germană

Forma de guvernământ: republică

- 4. Clima** – Este temperată de tranziție, cu patru anotimpuri. Temperatura medie anuală variază între 5-10°C, iar cantitatea de precipitații este medie (între 500 și 1000 mm). În munții înalți, temperatura scade până la valori negative.
- 5. Vegetația, fauna și solurile** – În zonele joase, de câmpie, culturile intensive de cereale au înlocuit vegetația spontană, iar în munți predomină pădurile de foioase și conifere. Prezența animalelor sălbatice este redusă din cauza activității umane. Printre specii se întâlnesc lupul, vulpea, ursul, căprioara, jderul și pisica sălbatică. Solurile din zona de câmpie au o fertilitate medie.
- 6. Râurile și lacurile** – Cele mai mari râuri ale Germaniei sunt Dunărea, Rinul, Oderul, Elba. La granița cu Elveția și Austria se află lacul glaciatic Bodensee.
- 7. Populația și așezările** – Populația este alcătuită majoritar din germani, iar religia dominantă este cea protestantă. Cel mai mare oraș este Berlinul, care este și capitala statului (3 664 088 de locuitori la data de 31 decembrie 2020). În Germania, se găsește conurbația Ruhr-Rin (grupare de orașe care se influențează reciproc). Printre orașele care fac parte din aceasta se numără: Dortmund, Essen, Duisburg, Düsseldorf, Köln.
- 8. Economia** – Este foarte bine dezvoltată. Agricultură are caracter intensiv, predominând creșterea animalelor în ferme specializate. Industria, cea mai puternică din Europa, se bazează pe resursele bogate de cărbuni și de minereuri de fier, cea mai reprezentativă ramură industrială fiind cea a construcțiilor de mașini. Cea mai importantă regiune industrială este Ruhr-Rin, situată în vestul statului. Germania are o rețea de transport foarte bine dezvoltată, cu numeroase autostrăzi, căi ferate de mare viteză și aeroporturi. Cel mai mare aeroport este la Frankfurt, cel mai mare port maritim este Hamburg și cel mai mare port fluvial este Duisburg (pe Rin).

MARCĂ DE ȚARĂ

Cunoscute mărci de automobile: BMW, Audi, Opel, Volkswagen

Evenimente: festivalul Oktoberfest

Castele medievale: Mespelbrunn, Drachenburg, Neuschwanstein, Hohenzollern etc.

Figura 4. Zidul Berlinului

Exersează!

1. Analizează imaginile și, ajutat de internet, recunoaște obiectivele turistice.

Poarta _____
din Berlin

_____ din Köln

Vârful _____

Casa memorială _____
din Frankfurt

2. Informează-te, împreună cu colegul tău de bancă, și de pe internet cu privire la Zidul Berlinului (figura 4) și realizați o scurtă prezentare despre însemnătatea lui pentru Germania.

3. Europa de Sud

ITALIA

Observă!

Analizează harta Italiei de mai jos și precizează:

1. țările cu care se învecinează;
2. mările la care are ieșire;
3. principalele unități de relief;
4. râurile care o străbat;
5. vulcanii din Italia;
6. principalele orașe.

Figura 1. Italia

Figura 2. Harta fizică și orașele Italiei

ITALIA

Suprafața: 302 037 km²

Populația: 59,07 milioane de locuitori

Capitala: Roma

Limba oficială: italiană

Forma de guvernământ: republică

MIC DICȚIONAR

enclavă – stat aflat în interiorul altui stat.

Învăț!

1. Așezarea – Italia este situată în Europa de Sud. Este alcătuită dintr-o parte continentală, aflată în nord, o parte peninsulară (Peninsula Italică) și o parte insulară, situată în sud. Este înconjurată de Marea Mediterană, Marea Tireniană, Marea Ionică, Marea Ligurică și Marea Adriatică. Italiei îi aparțin, printre altele, Insula Sardinia (figura 3) și Insula Sicilia, situate în Marea Mediterană. Între Peninsula Italică și Insula Sicilia se află strâmtoarea Messina.

2. Vecinii – În partea de nord, Italia se învecinează cu Franța, Elveția, Austria și Slovenia. În interiorul statului se află două enclave, San Marino și Vatican.

3. Relieful – Italia are un relief dominat de munți, care ating o altitudine maximă de 4 807 m în vârful Mont Blanc, din Munții Alpi. În nord se găsește cea mai mare parte a Munților Alpi, iar în Peninsula Italică se află Munții Apenini. Între cele două ramuri montane se găsește câmpia Padului, aflată pe râul cu același nume. Pe teritoriul Italiei se găsesc vulcani activi: Vezuviu (figura 4), Etna și Stromboli.

Figura 3. Insula Sardinia

Figura 4. Vulcanul activ Vezuviu

- 4. Clima** – În cea mai mare parte a Italiei, clima este mediteraneeană, cu veri foarte calde și lipsite de precipitații și cu ierni blânde și ploioase. Temperatura medie anuală este cuprinsă între 15 și 20°C, iar cantitatea medie de precipitații scade sub 500 mm. În nordul Italiei, în Câmpia Padului, clima este temperată cu veri călduroase și ierni mai reci decât în sud. În munții înalți, temperatura medie anuală scade până la valori negative.
- 5. Vegetația, fauna și solurile** – Vegetația dominantă este cea mediteraneeană, alcătuită din asociații de arbuști de tip maquis. Cresc plante cu frunze aromate: rozmarin, cimbru, levănțică, salvie, dafin. Acestei zone îi sunt specifice specii de animale precum vipera cu corn, scorpionul, broasca țestoasă și solurile de culoare roșie numite terra rossa. În Munții Alpi se găsesc mai multe etaje de vegetație: pădurea de foioase, pădurea de conifere, pajiștea alpină, iar la peste 3000 m se găsesc ghețari. Fauna este reprezentată de lup, urs, vulpe, iar solurile sunt nefertile.
- 6. Râurile și lacurile** – Italia are o rețea hidrografică reprezentată de râuri scurte și repezi. Cel mai mare este Padul, care traversează partea nordică a Italiei, fiind urmat de Tibru, care traversează capitala Roma. În Italia, se găsesc mai multe lacuri glaciare (Como, Garda, Maggiore), dar și lacuri vulcanice (Bolsena, Albano, Bracciano etc.).
- 7. Populația și așezările** – Populația este alcătuită majoritar din italieni, dar există și un număr mare de imigranți. Religia dominantă este cea catolică, iar limba vorbită este italiana – limbă romanică. Italia are două metropole, Roma (2749 031 locuitori în anul 2020) și Milano (1349930 locuitori în anul 2020), și mai multe orașe care au între 500 000 și 1 000 000 de locuitori (Napoli, Torino, Genova și Palermo).
- 8. Economia** – Este bine dezvoltată. Nordul este mai dezvoltat economic, fiind dominat de industrie. În orașele Milano – Torino – Genova este concentrată peste jumătate din producția industrială a Italiei. Sudul este mai puțin dezvoltat economic și este dominat de agricultură. Cele mai importante plante de cultură sunt citricele, măslinul, vița-de-vie, iar în Câmpia Padului se cultivă cereale. Cele mai reprezentative ramuri industriale sunt industria construcțiilor de mașini, industria textilă, producția uleiului de măsline. Turismul are un rol deosebit de important în economia Italiei. Se practică turismul litoral în stațiunile de pe malul mării, turismul montan (în special în Munții Alpi) și turismul cultural. Principalele obiective culturale se găsesc la Roma, Milano, Veneția, Florența, Pisa etc. Transporturile sunt bine dezvoltate, cel mai mare aeroport este Leonardo da Vinci (Roma), iar cel mai mare port este Genova.

MARCĂ DE ȚARĂ

Mâncare tradițională:
pizza, paste;

Istorie: moștenirea culturală a Imperiului Roman;

Religie: leagănul catolicismului, sediul Sfântului Scaun (Vatican, enclavă);

Cunoscute mărci de autoturisme de lux:
Lamborghini, Ferrari, Maseratti, Alfa Romeo.

Exersează!

1. Ajutat de internet, recunoaște locurile din imaginile de mai jos.

_____ , Roma

_____ din Milano

Vârful _____

Orașul _____ ,
distrus de erupția vulcanului Vezuviu

4. Europa de Nord

NORVEGIA

Observă!

Analizează harta Norvegiei (figura 2) și precizează:

1. țările cu care se învecinează;
2. țărmurile Norvegiei;
3. munții de pe teritoriul acesteia;
4. principalele orașe.

Figura 1. Norvegia

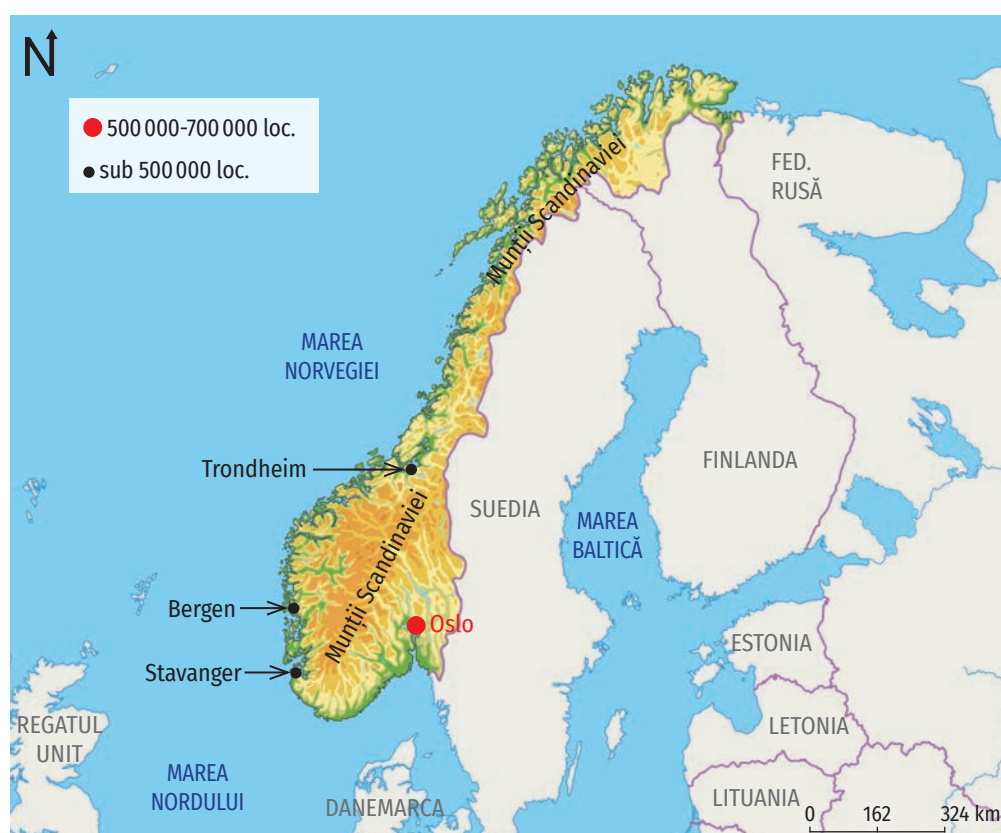

Figura 2. Harta fizică și orașele Norvegiei

NORVEGIA

Suprafața: 385 207 km²

Populația: 5,4 milioane de locuitori

Capitala: Oslo

Limba oficială: norvegiană

Forma de guvernământ: monarhie

Învăț!

1. Așezarea – Norvegia este situată în Europa de Nord, în Peninsula Scandinavă, și are ieșire la Marea Norvegiei. Este traversată de Cercul Polar de Nord. Pe teritoriul Norvegiei se află extremitatea nordică a Europei, Capul Nord (figura 3), situat la 71° latitudine nordică.

2. Vecinii – Norvegia se învecinează, în partea de est, cu Suedia, Finlanda și Federația Rusă.

3. Relieful – Este dominat de Munții Scandinaviei, lanț muntos cu o lungime de peste 1800 km și cu altitudinea maximă de 2469 m. Aceștia s-au format în urmă cu aproximativ 400 de milioane ani (orogeneza caledoniană), fiind puternic erodați și având versanți abrupti. La contactul acestora cu Marea Norvegiei s-au format fiorduri (figura 4) – foste văi glaciare inundate de apa mării.

Figura 3. Capul Nord

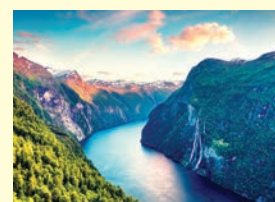

Figura 4. Fiord norvegian

4. **Clima** – Este temperată rece în sud și subpolară în nord. Iarna durează între șase și opt luni, iar vara este scurtă și cu temperaturi scăzute. Temperaturile medii anuale sunt cuprinse între 0 și 5°C și cantitatea de precipitații este ridicată.
5. **Vegetația, fauna și solurile** – Vegetația este alcătuită din păduri de conifere în partea sudică și tundră în partea nordică. În zona montană există ghețari. Animalele specifice sunt renul, lemingul, vulpea arctică, elanul. Solurile sunt nefertile.
6. **Râurile și lacurile** – Râurile sunt scurte și repezi, valorificate hidroenergetic. Datorită versanților abrupti, râurile formează cascade spectaculoase, cu înălțimi mari. Râurile sunt alimentate de precipitații, dar și de topirea ghețarilor. Pe teritoriul Norvegiei se află un număr foarte mare de lacuri glaciare.
7. **Populația și așezările** – Densitatea populației este mică, norvegienii locuiesc mai ales pe țărmurile fiordurilor. Populația Norvegiei are o speranță medie de viață ce depășește 79 de ani, ceea ce arată nivelul ridicat de trai. Cele mai mari orașe sunt: Oslo, Bergen, Stavanger, Trondheim.
8. **Economia** – Se bazează pe extracția petrolului din Marea Nordului, dar și pe exploatarea lemnului. În ciuda reliefului predominant muntos, Norvegia dispune de o rețea foarte dezvoltată de căi ferate și de drumuri. Cel mai mare aeroport este cel de la Oslo, oraș în care se află și un important port al țării. În ultimii ani, în Norvegia s-a dezvoltat foarte mult turismul, țara devenind una dintre principalele atracții internaționale. Croazierele organizate prin fiorduri atrag anual un număr din ce în ce mai mare de turiști.

MARCĂ DE ȚARĂ

Fiordurile: tipuri de țărm înalt, foarte spectaculoase, pe care Norvegia le valorifică turistic, de aceea se mai numește și „Țara Fiordurilor”;

„Țara Soarelui de la miezul nopții”: cu regiuni situate dincolo de Cercul Polar de Nord, în Norvegia, soarele nu apune niciodată în intervalul cuprins între lunile mai și iulie;

Aurora boreală (figura 5): este un fenomen fizic caracterizat printr-o lumină difuză, verde sau roșiatică, care apare ca un arc în timpul nopții pe bolta cerească. Fenomenul este observabil de pe teritoriul Norvegiei.

Figura 5. Aurora boreală

Exersează!

1. Ajutat de internet, recunoaște locurile din imaginile de mai jos.

_____, cel mai adânc fiord din lume și al doilea ca lungime

Centrul orașului _____, capitala Norvegiei

Navă utilizată de vechii locuitori numiți _____

_____, portul orașului Bergen, situat în Patrimoniul UNESCO

5. Europa de Est

UCRAINA

Observă!

Analizează harta Ucrainei (figura 2) și precizează:

1. țările cu care se învecinează;
2. mările la care are ieșire;
3. principalele unități de relief;
4. râurile Ucrainei;
5. orașele cu peste un milion de locuitori.

Figura 1. Ucraina

Figura 2. Harta Ucrainei în 2013 (înainte de conflictul cu Federația Rusă)

UCRAINA

Suprafața: 603 700 km²

Populația: 46 milioane de locuitori

Capitala: Kiev

Limba oficială: ucraineană

Forma de guvernământ: republică

Învăț!

1. Așezarea – Ucraina este situată în Europa de Est. Este a doua țară din Europa, ca suprafață, cea mai întinsă fiind Federația Rusă (situată pe două continente). Ucraina are ieșire la Marea Neagră și la Marea Azov. Cele două mări comunică prin strâmtoarea Kerchi.

Începând din 24 februarie 2022, Ucraina dispută teritoriile din nord, est și sud cu Rusia.

2. Vecinii – Ucraina se învecinează cu Federația Rusă la est, cu Belarus în nord, cu Polonia, Slovacia, Ungaria, în vest și cu România și Republica Moldova în sud-vest.

3. Relieful – Ucraina are un relief variat, dominat de podișuri și de câmpii. Munții ocupă doar 5% din teritoriul țării și se află în nord-vest (Carpații Păduroși – figura 3) și în peninsula Crimeea (Munții Crimeei). Podișurile și colinele sunt vechi și puternic erodate – Podișul Volâno-Podolic, Podișul Niprului, Colinele Donețului. Câmpiile sunt joase și sunt situate în partea centrală a țării. Printre acestea, se numără Câmpia Niprului, Câmpia Mării Negre, Câmpia Polesiei. Aceasta din urmă este acoperită cu mlaștini întinse.

Figura 3. Carpații Păduroși

Figura 4. Fluviul Nipru la Kiev

Figura 5. Catedrala Adormirea Maicii Domnului din Kiev

CONFLICTUL RUSIA - UCRAINA

- în anul 2014, Rusia a ocupat cu forța Peninsula Crimeea care aparține Ucrainei;
- la 24 februarie 2022, Rusia a invadat Ucraina prin nord, est și sud cu scopul de a instala propria conducere.

4. Clima – Este temperat-continentală, cu temperaturi cuprinse între 5°C în partea nordică și 11-13°C în partea sudică. Cantitatea anuală de precipitații scade de la 1200 mm în Carpații Păduroși la 400 mm în Peninsula Crimeea (teritoriu disputat în conflictul cu Rusia).

5. Vegetația, fauna și solurile – Vegetația este reprezentată de păduri de foioase și conifere în zonele înalte, montane, și stepă și silvostepă în zonele joase de câmpie, unde se găsesc și cele mai fertile soluri. Fauna este variată, printre specii se întâlnesc ursul brun, cerbul și râsul (în Carpați), iepurele, dihorul de stepă, popândăul (în stepă).

6. Râurile și lacurile – Rețeaua hidrografică este bogată, Ucraina fiind traversată de mai multe râuri. Niprul (figura 4) traversează țara de la nord spre sud, trecând și prin orașul Kiev – capitala țării (figura 5). Pe Nipru s-au construit mai multe lacuri de acumulare, lângă orașele Kiev, Dnipro, Kahovka. Alte râuri de pe teritoriul Ucrainei sunt Nistru, Prut, Bugul de Sud, Doneț.

7. Populația și așezările – Populația este în scădere numerică din cauza natalității scăzute și a emigrației. Densitatea medie este de 80 locuitori/km² și aproape 70% din populație trăiește în mediul urban. Cele mai mari orașe depășesc 1000 000 locuitori. Acestea sunt Kiev (aproape 3 000 000), Harkov, Dnipro, Odessa.

8. Economia – Ucraina este pe locul al doilea în Europa, după Rusia, în ce privește resursele naturale de care dispune. Printre acestea sunt: cărbunii, minereurile de fier, minereurile neferoase, lemnul sau solurile fertile din centrul și sudul țării. În Ucraina se cultivă în special cereale, fiind unul dintre marii exportatori de grâu ai Europei. Cea mai importantă regiune industrială este Kiev. Mari regiuni industriale sunt situate și în partea de est și sud a țării în orașele Donețk, Zaporojie, Krivoi Rog, Odessa. Cel mai mare port este Odessa – port la Marea Neagră (disputat, de asemenea, în conflictul cu Rusia început în 2022), iar cel mai mare aeroport se găsește la Kiev.

Exersează!

1. Identifică pe harta alăturată:

Unitățile de relief:

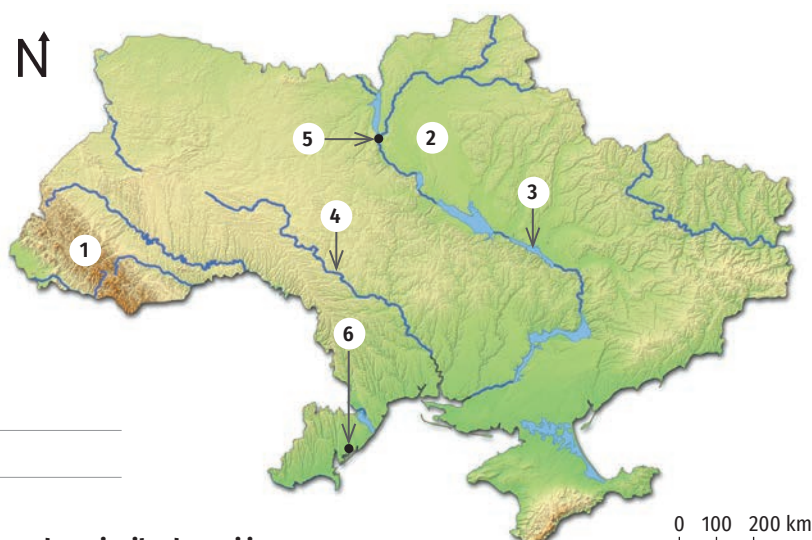
1. _____
2. _____

Râurile:

3. _____
4. _____

Orașele:

5. _____
6. _____

2. Asociază elementele numerotate pe hartă cu descrierile de mai jos:

a. Este cea mai înaltă unitate de relief din Ucraina.	d. Este cel mai mare port.
b. Aici se cultivă cereale.	e. Desparte Podișul Volâno-Podolic de Podișul Niprului.
c. Are aproape 3 000 000 locuitori.	f. Pe acesta se găsește lacul de acumulare Kahovka.

PROIECT – PROMOVAREA TURISTICĂ A UNEI ȚĂRI EUROPENE

Etapele proiectului:

1. Întreaga clasă se împarte în cinci grupe.
2. Fiecare grupă își alege o regiune geografică a Europei.
3. Fiecare grupă completează caracteristicile tuturor țărilor din regiunea aleasă într-un tabel similar celui de mai jos.

Țara	Capitala	Numărul de locuitori	Forma de guvernământ	Caracteristicile cadrului natural	Caracteristicile economiei

4. Fiecare grupă își alege una dintre țările regiunii geografice.
5. Pe o hartă contur a Europei, similară celei de mai jos, colorați țara pe care urmează să o promovați turistic.

Figura 1. Harta contur a Europei

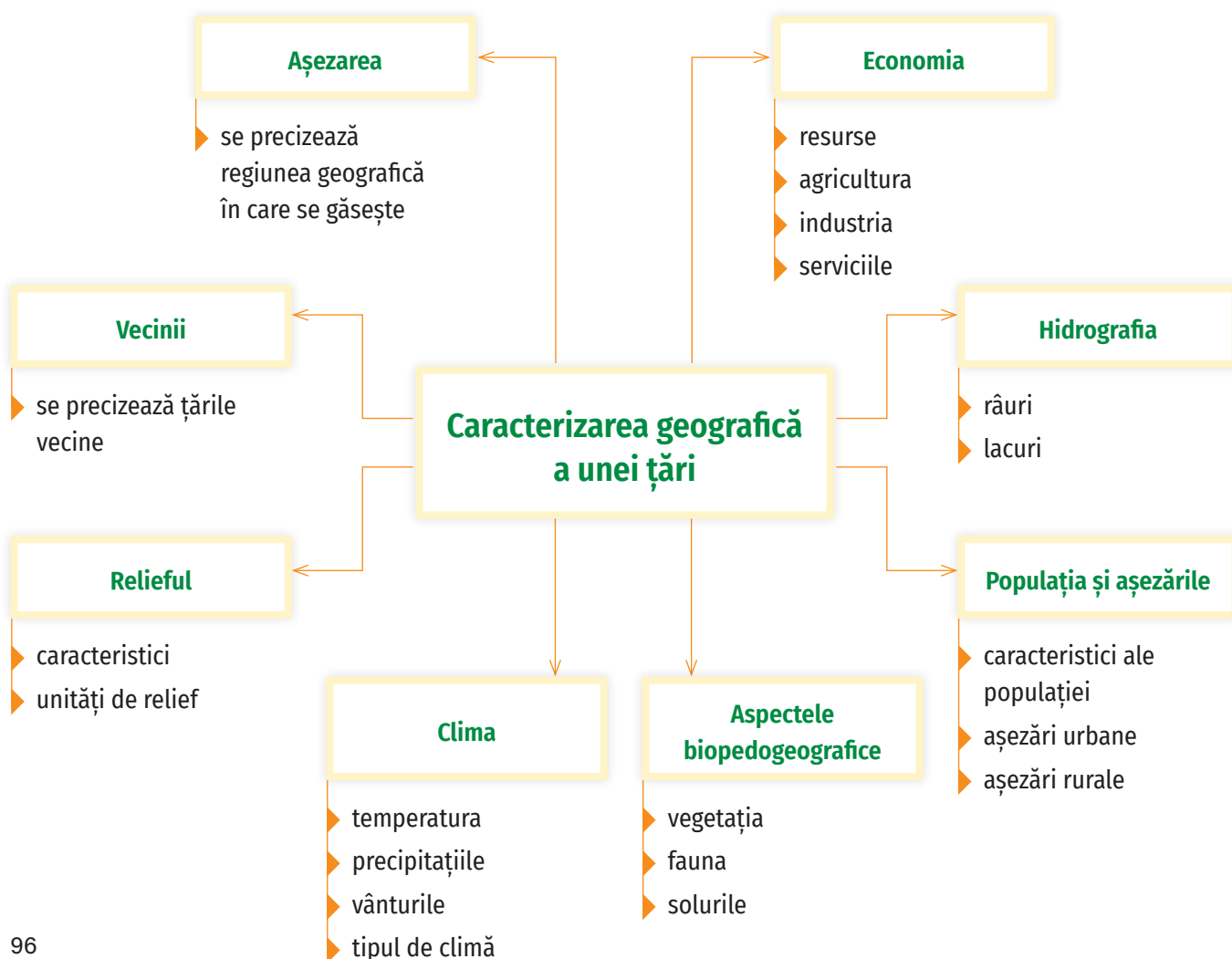
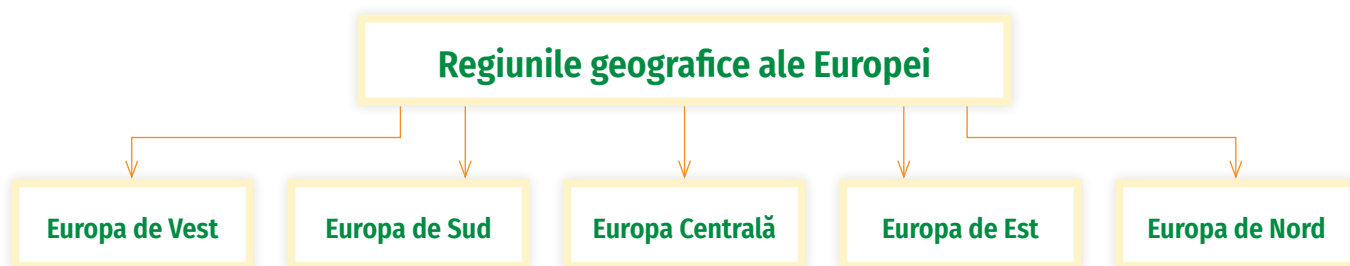
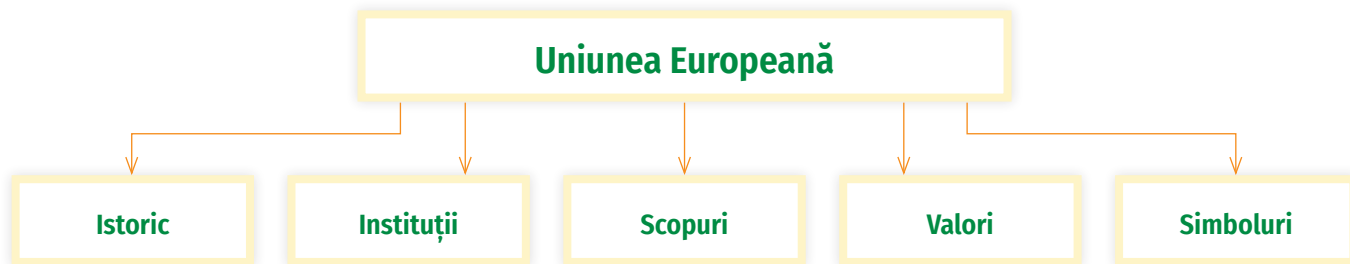
6. Folosind internetul și alte surse, identificați obiectivele turistice ale țării alese.
7. Realizați un poster cu cele mai importante obiective care pot fi vizitate.
8. Expuneți posterul în clasă și promovați-vă țara.
9. La sfârșit, votați posterul cel mai atractiv, dar și țara cu cele mai importante obiective turistice.

Concluzie

Posterul votat este al țării cu cele mai importante obiective turistice?

Discutați în clasă cât de importantă este promovarea (reclama) pentru a atrage turiști și pentru a dezvolta această ramură a economiei.

RECAPITULARE

EVALUARE

I. Alege răspunsul corect:

25 p

- Uniunea Europeană este o organizație politică ce reunește:
  - 26 de state;
  - 27 de state;
  - 28 de state.
- Uniunea Europeană a fost înființată de:
  - Franța, Germania, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Belgia;
  - Franța, Germania, Italia, Regatul Unit, Țările de Jos, Belgia;
  - Franța, Spania, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Belgia.
- Instituția în cadrul căreia se votează legile Uniunii Europene este:
  - Comisia Europeană;
  - Consiliul Europei;
  - Parlamentul European.
- Moneda oficială a Uniunii Europene este:
  - dolarul;
  - euro;
  - lira sterlină.
- România a aderat la Uniunea Europeană în anul:
  - 2004;
  - 2007;
  - 2013.

II. Grupează următoarele state în funcție de regiunea geografică în care se găsesc: Cehia, Danemarca, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Norvegia, Regatul Unit, Spania, Ucraina.

20 p

Europa de Nord	Europa Centrală	Europa de Est	Europa de Vest	Europa de Sud

III. Realizează o caracterizare a Franței, precizând:

30 p

- doi vecini, membri ai Uniunii Europene;
- o caracteristică a reliefului și două unități de relief;
- un tip de climă specific și o caracteristică a sa.
- o caracteristică a vegetației;
- capitala;
- cel mai mare port.

IV. Precizează trei deosebiri dintre clima și vegetația țărilor din Europa de Sud și clima și vegetația țărilor din Europa de Nord.

15 p

Deosebirile se pot referi la: tipul de climă specific, tipul de vegetație specific, caracteristicile anotimpurilor, temperatura medie anuală, cantitatea de precipitații etc.

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	10 × 2 p = 20 p	10 × 3 p = 30 p	5 × 3 p = 15 p	10 p	100 p

AUTOEVALUARE – Pe o scară de la 5 la 1, notează nivelul pe care l-ai atins prin parcurgerea acestei unități de învățare, evaluând următoarele criterii:

La sfârșitul acestei unități:	5 – În foarte mare măsură	4 – În mare măsură	3 – În oarecare măsură	2 – În mică măsură	1 – În foarte mică măsură
Mi-am însușit cunoștințele despre Europa.					
Pot să comunic într-un mod creativ cunoștințele însușite.					
Pot să aplic cunoștințele dobândite în viața de zi cu zi.					
Lucrez mai bine în echipă.					

Europa în lumea contemporană

1. Valori culturale și umane europene
2. Calitatea vieții în Europa

Unitatea

VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- care sunt valorile culturale și umane ale Europei;
- însemnătatea valorilor culturale și umane ale Europei.

1. Valori culturale și umane europene

Observă!

Capitală Europeană a Culturii este un titlu onorific dat de Parlamentul European unor orașe cu scopul de a promova activitățile culturale specifice. În imaginile următoare sunt orașe care au fost desemnate Capitale Europene ale Culturii. Informează-te de pe internet și răspunde la următoarele întrebări:

1. Care sunt anii în care aceste orașe au îndeplinit această funcție?
2. Care este anul în care a fost lansat acest proiect și care a fost primul oraș desemnat Capitală Europeană a Culturii?
3. Care este anul cu cele mai multe Capitale Europene ale Culturii desemnate?
4. Care sunt orașele din România care au îndeplinit sau îndeplinesc această funcție?

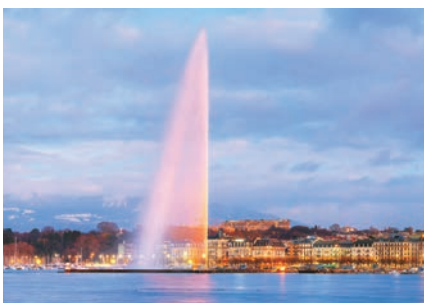
Atena (Grecia)

Praga (Cehia)

Istanbul (Turcia)

Geneva (Elveția)

Sibiu (România)

Valleta (Malta)

Figura 1. Catedrala Notre-Dame din Paris

Figura 2. Catedrala Sfântul Petru de la Vatican

Învăță!

Europa, cunoscută și sub denumirea de „bătrânul continent”, este leagănul civilizației și al culturii mondiale și are un patrimoniu inegalabil.

Patrimoniul cultural este alcătuit din totalitatea bunurilor care au o importanță în definirea valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor unui popor.

Patrimoniul cultural european este alcătuit din:

1. Patrimoniul imobil – cuprinde toate construcțiile care au o semnificație pentru istoria comunității europene. Din această categorie fac parte: clădiri, monumente, grădini și parcuri, situri arheologice, situri urbane sau rurale, ansambluri industriale.

Europa dispune de o mare varietate de construcții ce fac parte din patrimoniu imobil printre care: Catedrala Notre-Dame din Paris (figura 1), Catedrala Sfântul Petru de la Vatican (figura 2), Palatul Buckingham din Londra (figura 3).

2. Patrimoniul mobil – cuprinde obiecte considerate valoroase care sunt mărturie a modului de viață, a evoluției umane sau a transformării mediului natural. Din această categorie fac parte: opere de artă (picturi, sculpturi etc.), obiecte de cult, unelte, cărți, hărți, monede etc. Acestea sunt grupate în colecții care se găsesc expuse în muzee. Cele mai cunoscute muzee ale Europei sunt:

Muzeul Luvru din Paris, Franța (figura 4), este cel mai mare muzeu de istorie și artă din Europa și adăpostește peste 20 000 de piese, printre care și vestita capodoperă Mona Lisa, pictată de Leonardo da Vinci.

În Galeria Uffizi din Florența, Italia (figura 5), cel mai vechi muzeu din Europa, se află opere ale lui Michelangelo, Botticelli, Leonardo da Vinci.

Muzeul Prado din Madrid, Spania (figura 6), are peste 200 ani vechime. Aici se găsesc peste 8 500 de picturi, 700 de sculpturi și câteva mii de desene, afișe, monede sau obiecte decorative.

3. Patrimoniul cultural imaterial – cuprinde diverse tradiții, obiceiuri, practici cu care se identifică o comunitate și care arată trăsăturile acesteia. Dintre acestea pot face parte: povești, zicători, cântece și jocuri populare, obiceiuri legate de diferite perioade ale anului sau de diferite evenimente religioase (de exemplu, obiceiuri legate de Crăciun).

Aprofundează!

Consiliul Europei, organism al Uniunii Europene, a lansat, în anul 1987, o serie de trasee culturale europene prin care să demonstreze, prin „călătorii în spațiu și timp”, că moștenirea culturală a popoarelor europene contribuie la formarea unui patrimoniu comun. În prezent, sunt 48 trasee care urmăresc cele mai diverse evenimente care au marcat evoluția culturală a continentului nostru. Printre acestea se numără: Ruta vikingilor, Drumul fenicienilor, Drumul fierului din Pirinei, Traseul lui Mozart prin Europa, Traseul european al basmelor etc.

Exersează!

Grupează imaginile de mai jos, care reprezintă elemente ale patrimoniului cultural european, pe cele trei coloane:

Patrimoniul imobil	Patrimoniul mobil	Patrimoniul imaterial
		
Mona Lisa, pictura lui Leonardo da Vinci	Fontana di Trevi, Roma (Italia)	Statuia lui Venus din Milo
		
Turnul Big Ben, Londra	Festivalul Oktoberfest, Germania	Carnavalul de la Veneția

Figura 3. Palatul Buckingham din Londra

Figura 4. Muzeul Luvru din Paris

Figura 5. Galeria Uffizi din Florența

Figura 6. Muzeul Prado din Madrid

PORTOFOLIULUI

Alege una dintre țările din Europa și identifică elementele cele mai importante din patrimoniul cultural al acesteia. Realizează, pe caiet, o hartă a acestei țări, pe care să indicîi locul în care se află elementele identificate. Scrie apoi câteva caracteristici pentru fiecare dintre acestea. Adaugă lucrarea portofoliului tău.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi însemnătatea conservării patrimoniului cultural european;
- să respecti valorile culturii europene.

UNITATEA 4

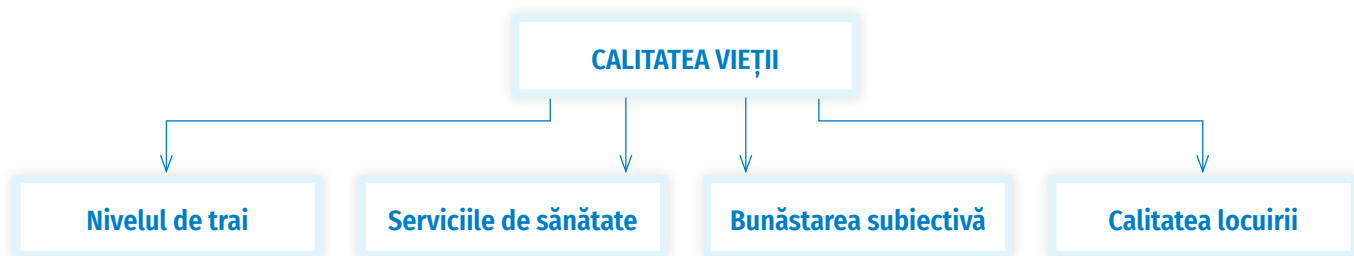
VEI ÎNVĂȚA DESPRE:

- ce este calitatea vieții;
- factorii care influențează calitatea vieții.

2. Calitatea vieții în Europa

Observă!

Analizează schița de mai jos și explică ce înseamnă pentru tine calitatea vieții.

Învată!

Calitatea vieții se referă la bunăstarea oamenilor în societate și indică măsura în care viața acestora este bună.

Calitatea vieții este influențată de mai mulți factori, printre care:

- nivelul de trai;
- calitatea locuirii;
- sănătatea și serviciile de sănătate;
- bunăstarea subiectivă.

Nivelul de trai se referă la resursele economice care le oferă oamenilor o viață de care ei să fie mulțumiți. Nivelul de trai al populației Europei este reflectat de mai mulți indicatori, printre care și salariul mediu lunar al populației (figura 1). Țara cu cel mai mare salariu mediu lunar este Norvegia (peste 8000 de euro), fiind urmată de Danemarca (cu peste 7000 de euro).

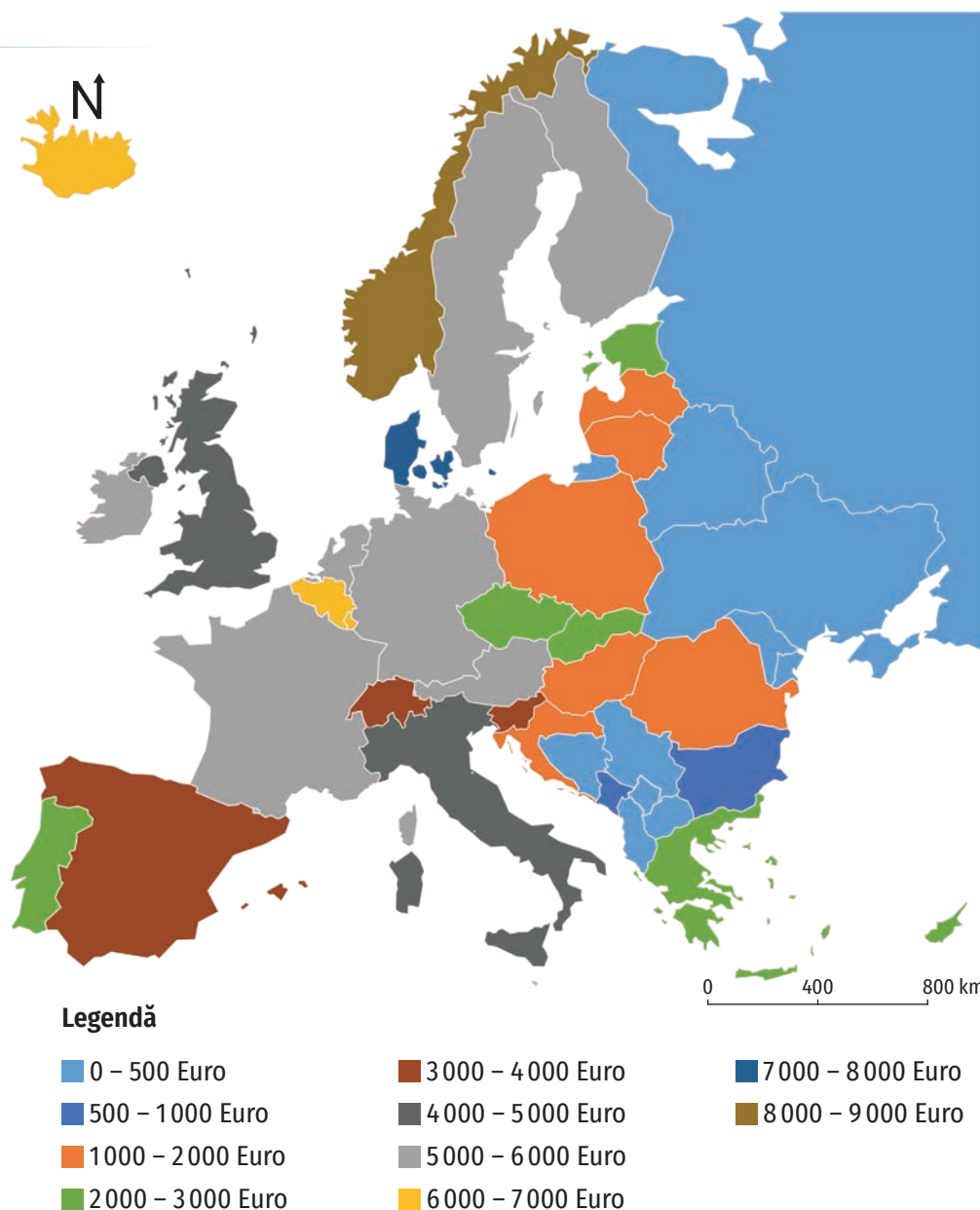

Figura 1. Salariul mediu lunar în Europa în anul 2021 (Sursa: Eurostat)

Calitatea locuirii se referă la confortul pe care îl are omul în propria locuință sau în localitatea în care trăiește. Pentru stabilirea calității locuirii, se iau în considerare: numărul de persoane dintr-o locuință, accesul la utilități (gaz, apă, curent electric etc.), aspectul locuinței, dar și gradul de aglomerare a localității, căile de comunicații disponibile, accesul la transportul în comun și altele.

Sănătatea și serviciile medicale reprezintă un aspect important pentru calitatea vieții. Țări ca Franța, Malta, Danemarca au servicii medicale de cea mai bună calitate (figura 2).

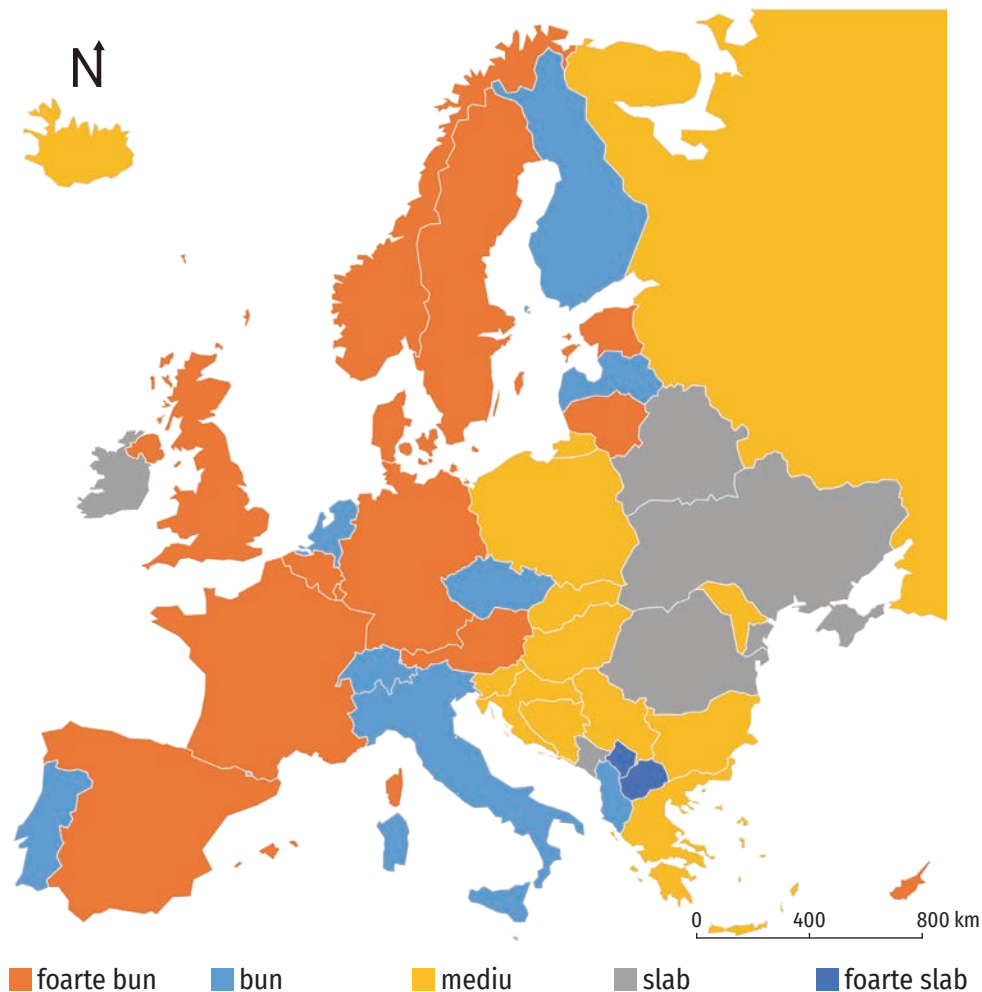

Figura 2. Nivelul serviciilor medicale în Europa în anul 2021 (Sursa: Eurostat)

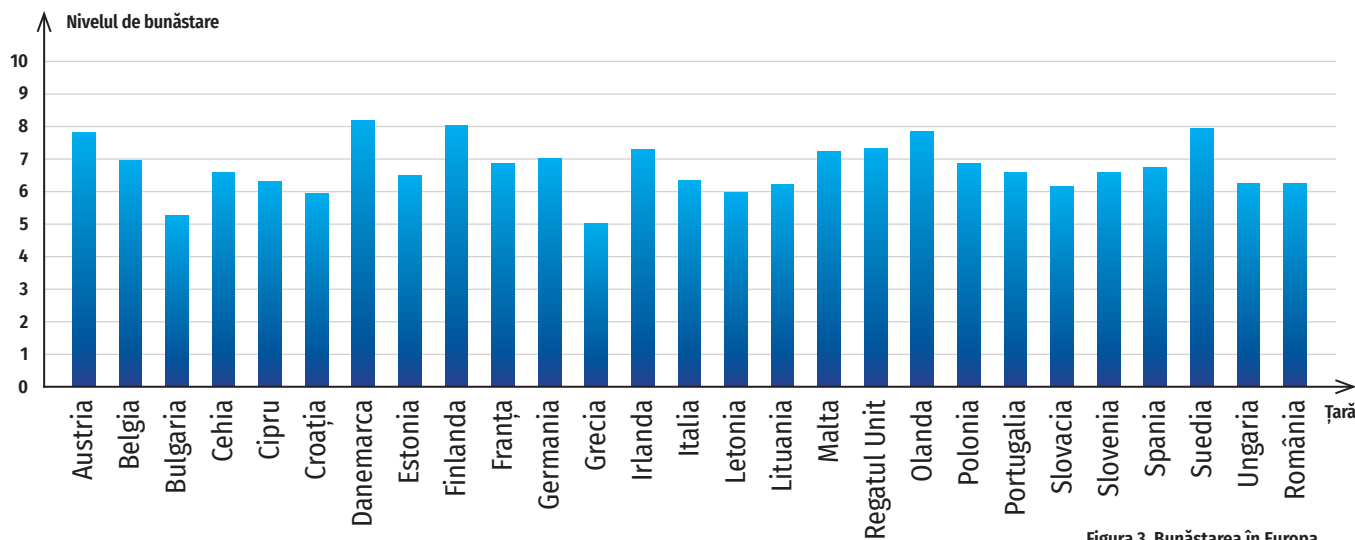

Figura 3. Bunăstarea în Europa (Sursa: Eurostat)

Bunăstarea subiectivă se referă la modul în care oamenii percep calitatea vieții lor. Aceasta poate fi reprezentată de fericire, mulțumire de sine, stimă de sine, sentimentul de siguranță. Bunăstarea subiectivă se măsoară cu ajutorul sondajelor de opinie. Prin intermediul acestora, este ales un grup de oameni cărora le sunt aplicate chestionare cu întrebări relevante despre cum percep ei calitatea vieții. Aceste chestionare sunt interpretate prin numărarea răspunsurilor. În urma unui astfel de sondaj realizat în Uniunea Europeană în 2016 (figura 3) a reieșit că danezii și finlandezii se declară cei mai felițiți locuitori ai Europei.

LA CE ÎȚI FOLOSEȘTE CE AI ÎNVĂȚAT:

- să înțelegi cum se măsoară calitatea vieții.

PROIECT PE GRUPE – BUNĂSTAREA SUBIECTIVĂ ÎN ȘCOALA MEA

Ce vei face?

Vă veți împărți în grupe de câte cinci elevi. Fiecare grupă va realiza un sondaj de opinie cu privire la nivelul bunăstării din școala voastră.

Timp de lucru: o săptămână

De ce vei face?

Pentru a învăța cum se realizează un sondaj de opinie, cât de important este să adresezi întrebări relevante pentru tema sondajului și să interpretezi corect datele colectate.

Cum vei face?

1. Veți realiza un chestionar care să cuprindă minimum cinci întrebări.

Exemple: Pe o scară de la 1 la 10, cât de mult îți place să vii la școală? Pe o scară de la 1 la 10, cât de mult îți place să înveți?

2. Veți identifica grupul de elevi cărora le veți aplica acest chestionar. Grupul trebuie să fie unul reprezentativ, deci se recomandă să fie elevi din fiecare clasă.

3. Veți interpreta răspunsurile elevilor chestionați făcând o medie a notelor pe care elevii le-au acordat întrebărilor.

4. Veți analiza datele colectate și veți trage concluziile relevante.

5. Veți face public sondajul vostru pe site-ul sau la avizierul școlii.

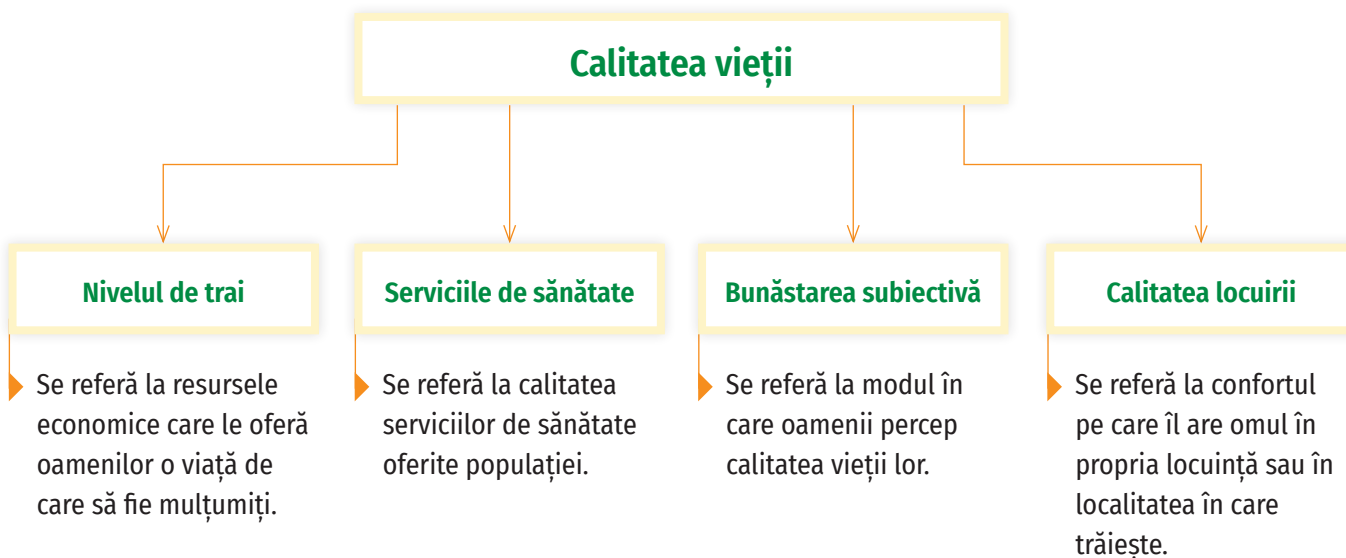
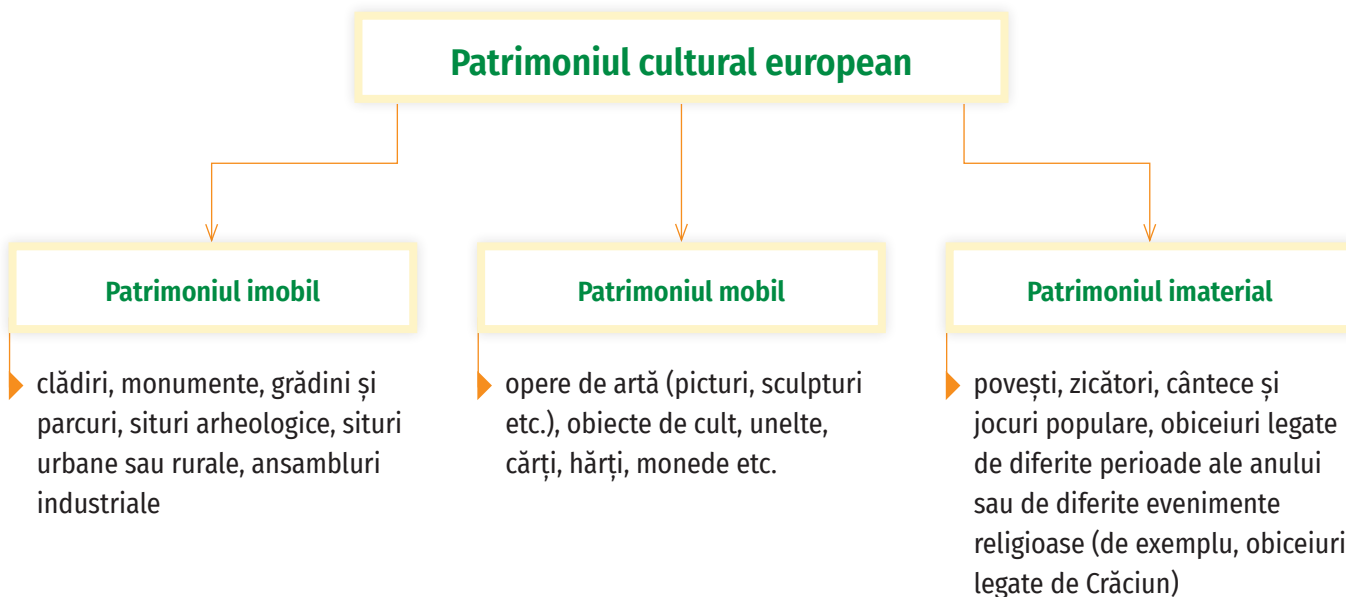
Cum vei ști că ai reușit?

Ați învățat cum se realizează un sondaj de opinie, de la etapa de colectare a datelor la cea de interpretare.

Veți prezenta în clasă rezultatele sondajului și veți primi sugestii și observații din partea profesorului și a colegilor.

RECAPITULARE

EVALUARE

I. Răspunde cu adevărat (A) sau fals (F):

25 p

- Palatul Versailles aparține patrimoniului imobil.
- Pictura Mona Lisa aparține patrimoniului imaterial.
- Nivelul de trai al populației se referă la resursele economice.
- Cei mai fericiți se consideră locuitorii Spaniei.
- Calitatea serviciilor de sănătate în Portugalia este foarte bună.

II. În imaginile de mai jos sunt prezentate clădiri ce aparțin patrimoniului cultural al Europei.

20 p

Identifică-le!

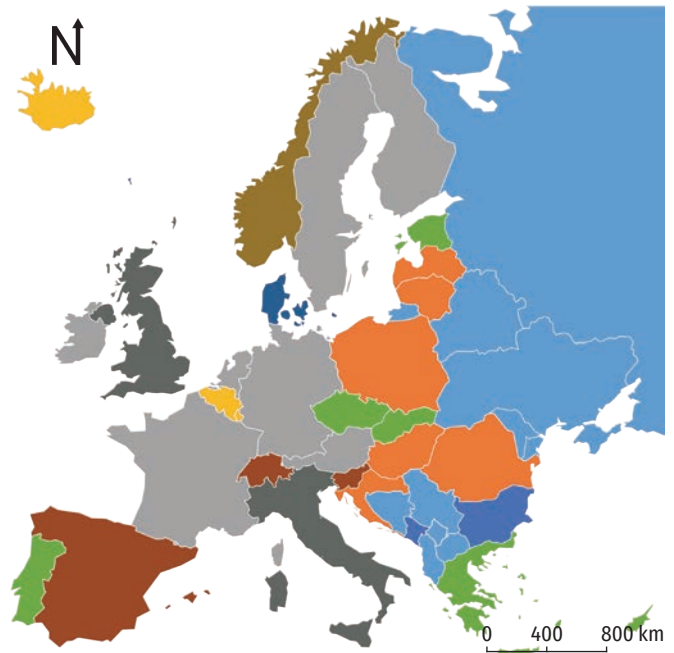
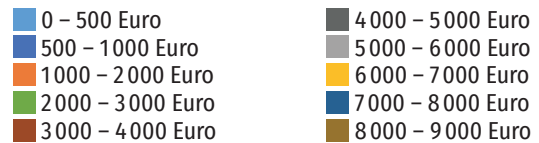

III. Analizează harta alăturată și precizează:

25 p

- țara cu cel mai ridicat salariu mediu;
- două țări cu salariul mediu între 0 și 500 Euro;
- salariul mediu al locuitorilor Spaniei;
- salariul mediu al locuitorilor Greciei.

IV. Descrie o tradiție sau un obicei, precizând cărei zone îi este specific, care este evenimentul de care se leagă și cum se desfășoară acesta.

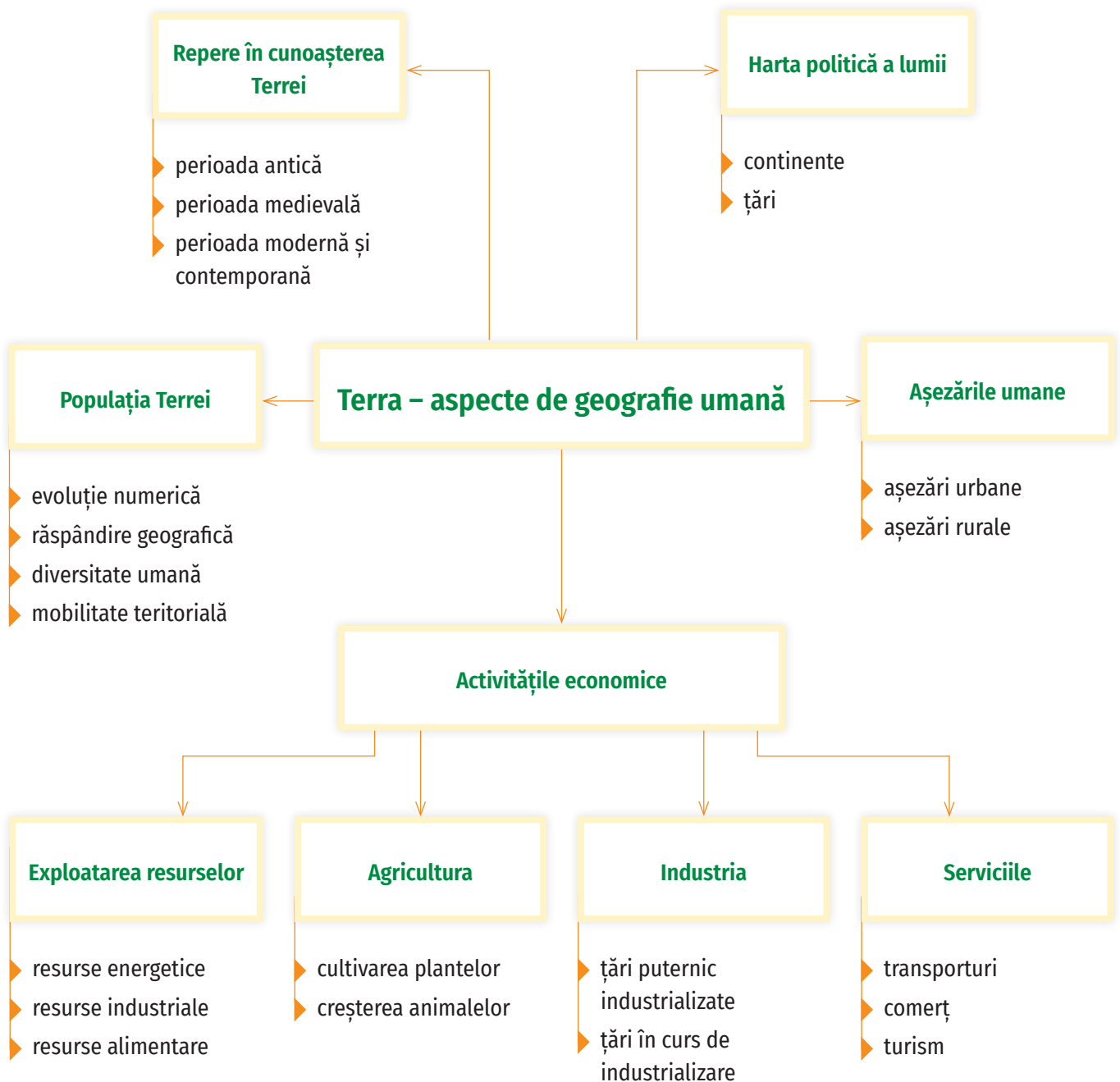
20 p

Subiectul I	Subiectul II	Subiectul III	Subiectul IV	Oficiu	Total
5 × 5 p = 25 p	4 × 5 p = 20 p	1 – 5 p, 2 – 10 p, 3 – 5 p, 4 – 5 p	20 p	10 p	100 p

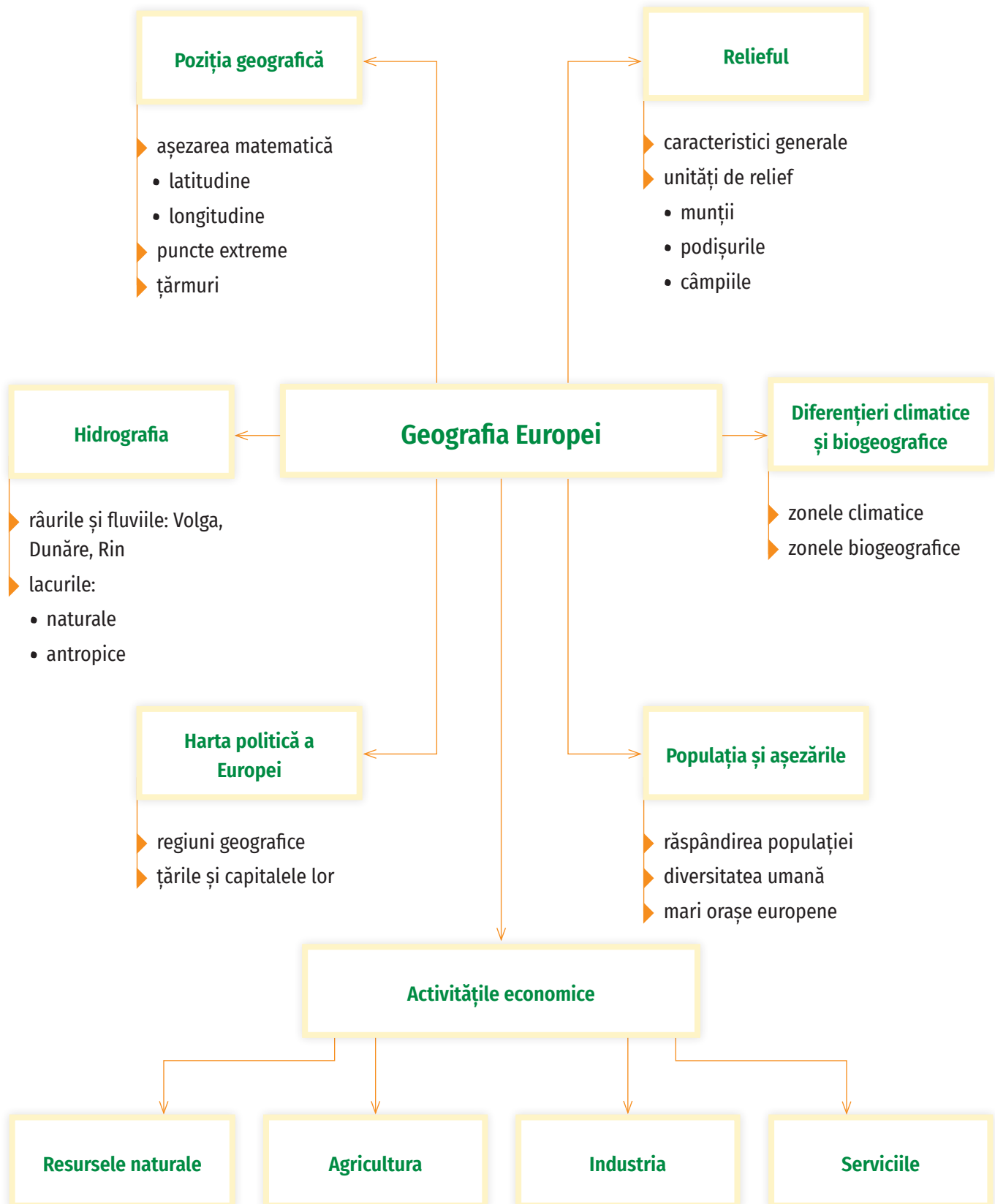
AUTOEVALUARE – Pe o scară de la 5 la 1, notează nivelul pe care l-ai atins prin parcurgerea acestei unități de învățare, evaluând următoarele criterii:

La sfârșitul acestei unități:	5 – În foarte mare măsură	4 – În mare măsură	3 – În oarecare măsură	2 – În mică măsură	1 – În foarte mică măsură
Mi-am însușit cunoștințele despre Europa în lumea contemporană.					
Pot să comunic într-un mod creativ cunoștințele însușite.					
Pot să aplic cunoștințele dobândite în viața de zi cu zi.					
Lucrez mai bine în echipă.					

RECAPITULARE FINALĂ

RECAPITULARE FINALĂ

EVALUARE FINALĂ

I. Terra – aspecte de geografie umană

45 p

1. Completează cu răspunsul corect:

(20 p)

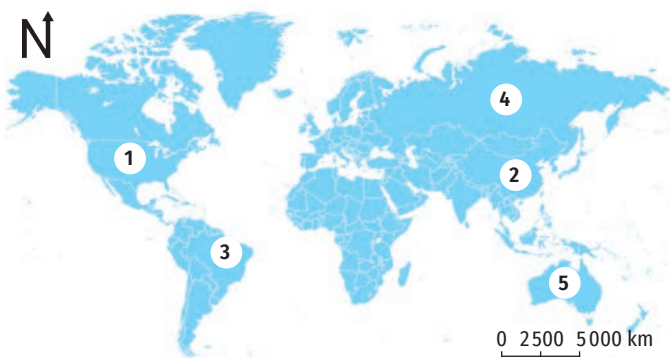
- America a fost descoperită de navigatorul _____.
- Numele continentului Europa a fost dat de _____.
- După forma de guvernământ, statele sunt republici și _____.
- În 2023, populația Terrei a atins numărul de _____.
- Orașele cu peste un milion de locuitori se numesc _____.
- Satul circular este o varietate a satului ____.
- Un exemplu de resursă energetică este _____.
- Ramurile agriculturii sunt creșterea animalelor și _____.
- În industria lemnului se poate obține ____.
- Cel mai mare port al lumii este _____.

2. Analizează imaginile de mai jos și identifică tipul de așezare rurală. (15 p)

3. Identifică statele numerotate de la 1 la 5 pe harta alăturată. (10 p)

II. Continentul Europa

45 p

1. Completează propozițiile cu răspunsul corect: (10 p)

- În vestul Europei se află Oceanul _____.
- Cei mai înalți munți ai Europei sunt _____.
- În Italia predomină clima _____.
- Vegetația de tundră se găsește în peninsula _____.
- Fluviul Dunărea izvorăște din Munții _____.

2. Referitor la Franța, numește:

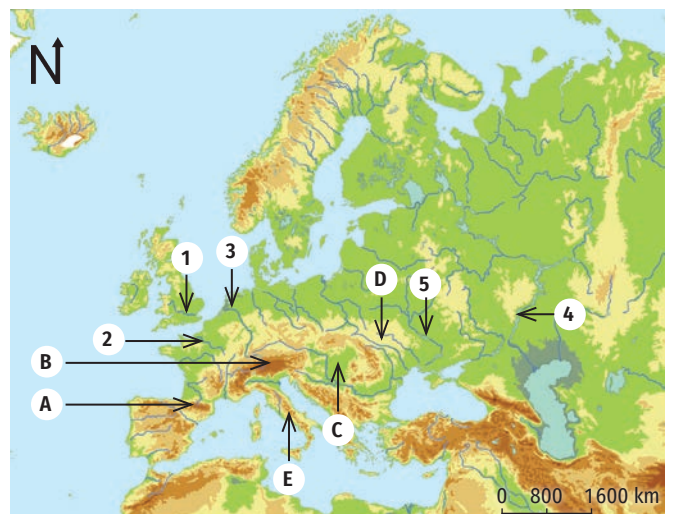
(20 p)

- două fluvii care străbat țara;
- două tipuri de climă specifice;
- două țări vecine;
- două unități de relief;
- orașul-capitală;
- un tip de vegetație specific.

3. Analizează harta de mai jos și precizează:

(15 p)

- numele unității de relief marcate cu litera A;
- numele peninsulei în care se găsește unitatea de relief marcată cu E;
- numele statului în care se găsește râul marcat pe hartă cu numărul 4;
- numele arhipelagului în care se găsește râul marcat cu numărul 1;
- numele fluviului care străbate unitatea de relief marcată cu litera C.

Subiectul I – 45 puncte			Subiectul II – 45 puncte			Oficiu
S 1 = 20 p	S 2 = 15 p	S 3 = 10 p	S 1 = 10 p	S 2 = 20 p	S 3 = 15 p	10 p
10 × 2 p	3 × 5 p	5 × 2 p	5 × 2 p	10 × 2 p	5 × 3 p	

DICȚIONAR

bauxită – resursă de subsol din care se obține aluminiul.

debitul râului – cantitatea de apă care se scurge prin secțiunea unui râu în interval de o secundă. Se măsoară în metri cubi.

densitate a populației – număr de locuitori pe unitatea de suprafață (km²), care arată cât de intens populat este un teritoriu. Aceasta se calculează împărțind numărul de locuitori la suprafața pe care o ocupă.

depresiune tectonică – depresiune formată prin scufundarea lentă a unei părți din scoarța terestră.

deșeu – substanță care nu mai poate fi utilizată și care necesită condiții specifice de depozitare pentru a fi evitat riscul de poluare.

deversare – scurgere de reziduuri într-o apă naturală.

enclavă – stat aflat în interiorul altui stat.

eroziune – proces de modelare a scoarței terestre prin dislocarea particulelor de sol sau rocă de către diferiți agenți (apa, vântul).

faleză – abrupt ce marchează contactul dintre uscat și mare, creat de acțiunea mării (eroziunea creată de valuri, marea sau curenții).

familie lingvistică – grup de limbi care au un strămoș comun și cuvinte ce provin din aceeași limbă veche.

fertilitatea solului – proprietate a solului de a le asigura plantelor apa și substanțele nutritive de care au nevoie.

fiord – golf marin rezultat dintr-o vale glaciară adâncă, invadată de mare după topirea ghețarului.

formă de guvernământ – mod de organizare și de exercitare a puterii într-o țară.

formă de relief – configurație geometrică simplă sau complexă care îmbracă o anumită parte a suprafeței terestre, asperitate a scoarței.

frontieră – spațiu de separație între două țări. Frontierele pot fi: *terestre* – pe uscat, *fluviale* – pe râuri sau *maritime* – pe mare.

haldă – depozit de deșeuri rezultate din exploatarea resurselor de subsol sau din activitatea menajeră (casnică).

maquis – asociație de tufărișuri veșnic verzi, dense, greu de străbătut, adaptate lipsei de precipitații.

mediu antropic – mediu rezultat ca urmare a acțiunii omului, cu efecte asupra reliefului, vegetației și climei.

orogeneză – interval de timp (milioane de ani) în care a avut loc procesul de formare a munților (prin încrețire).

pășunat excesiv – apare atunci când plantele sunt expuse la pășunat pe perioadă lungă, neavând posibilitatea să se regenereze.

poluare – proces de impurificare a mediului.

resurse regenerabile – resurse care se refac.

resurse neregenerabile – resurse care nu se pot reface decât într-un interval de timp foarte lung (sute de mii sau chiar milioane de ani).

riass – tip de țărnamarin cu aspect dantelat, care se formează prin pătrunderea apelor mării pe văile largi ale râurilor dintre culmi muntoase perpendiculare pe linia țărnamului.

sedimentare – proces de depunere și formare a sedimentelor.

treaptă de relief – formă de relief caracterizată prin delimitarea unui anumit interval de altitudine (de exemplu: între 0 și 200 m – câmpiile).

țară (stat) – teritoriu delimitat prin frontiere, ocupat de o populație permanentă care este capabilă să se guverneze singură, având propriile legi și instituții.

unitate de relief – o anumită suprafață în care relieful are caracteristici proprii de altitudine, mod de formare, alcătuire geologică. Unitățile de relief au nume proprii (de exemplu, *Munții Carpați*, *Munții Alpi*, *Câmpia Panonică*).

ANEXA 1 – CUM REALIZEZ UN PROIECT, O INVESTIGAȚIE, UN PORTOFOLIU

Cum realizez un PROIECT (individual sau de grup)

stabilesc dacă lucrez individual sau în echipă

îmi dau un titlu* și îmi stabilesc obiectivele**

realizez un plan de acțiune***

îndeplinesc, în ordine, sarcinile stabilite****

evaluez obiectivele și mijloacele folosite pentru a le atinge și trag concluzii importante pentru tema aleasă

prezint proiectul în clasă

* în funcție de tema aleasă de profesor sau indicată de manual

** cel mai bine e să-ți propui numai câteva (două, trei) obiective și să le delimitezi foarte bine

*** ce activități voi face; dacă e un proiect de grup, desemnăm împreună un coordonator și stabilim cine și ce urmează să facă; cât timp voi dedica fiecărei activități; ce materiale voi folosi; cum le voi obține și cum le voi ordona; de ce resurse voi avea nevoie

**** pe parcursul realizării activităților, proiectul poate suferi modificări, pot apărea idei noi, pot fi observate defecte de strategie, însă nu trebuie să te sperii: toate acestea fac parte din procesul de cercetare și, în realitate, sunt folositoare

Cum realizez o INVESTIGAȚIE

stabilesc tema

realizez un plan de cercetare*

îndeplinesc, în ordine, etapele stabilite

analizez și interpretez materialele și sursele

trag concluziile**

prezint concluziile investigației în clasă

* ce surse voi utiliza (cărți, surse online, interviuri etc.); ce materiale voi folosi (aparat de fotografiat, hartă, busolă etc.); stabilesc etape pentru colectarea, organizarea materialelor sau a surselor

** aici, va trebui să scrii un text (nu e nevoie să fie unul prea lung) în care să-ți prezinți concluziile clar și în ordine logică

Cum realizez o FIȘĂ pentru PORTOFOLIU

stabilesc tema și titlul

realizez un plan

mă documentez*

ordonez materialul documentar**

scriu o prezentare succintă a cercetării realizate***

prezint concluziile în clasă****

* adun informații, surse, imagini etc.

** întocmesc scurte fișe descriptive pentru materialele documentare (în special pentru imagini)

*** toate materialele, inclusiv fișele și prezentarea de la final, vor fi adunate într-un dosar (sau într-o mapă) – la finalul anului școlar, toate acestea vor constitui portofoliul personal la disciplina Geografie.

**** la solicitarea profesorului sau, dacă cercetarea ta conține aspecte care crezi că i-ar interesa în mod special pe colegi, poți cere să ți se acorde câteva minute pentru a face o scurtă prezentare în clasă

ANEXA 2 – FIȘE PENTRU OBSERVAREA ACTIVITĂȚII ELEVILOR

Sugestii de fișe pentru observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor

Completați sistematic fișele de observare propuse, analizați-le cu atenție și aplicați măsuri de îmbunătățire a demersului didactic. Împărtășiți elevilor concluziile analizei și cooperați-i ca parteneri în îmbunătățirea procesului de învățare.

FIȘĂ DE OBSERVARE A ACTIVITĂȚII INDIVIDUALE

Indicator	Frecvent	Rar	Deloc
Folosește corect termenii specifici disciplinei.			
Este implicat în îndeplinirea sarcinilor de lucru.			
Se exprimă adecvat din punct de vedere social și emoțional.			
Are o atitudine adecvată față de ceilalți colegi.			

FIȘĂ DE OBSERVARE A ACTIVITĂȚII GRUPULUI

Indicator	Frecvent	Rar	Deloc
Fiecare membru al grupului este implicat în rezolvarea sarcinii.			
Elevii formulează idei clare și ușor de înțeles de către ceilalți.			
Toate ideile propuse sunt luate în considerare.			
Elevii se sprijină și se încurajează pentru a fi productivi și creativi.			
Rezultatul activității de grup este relevant și prezentat într-o manieră care facilitează înțelegerea.			
Elevii urmăresc, cu atenție, prezentările celorlalte grupuri.			
Elevii acordă feedback colegilor.			

FIȘĂ DE MONITORIZARE A LUCRULUI ÎN ECHIPĂ, ÎN CADRUL PROIECTELOR

Indicator	Da	Nu	Observații
Asumarea responsabilității			
Cooperarea în cadrul grupului			
Solicitarea de sprijin din partea cadrului didactic			
Respectarea regulilor			
Încadrarea în timpul stabilit			
Autoevaluarea muncii în echipă			

GEOGRAFIE

clasa a VI-a

UNITATEA 1 – Cunoașterea lumii în care trăim

UNITATEA 2 – Antroposfera – omul și activitățile umane

UNITATEA 3 – Europa – Identitate geografică

UNITATEA 4 – Europa în lumea contemporană

ISBN 978-606-590-991-5

6

421763

011579

MN33

Booklet